ISSN 0857-2909

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม–ธันวาคม ๒๕๓๘

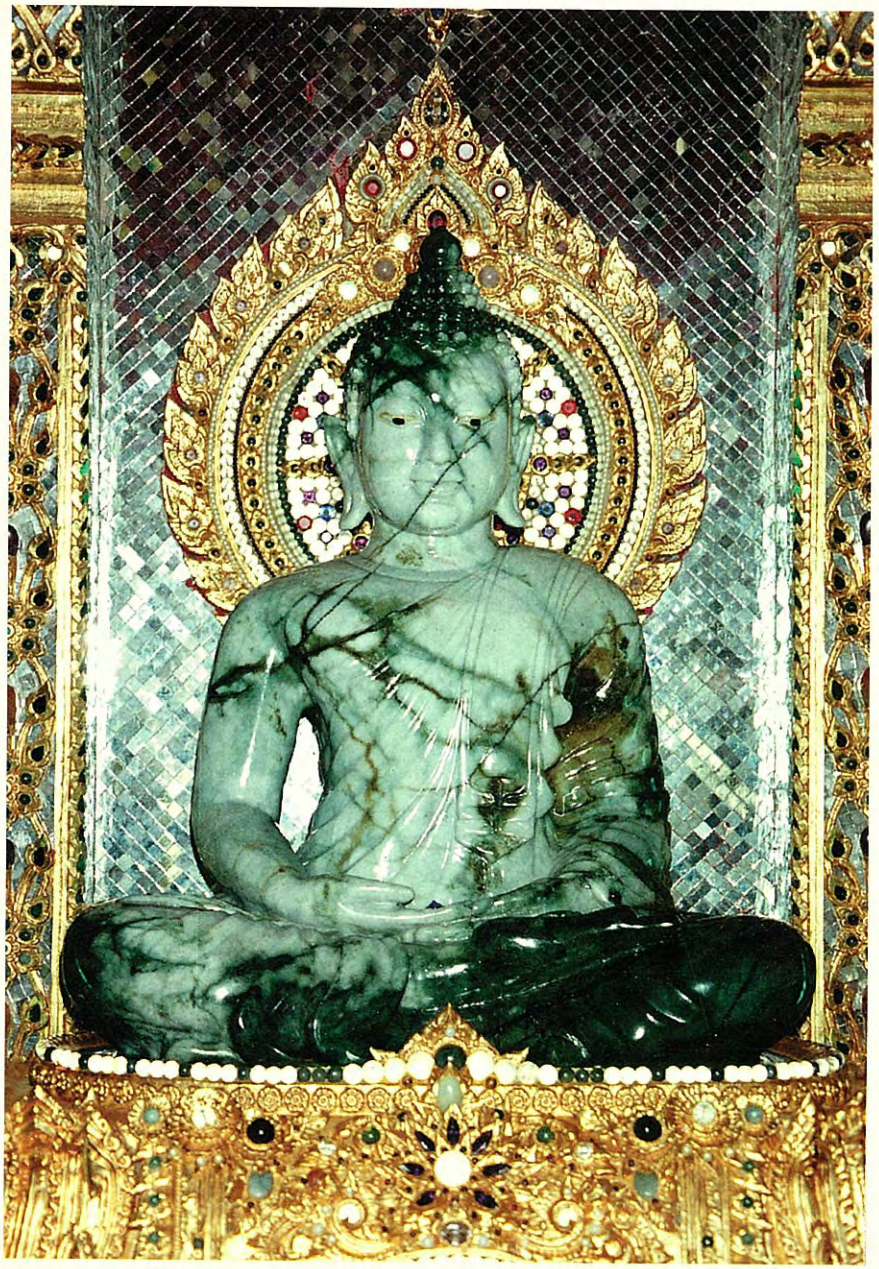

- **มงคลสูตร ๑**
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- **แนะนำวิธีเจริญภาวนาวิชชาธรรมกาย (๒)**
- **ประวัติและการบริหารวัดหลวงพ่อสดฯ (๓)**
- *ของดีจากใบลาน :*
  พระธรรมเทศนาศราทธพรตคาถา
- **หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน–เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง (๓)**

พิธีตักบาตรเทโวโรหณะ

วันจันทร์ที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ภาพบรรยากาศวันปีติในบุญของเหล่าสาธุชนผู้ใฝ่ในบุญกุศล เนื่องในโอกาสพิธีตักบาตรเทโวโรหณะ

๑.

๒.

๓.

๔.

๑,๒ หลวงพ่อเจ้าอาวาส พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล นำคณะภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาส ออกรับบิณฑบาต อันนำมาซึ่งความปลื้มปีติแก่สาธุชนเป็นอันมาก

๓,๔ สาธุชนตั้งแถวอาหารคาวหวานรอใส่บาตร ตั้งแต่บริเวณหน้าอุโบสถจนจรดถึงหลังอุโบสถ

ภาพพระราชทาน

ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำนิตยสารธรรมกาย

พิธีทอดผ้ากฐิน ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
วันอาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

ในปีนี้ ผู้กอร์ปด้วยศรัทธาปสาทาธิคุณ อันมีท่านประธานกรรมการบริหารธนาคาร สหธนาคาร จำกัด **คุณบรรเจิด ชลวิจารณ์** เป็นประธานใหญ่กองกฐินสามัคคี พร้อมด้วย **ศาสตราจารย์บัญญัติ** และ**คุณหญิงสุมน สุชีวะ** ประธานจัดงาน **พลเอกบัณฑิตย์ มลายอริศูนย์** ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ประธานอุปถัมภ์ **ศาสตราจารย์ ดร.นิคม และคุณหญิงวารุณี จันทรวิทุร** รองประธานกิตติมศักดิ์ **คุณปิยะบุตร** และ **คุณสุจินตนา ชลวิจารณ์** รองประธานใหญ่ พร้อมด้วยกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ตลอดจนเพื่อนสหธรรมิกและท่านที่เคารพนับถือ ได้นำผ้ากฐินสามัคคีมาถวายพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๕๙ รูป ผู้อยู่จำพรรษา ครบถ้วนไตรมาส ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เมื่อวันอาทิตย์ ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๘ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ทั้งนี้เพื่อสมทบทุนในโครงการ ดังนี้

๑.) โครงการให้การศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้ปฏิบัติและสั่งสอนศิษยานุศิษย์จนตลอดชีวิตของพระคุณท่าน และได้รับการถ่ายทอดสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏเป็นผลดีทั้งทางโลกและทางธรรม คือช่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุขเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมนี้ด้วยอิทธิบาทธรรมเป็นอย่างมาก

๒.) โครงการก่อสร้างโรงครัว และหอฉันของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม แทนสถานที่เดิมที่เก่าแก่ชำรุดทรุดโทรมลง

• *พระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้เป็นอาจารย์ของหลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ก็มาร่วมตั้งกองกฐินสามัคคีในครั้งนี้ด้วย*

• *ก่อนถึงเวลาทอดผ้ากฐิน ท่านประธานใหญ่กองกฐิน **คุณบรรเจิด ชลวิจารณ์** นำประธานฝ่ายต่าง ๆ และสาธุชนเจ้าภาพร่วม น้อมนำผ้าไตรจีวรด้วยแขนทั้งสองข้าง ทำประทักษิณรอบศาลาอเนกประสงค์*

• *หลวงพ่อเจ้าอาวาส**พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ออกรับญาติโยมผู้นำผ้ากฐินเข้าบริเวณประกอบพิธี ณ ศาลาอเนกประสงค์*

• *อัญเชิญสู่บนศาลาอเนกประสงค์แล้ว นั่งรอท้ายขบวน พักเหนื่อยไปในตัว*

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ. ๙)
เจ้าประคุณ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์(ช่วง วรปุญฺญมหาเถระ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพสุธี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺฑุตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๗)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ. ๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๖
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ กระนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอด Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาฌัฐพนธ์ เสฏฐธมฺโม ป.ธ. ๙
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๗
พระมหาศักดา สุมโน ป.ธ. ๖
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาสฏฺโฐ ป.ธ. ๕
พระมหาสัณห์ฐิติ ธมฺมวฑฺฒโน ป.ธ. ๓
พระภาสกร ปภากโร
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เพียมบุญประเสริฐ วท.ม., M.Sc.
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์ อ.บ. (จุฬาฯ)
คุณกิติเทพ ชลบุษปกุล M.BA.

ฝ่ายภาพ :
พระธุวันต์ ปญฺญาวณฺโณ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณเปรมขุดา ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณภาวิดา ตรีบุษจรัสกุล
คุณอังคนา นะตะ

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงพิมพ์ :
บจ. วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น โทรสาร ๒๕๓-๒๕๖๕
โทรศัพท์ ๒๕๔-๓๓๐๑-๒, ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๙๕, ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

อธิบายปก :
พระประธานประจำอุโบสถ
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
ขนาดหน้าตัก ๒๑ นิ้ว สำเร็จด้วยหยกพม่าเนื้อดี

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๓๘

สารบัญ

จากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ๖
พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
มงคลสูตร ๑ ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๘
ของดีจากใบลาน
พระธรรมเทศนาศราทธพรตคาถา ..... สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๑๙
หลักปริยัติ
หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง (ต่อ)
..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖ ๔๖
ธรรมปฏิบัติ
แนะนำวิธีการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกาย ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖ ๓๔
ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๙๘
ธรรมะสำหรับเยาวชน
มงคลคาถาที่ ๑๐ ..... ศศิประภา ศากยบุตร ๖๗
แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๗๐
ปกิณกะ
ประวัติและการบริหารวัด ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๗๗
ท้ายเล่ม
อานิสงส์แห่งอุโบสถศีล ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย
ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๖๐ บาท เล่มละ ๔๐ บาท ●

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๔ ถึงฐานที่ ๗

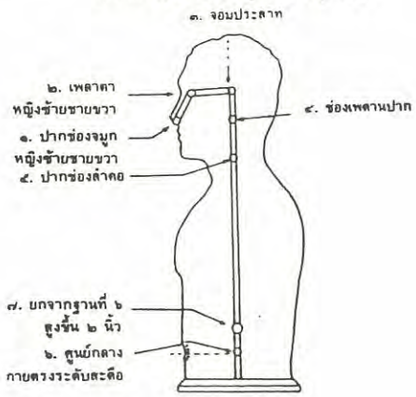

ถ้อยแถลง

"ความไม่ประมาทน่ะ ไม่ประมาทในอะไร ไม่ประมาทในการรักษาสุจริตละทุจริตเสีย ทำสุจริตให้มีเสมอไป ไม่ประมาทในการละความเห็นผิด ทำความเห็นถูกให้มีเสมอไป ไม่ประมาทในกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ทำให้กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริตมีเป็นเนืองนิตย์ไม่ขาดสาย ไม่ประมาทในกายบริสุทธิ์ไม่ประมาท เหล่านี้เป็นความไม่ประมาทเผิน ๆ เป็นความไม่ประมาทของคนมีปัญญาไม่ละเอียดนัก" นี้มาจาก**พระธรรมเทศนา**ของ**พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ตามความเห็นทั่วไปการทำให้กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต เป็นเนืองนิตย์ไม่ขาดสาย ก็น่าจะเป็นที่สุดของความไม่ประมาทแล้ว แต่พระเดชพระคุณหลวงพ่อกลับบอกว่าเหล่านี้เป็นความไม่ประมาทเผินๆ เท่านั้น เป็นความไม่ประมาทของคนมีปัญญาไม่ละเอียด ถึงตรงนี้เกือบทุกท่านคงจะงงคิดไม่ออกว่าความไม่ประมาทของคนที่มีปัญญาละเอียดเป็นอย่างไร ท่านที่ต้องการหายสงสัยติดตามได้ในพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อเรื่อง**มงคลสูตร ๑**

"อย่าหลงไปในสิ่งที่เกินต่างๆ เกินในเรื่องทรัพย์สินเงินทอง เกินในเรื่องชื่อเสียง และอะไรต่อมิอะไรที่จะให้ได้มาเกินกว่าจำเป็น ให้มีสติสัมปชัญญะคอยพิจารณาดูให้ดีว่า แท้ที่จริงชีวิตเราต้องการอะไร แต่ก็ต้องเข้าใจอีกว่า ไม่ใช่เพียงแต่งอมืองอเท้า" นี้เป็นคำสอนของ**เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์** เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จชี้ให้เห็นโทษของความหลงในสิ่งที่เกินจำเป็น และทำอย่างไรถึงจะเรียกว่ามีดี ติดตามได้ในบทความ**ดีเพราะมีดี**

"พระพุทธเจ้าเมื่อก่อนแต่จะบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อจะเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔ และปฏิจจสมุปบาทธรรมนั้น แต่ละช่วงแห่งราตรีก็ได้ทรงเจริญสมถภาวนาก่อน พระปัญญาของพระองค์จึงเกิดแต่การเจริญทั้งสมถะและวิปัสสนา จึงได้ทรงเห็นแจ้งแทงตลอดธรรมชาติตามที่เป็นจริง ด้วยการที่ได้เห็นแล้วจึงรู้" จะเห็นได้ชัดเจนว่าพระพุทธเจ้าทรงเห็นแล้วจึงรู้ พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์จึงเป็นอมตธรรม ไม่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน พวกเราต้องไม่นอกครู เมื่อเข้าใจเบื้องต้นจากคำสอนตำหรับตำราครูบาอาจารย์แล้ว จะต้องนำมาปฏิบัติให้เห็นด้วยตนเองแล้วจึงรู้แจ้งตามพระพุทธองค์ จึงจะสมกับที่เป็นพุทธสาวก แนวปฏิบัติและเหตุผลมีอย่างไรบ้าง ติดตามได้ในบทความ**หลักสมถวิปัสสนากรรมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง** และบทความ**แนะนำวิธีการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดย**หลวงพ่อชยมงคโล**

นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจอีกมาก โปรดติดตาม

บรรณาธิการ

■ ■ ■ ■

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

พฺรหฺมายุสุตฺตํ*

[๕๖] อถ โข พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ "กตาวกาโส โขมฺหิ สมเณน โคตเมนฯ กึ นุ โข อหํ สมณํ โคตมํ ปุจฺเฉยฺยํ ทิฏฺฐธมฺมิกํ วา อตฺถํสมฺปรายิกํ วาติฯ

อถโข พฺรหฺมายุสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ "กุสโล โข อหํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ

อตฺถานํ, อญฺเญปิ มํ ทิฏฺฐธมฺมิกํ อตฺถํ ปุจฺฉนฺติฯ ยนฺนูนาหํ สมณํ โคตมํ สมฺปรายิกเมว อตฺถํ ปุจฺเฉยฺยนฺติฯ อถ โข พฺรหฺมายุ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ:

"กถํ โข พฺราหฺมโณ โหติ กถํ ภวติ เวทคู
เตวชฺโช โภ กถํ โหติ โสตฺถิโย กินฺติ วุจฺจติ
อรหํ โภ กถํ โหติ กถํ ภวติ เกวลี
มุนิ จ โภ กถํ โหติ พุทฺโธ กินติ ปวุจฺจตีติฯ

อถ โข ภควา พฺรหฺมายุํ พฺราหฺมณํ คาถาหิ ปจฺจภาสิ:

ปุพฺเพนิวาสํ โย เวที สคฺคาปายญฺจ ปสฺสติ
อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต อภิญฺญาโวสิโต มุนิฯ
จิตฺตํ วิสุทฺธํ ชานาติ มุตฺตํ ราเคหิ สพฺพโส
ปหีนชาติมรโณ พฺรหฺมจริยสฺส เกวลี
ปารคู สพฺพธมฺมานํ พุทฺโธ ตาที ปวุจฺจตีติฯ

พระไตรปิฎก เล่ม ๓ สุตฺต มชฺฌิมนิกาย มชฺฌิมปณฺณาสกปาลิ หน้า ๕

คำแปล

ครั้งนั้นแล พรหมายุพราหมณ์ ได้มีความดำริว่า เราเป็นผู้อันพระสมณโคดมประทานโอกาสแล้ว จะพึงทูลถามประโยชน์ในปัจจุบันหรือประโยชน์ในสัมปรายภพหนอ ลำดับนั้นแล พรหมายุพราหมณ์ ได้มีความคิดว่า เราเป็นผู้ฉลาดในประโยชน์ปัจจุบัน

แม้คนอื่น ๆ ก็ถามถึงประโยชน์ในปัจจุบัน ถ้ากระไร เราพึงทูลถามประโยชน์ในสัมปรายภพกะพระสมณโคดมเถิด จึงได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อย่างไรบุคคลจึงชื่อว่า
เป็นพราหมณ์ อย่างไรชื่อว่า**ผู้จบเวท**
อย่างไรชื่อว่า**ผู้มีวิชชา ๓** บัณฑิตกล่าวบุคคล
เช่นไรชื่อว่า**เป็นผู้มีความสวัสดี** อย่างไรชื่อว่า
เป็นพระอรหันต์ อย่างไรชื่อว่า**เป็นพระมุนี**
และบัณฑิตกล่าวบุคคลเช่นไรว่า**เป็นพุทธะ ฯ**

ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคได้ตรัสตอบพราหมณ์ว่า

ผู้ใดระลึกชาติก่อน ๆ ได้เห็นสวรรค์และอบาย
บรรลุถึงความสิ้นชาติ ผู้นั้นชื่อว่า
เป็นมุนีผู้รู้ยิ่งถึงที่สุด มุนีนั้นย่อมรู้จิตอันบริสุทธิ์
อันพ้นแล้วจากราคะทั้งหลายโดยประการทั้งปวง
เป็นผู้ละชาติและมรณะได้แล้ว ชื่อว่ามีคุณครบถ้วนแห่งพรหมจรรย์
ชื่อว่าถึงฝั่งแห่งธรรมทั้งปวง บัณฑิตกล่าวบุคคลผู้เช่นนั้นว่าเป็นพุทธะฯ

**พระสูตร และอรรถกถา (แปล) พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ (พรหมายุสูตร มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ) เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๒ ข้อ ๒๙๖-๒๙๗, หน้า ๒๔๔*

มงคลสูตร ๑
การเว้นขาดจากบาป
การสำรวมจากการดื่มน้ำเมา
ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย

โดย

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

หลวงพ่อวัดปากน้ำ

ความดีมีมากน้อยเท่าใดรวมอยู่ในความไม่ประมาทสิ้น
ความชั่วมีมากน้อยเท่าใดรวมอยู่ในความประมาทสิ้น
คำว่าไม่ประมาท คำเดียวเท่านั้นจบ สกลพุทธศาสนา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

อารตี วิรตี ปาปา มชฺชปานา จ สญฺญโม
อปฺปมาโท จ ธมฺเมสุ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมนฺติ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมีกถา แก้ด้วย **เหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญอันสูงสุด**ในพระพุทธศาสนาและในสากลโลก สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงตรัสเทศนาพระสูตรนี้ก็เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและความสูงสุดในหมู่มนุษย์ทั้งหลายว่า ธรรม๓ประการนี้เป็นมงคลอันสูงสุด มนุษย์ทั้งหลายควรบูชาให้มั่นในขันธสันดาน

ในวาระพระบาลีเป็นหลักเป็นประธานว่า **อารตี วิรตี ปาปา** เว้นขาดจากปาณาติบาต ฆ่าสัตว์เป็นให้ตาย อีกนัยหนึ่งว่า เว้นขาดจากชั่ว เว้นขาดจากการเบียดเบียนสัตว์และทำลาย จนกระทั่งตลอดถึงชีวิต **มชฺชปานา จ สญฺญโม** สำรวมจากการดื่มน้ำที่ทำให้บุคคลที่ดื่มเมา **อปฺปมาโท จ ธมฺเมสุ** ไม่พลั้งเผลอในธรรมทั้งหลาย หรือไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย **เอตํ ติวิธตฺตยํ** ข้อมงคลทั้งสามนี้ **มงฺคลํ** เป็นเหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญ **อุตฺตมํ** อันสูงสุดด้วยประการดังนี้ นี้เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายขยายความเป็นลำดับไป

อารตี วิรตี ปาปา ปาปา เขาแปลว่าความชั่วลามก นัยหนึ่งอีกนัยหนึ่ง **ปาปา** เขาแปลว่าบาป แปลอย่างนี้น่ะทับศัพท์ เว้นจากความชั่วความลามกน่ะ เว้นทั่วจากความชั่ว ความลามก ที่เรียกว่า **อารตี ปาปา** เว้นขาดจากความชั่วและความลามกนี่แหละ **วิรตี ปาปา** เว้นทั่วจากความชั่วความลามก ยังไม่ขาดจากใจ เว้นขาดจากความชั่ว ความลามก เว้นขาดทีเดียว แต่ทว่าต้องรวมเสียในสองศัพท์นั้น แปลว่าเว้นทั่วขาดจากความชั่วความลามก สองศัพท์นั้นต่อกันเข้าสนธิกันเสียก็ได้ความ ถ้าเห็นว่าความซ้ำกันจึงไม่แยกจากกันเสีย แต่ว่าถ้าไม่แยกจากกันตรงนี้แล้วละก็ มงคล ๓๘ ในมงคลสูตรจะได้มงคล ๓๗ เท่านั้น ได้ตรวจดูแล้วไม่รู้ว่าไปซ่อนอยู่ที่ไหน ถ้าแยกสองข้อนี้ออกไปก็เป็นมงคล ๓๘ เพราะเหตุฉะนั้นการเว้นทั่วจากความชั่วความลามก ความเว้นขาดจากความชั่วความลามก **เว้นทั่วนั้นชนิดหนึ่งนะ เว้นขาดนั้นอีกชนิดหนึ่ง** เว้นทั่วแต่ยังไม่ขาด เว้นขาดต้องขาดหมดไป เว้นทั่วไม่ขาดลงไปแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง

ถ้าว่าพินิจพิจารณาชาติสัตว์เป็นอย่างนั้น

เมื่อเข้าใจดังนี้ละก็ พึงรู้ว่าเว้นทั่วขาดจากความชั่วความลามกเว้นอย่างใด ความชั่วความลามกเมื่อเกิดด้วยกาย กายของเราประพฤติชั่ว ฆ่าสัตว์ ลักฉ้อประพฤติผิดในกาม กว้างออกไปนี่ชั่วทั้งนั้น วาจาชั่วเล่า พูดปด ส่อเสียด คำหยาบ พูดเปล่าประโยชน์ชั่วทั้งนั้น ใจชั่วเล่า โลภอยากได้ของเขา พยาบาทปองร้ายเขา ให้ผิดจากคลองธรรม ชั่วทั้งนั้น สิบอย่างนี้หมด เว้นทั่วเว้นขาดหมดทีเดียว เรียก **กุศลกรรมบถสิบ** ทั้งหมดสะอาดสะอ้านบริบูรณ์เป็นอันดีทีเดียว เรียกว่าเว้นทั่วเว้นขาดเว้นทั่วขาดจากความชั่วความลามกนี้ก็นัยหนึ่ง อีกนัยหนึ่ง **อารตี** ตัวนั้นบังคับถึง **เจตนาวิรัติ** เว้นทั่วเว้นขาดตลอดถึงเจตนาวิรัติ ที่อาฆาตเบียดเบียนสัตว์ ตัวเป็น

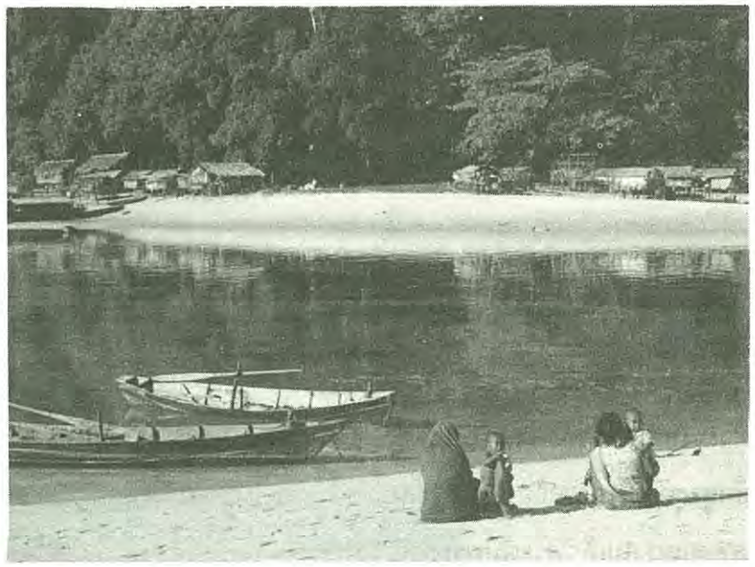

ให้จำตายไม่มีเด็ดขาด เรียกว่าเว้นทั่วเว้นขาด ด้วยเจตนาที่จะคิดฉ้อลักหลอกลวงฉ้อโกงไม่มีเป็นอันขาด เว้นทั่วขาดจากประพฤติผิดล่วงกามมิจฉาจารอย่างใดอย่างหนึ่งไม่มีเด็ดขาด เว้นจากการพูดปด ขาดจากใจ ไม่มีเป็นอันขาด มีเจตนาเว้นจากการกล่าวคำส่อเสียดให้เขาแตกร้าวจากกัน ให้เขาทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน ให้มารักกับตนไม่มีเป็นอันขาด เว้นจากการกล่าวคำหยาบช้าด่าตระกูล เป็นต้น ไม่มีเป็นอันขาด เจตนาเว้นดังนี้ หรือเว้นกล่าวคำไม่มีเหตุผล โปรยประโยชน์ ฟังแล้วไม่ได้เรื่องเปลืองเวลาไม่มีเป็นอันขาด เว้นจากการละโมบอยากได้สมบัติของคนอื่นมาเป็นของตน ก็ไม่มีเป็นอันขาดเหมือนกัน เว้นจากการโกรธประทุษร้าย ให้เขาถึงความวิบัติพลัดพรากอย่างใดอย่างหนึ่งไม่มีเป็นอันขาด ขาดจากใจทีเดียว

เว้นจากความเห็นผิด เห็นผิดไม่มีเป็นอันขาด นี้ก็ได้ชื่อว่า **อารตี วิรตี ปาปา** เว้นจากความชั่วความลามกทั้งหมด เกิดจากเจตนาของใจ เจตนานั่นน่ะเป็นศีลด้วยที่พระองค์ทรงรับรองว่า **เจตนาหํ สีลํ ภิกขเว** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เจตนานั่นแหละเป็นศีล เจตนาเป็นศีลทีเดียว นี่ให้เว้นเสียอย่างนี้เป็นอุบาสกอุบาสิกาต้องเว้นขาดดังนี้ถึงจะเป็นอุบาสกเป็นอุบาสิกาได้ เป็นภิกษุสามเณรน่ะพ้นมาแล้วจากความเป็นอุบาสกอุบาสิกา แต่ว่าต้องเป็นผู้เว้นหนักกว่าอุบาสกอุบาสิกา เพราะสูงขึ้นมาแล้ว จะเหลวไหล เลอะเทอะไม่ได้ บัดนี้ไม่ยอม ปรับโทษทีเดียว ถ้าเว้นไม่ได้ปรับโทษทีเดียว นี่แหละ **อารตี วิรตี ปาปา** นี้ **ปาปา** เป็นความชั่วความลามก ความชั่วแต่ไม่ลามกความลามกแต่ไม่ชั่ว ชั่วกับลามกรวมกันเข้าเป็นข้อที่หนักอยู่ เพราะฉะนั้นต้องเว้นขาด เว้นทั่วขาดจากความชั่วลามก ไม่มีเกี่ยวข้องกับใจทีเดียว นี้เป็นอันใช้ได้ใน **อารตี วิรตี ปาปา**

มชฺชปานา จ สญฺญโม สญฺญโม เขาแปลว่าสำรวม **มชฺชปานา** เว้นจากน้ำเมา เว้นจากน้ำที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเมา ถ้าไขบทออกไปก็คือสุราและเมรัย เป็นเหตุที่ตั้งของความประมาทที่เรารู้กันทั่วอยู่นี้ เรียกว่า **มชฺชปานา จ สญฺญโม** สำรวม ไม่ดื่มน้ำที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเมาเด็ดขาดทีเดียว น้ำที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเมาน่ะมีมากหนาไม่ใช่อย่างเดียวหนา เบียร์นี้ก็ใช้ไม่ได้ ที่เขาใช้กันในอยู่ประเทศไทยนี่น่ะ เป็นเครื่องดองของเมาเหมือนกัน เพราะทำให้เมาเหมือนกัน เบียร์หรือเหล้าในประเทศนอกก็มีหลายชนิด เหล้าหวานก็มีดื่มเข้าไปแล้วเมา อย่างเบียร์ถ้าดื่มเข้าไปแล้วเมา หรือไม่เช่นนั้น อย่างยานกเขาคู่ที่ทางรัฐบาลประกาศเลิกกันไปแล้ว นั่นก็สำคัญเหมือนกันยานกเขาคู่ ขายเหล้ากลางเมืองแท้ ๆ แต่ว่าเอาชื่อยาเข้าไปเป็นประกันเสียเท่านั้น พระฉันเข้าไปตีกันหัวร้างข้างแตก หนักเข้าเกิดเรื่องต้องเลิกกัน นกเขาคู่น่ะ นั่นก็เป็นน้ำเมาแท้ ๆ ไม่ใช่ยา

แต่ว่าเมื่อผู้เป็นโรคภัยไข้เจ็บมุ่งมาดปรารถนาไม่ดื่มสุรา เป็นสุราเข้ากระสายบ้าง แต่ว่าแทรกเล็กน้อยพอให้ยาเริ่มจะทำงานเท่านั้น แต่ว่าเจตนาความดื่มสุราของเจ้าไข้ไม่มี มุ่งที่จะหายโรคภัยไข้เจ็บเท่านั้น นี้ไม่มีโทษ อย่างนี้ไม่มีโทษแท้ ๆ เพราะไม่ได้มุ่งดื่มสุราจริง ๆ เป็นกระสายเท่านั้น เหมือนสารหนูเป็นของบริโภคตาย ใส่ยาแต่พอเล็กน้อยได้เป็นประโยชน์ทำให้โรคหาย ส่วนสุราก็เหมือนกันเป็นกระสายยาจริง ๆ ไม่ใช่ยาไปเป็นกระสายสุรานะ คนติดสุรา

ปฏิญาณแล้วไม่ดื่มสุราต่อไป หนักเข้าเวลาอยากจะดื่มสุราเต็มที่เข้าอดไม่ไหว กลัวว่าจะเสียสัตย์ ไปเอายาผงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ช่างเถอะ หยิบเอาใส่เข้าไปเล็ก ๆ น้อย ๆ นี่เป็นกระสายยา ตั้งเสียอย่างนี้ แต่ว่าดื่มสุราแท้ ๆ อย่างนั้นงดเว้นไม่ได้ดื่มสุราจริง ๆ ไม่ใช่เอามาเป็นกระสายยา เอายามาเป็นกระสายสุราเสีย ไม่ใช่เอาสุรามาเป็นกระสายยา เหตุนั้นนี้การนับถือพุทธศาสนา เว้นจากการดื่มน้ำเมาน่ะ ถ้าจำเป็นขึ้นเหมือนคนคลอดบุตรไม่ได้มุ่งดื่มสุราไม่อยากทีเดียวน้ำเมา แต่ว่ามันจำเป็น มันจะตาย เลือดมันจะทำตาย ก็จำเป็นที่จะต้องดื่มสุราละ เขาก็ดื่มเข้าไปได้ ข้อนี้ถ้างดเว้นกันเสียเป็นอย่างไร งดเว้นเสียก็ได้ถ้าเขามียาวิธีอื่นแก้ ถ้างดเว้นต้องมียาวิธีอื่นแก้ ถ้าไม่มีวิธีอื่นแก้ละก็งดเว้นไม่ได้ ชีวิตทีเดียวเมื่อจะป้องกันอันตรายต่อชีวิตเช่นนั้น ถ้าปรับโทษกันว่ากระไร ปรับโทษกันอย่างไร ไม่ได้มุ่งดื่มสุราเพราะมุ่งแต่จะแก้โรคภัยไข้เจ็บเท่านั้น นี่ควรลดหย่อนก็ต้องลดหย่อนนะ เพราะเหตุอะไร **เพราะเหตุว่าทางพุทธศาสนา การถือการปฏิบัติไม่ใช่แก้ไขให้ถึงความเดือดร้อน แก้ไขแต่มนุษย์ไม่ให้เดือดร้อนให้พ้นภัยอันตรายประการใดประการหนึ่ง ข้อที่สมควรไม่เป็นโทษ ข้อที่ไม่สมควรแหละเป็นโทษทั้งนั้น** อย่าไปสงสัย ถ้าว่าข้อที่สมควรละไม่เป็นโทษ ข้อที่ไม่สมควรละเป็นโทษทั้งนั้น เพราะฉะนั้นการดื่มสุรา ถ้าว่าเจตนาดื่มสุราอยู่แล้วก็ใช้ไม่ได้ ถ้าเจตนาจะดื่มยาละก็ใช้ได้ นี่ตำราก็มีเหมือนแกงเนื้อเขาเอาสุราใส่เพื่อให้มันยุ่ยเท่านั้น นั่นสุราก็ใส่ลงไปเหมือนกันในแกงนั้นหรือสิ่งอื่นอีกที่เขาเจือสุราน่ะมีหลายอย่างที่เขาปรุงอาหารแล้วเจือ

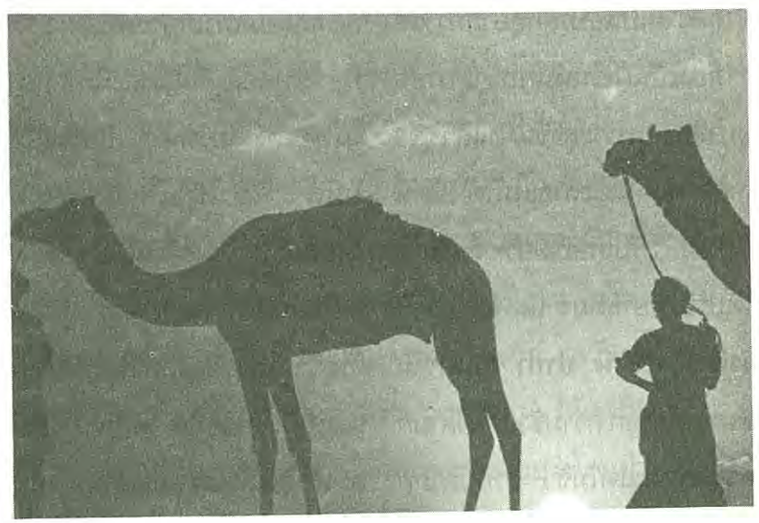

สุรา แต่ถ้าว่ารสกลิ่นของสุราไม่ปรากฏ เช่นนี้บริโภคได้ หยาบกว่าปกติธรรมดา ไม่มีโทษมีกรณ์อันใด ให้รู้จักผ่อนปรนอย่างนี้ แต่ทว่าเจตนาดื่มสุราอย่าให้มีก็แล้วกัน

การดื่มสุราน่ะ ไม่ใช่เป็นของพอดีพอร้ายนะ **สุราเกิดขึ้นในประเทศใด ประเทศนั้นย่อยยับหนา สุรามันไปติดอยู่กับคนใดละคนนั้นก็ย่อยยับหนา** หญิงก็ดีชายก็ดีติดสุราดื่มสุราละก็ย่อยยับหนา เอาตัวรอดไม่ได้ เพราะเหตุไรเพราะสุราเมื่อดื่มเข้าไปแล้วน่ะ ทำคนดี ๆ ให้เป็นคนเสีย ทำคนมีสติดีให้เป็นคนมีสติเสีย ทำคนที่มีอารมณ์ดีให้เป็นคนมีอารมณ์ฉุนเฉียว ให้อารมณ์ลอกแลกไปเสียแล้ว สติดี ๆ ทำให้เผลอตัวไปเสียแล้ว ทำให้ไม่รู้ตัวเสียแล้ว ไม่รู้จักบิดามารดา ไม่รู้จักสมณพราหมณ์ ไม่รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่ ดื่มสุราเข้าไปแล้วเห็นช้างเท่าหมูทีเดียว นี่ร้ายนัก เขาเรียกว่า**ฆ่าตัวเองทั้งเป็น ทำลายตัวเองอย่างดื้อ ๆ** ฆ่าตัวเองทั้งเป็นน่ะเพราะอะไร ตัวเองดี ๆ ทำให้เป็นคนเสีย ตัวเองบริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่ทำให้ไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์ กลายเป็นคนบ้าเสียแล้ว นี่แหละเรียกว่าดื่มสุราละ มีโทษมากนักเหลือที่จะคณนานับทีเดียว ควรเว้นขาดจากใจ ภิกษุสามเณรน่ะเว้นขาดทีเดียว ภิกษุดื่มเข้าไปแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ทีเดียว ถ้าว่าอุบาสกอุบาสิกาดื่มเข้าไปแล้วศีลก็ขาดทีเดียว ศีล ๕ สิกขาบทเป็นข้อสำคัญนัก เณรดื่มอีกเดียวแหละศีล ๑๐ สิกขาบทขาดหมด พอสุราล่วงลำคอก็หมดกันเป็นเณรไม่ได้ อุบาสกอุบาสิการักษาอุโบสถดื่มสุราอีกเดียวเท่านั้นศีลหมดแล้วไม่เหลือแล้ว ถ้าว่าสมาทานวิรัติเช่นนี้ขาดแต่เฉพาะสุรา สิกขาบทอื่นไม่ขาดนี้ แต่ว่าสามเณรไม่ได้ดื่มเข้าไปแล้วขาดหมด มันเป็นปาราชิกของเณร สุราน่ะโทษสูงเหตุนี้การดื่มน้ำที่ทำให้บุคคลผู้ดื่มเมาน่ะ ต้องเว้นให้ขาดต้องเว้นให้ขาดทีเดียว เพราะฉะนั้นท่านจึงได้ประกาศตามวาระพระบาลีว่า **มชฺชปานา จ สญฺญโม อปฺปมาโท จ ธมฺเมสุ** ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ธรรมทั้งหลายน่ะอะไรบ้าง **ไม่ประมาทในการละความชั่ว ทำความดีให้เกิดมี ไม่ประมาทในความเห็นผิด ทำความเห็นถูกให้บังเกิดมี ไม่ประมาทในความทุจริต ทำความสุจริตให้บังเกิดมี** การไม่ประมาทนั้น จบพระไตรปิฎก คือ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก **ความดีมีมากน้อยเท่าใดรวมอยู่ในความไม่ประมาทสิ้น ความชั่วมีมากน้อยเท่าใดรวมอยู่ในความประมาทสิ้น** คำว่าไม่ประมาทคำเดียวเท่านั้นจบสกลพุทธศาสนา มีคำรับรองอยู่ว่าพระบรมศาสดาทรงรับสั่งด้วยพระ

องค์เองว่า รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลายในพื้นชมพูทวีป รอยเท้าสัตว์ใดจะไปใหญ่กว่ารอยเท้าช้างไม่มี รอยเท้าอื่นย่อมประจุลงในรอยเท้าช้างทั้งสิ้น แม้ฉันใดก็ดี **ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลายนี้ได้ชื่อว่าครอบไว้ซึ่งความดีในสกลพุทธ-ศาสนาหมดทั้งสิ้น ในสากลโลก ความไม่ประมาทนี้ก็ย่อมครอบงำในสากลโลกทั้งสิ้น** เพราะฉะนั้น ความไม่ประมาทนี้เป็นข้อสำคัญคือ ไม่เผลอตัว ไม่เผลอสติไม่เผลอในกิจการทั้งปวง แม้จะทำนา ก็ไม่ประมาทในเรื่องทำนา ทำปกติดี เรียบร้อยอย่างผู้ทำนาที่ดี แม้จะทำสวนก็ไม่ประมาทในเรื่องทำสวน ทำสวนอย่างดีอย่างบุคคลที่ทำสวนอย่างดี เรียบร้อยไม่ประมาท ในการทำไร่ ทำไร่อย่างเต็มภูมิของผู้ทำไร่ที่ดีเรียบร้อยไม่ประมาท ในการทำหน้าที่ราชการงานเดือนที่ตัวได้กระทำนั้น ๆ ทำถูกต้องร่องรอยดี เต็มหน้าที่ของตัวไม่ขาดตกบกพร่องใด ๆ นั้นก็เรียกว่าไม่ประมาท ไม่ประมาทในการหน้าที่อันใด ค้าขายทุกชนิด ไม่ประมาทไม่ขาดทุน มีเสมอกับกำไรเป็นเบื้องหน้า นี่เพราะความไม่ประมาท ถ้ามีความประมาทแล้วทำให้เสียหาย เหตุนั้น ความไม่ประมาทนี้กินความกว้างนัก กว้างทีเดียว

ไม่ประมาทในการรักษาตัว **ถ้าว่าประมาทในการรักษาตัว เจ็บไข้เกิดขึ้นบ่อย ๆ ถ้าไม่ประมาทในการรักษาตัวแล้ว เจ็บไข้ได้ทุกข์มีน้อย หรือไม่มีเสียเลยก็ได้** หากว่าจะมีก็มีน้อยเพราะรู้อยู่ การที่จะเกิดโรคในอวัยวะร่างกาย เมื่อไม่ประมาทในการรักษาตัวแล้ว รู้อยู่ว่า อาหารนี้เป็นตัวสำคัญ ถ้าเพลี่ยงพล้ำ น้อยนักทำให้เกิดโรค มากนักทำให้เกิดโรค เมื่อบริโภคใหม่เข้าไปเก่าไม่ออก ก็เกิดโรค ถ้าว่าบริโภคใหม่เข้าไปเก่าออกเกิน

ส่วนไปก็เกิดโรคนี้เป็นข้อสำคัญในการรักษาตัว ตัวเองเป็นคนฉลาดของตัวเอง คนอื่นฉลาด ฉลาดสู้ตัวเองไม่ได้ จะเป็นอะไรตัวก็รู้รู้ทีของตัวเดียว แต่ว่าสิ่งที่จะเกิดโรคน่ะในเรื่องอาหารที่เข้าที่ออกในทางมุขวาร ในทางปากนั่นแหละนั่นทางเข้า แล้วก็ทางออก ทางอุจจาระ เมื่อเข้าทางปากก็ออกทางก้น นั่นแหละทางเข้าทางออกต้องระวังไว้เถิด อย่าเผลอเลย ถ้าเผลอทางเข้าทางออกอย่างนี้ละก็จะเกิดโรค มีโรคประจำกาย ถ้าว่าไม่เผลอในทางเข้าทางออกของอาหารอย่างนี้ และมีใจสอดเข้าไประวังอยู่ในทางข้างใน นี่ ไปนอนอยู่ที่ไหนอาหารออกอย่างไร มีปัญญาฉลาดไหวพริบ อย่างนี้ละก็รักษาตัวรอด นี่แหละรักษาได้อย่างนี้แหละโรคภัยไข้เจ็บไม่ประทุษร้ายร่างกาย

ที่โรคภัยไข้เจ็บประทุษร้ายร่างกายเพราะรักษาทางเข้าออกของอาหารที่ไปประจำอยู่นั้นไม่ดี ไม่พินิจพิจารณา คันตัว เกิดคันขึ้นตามอวัยวะร่างกายต่าง ๆ หรือเกิดร้อนขึ้นก็ดี หรือเกิดตึงขึ้นก็ดี เกิดขัดเกิดยอกขึ้นก็ดี เพราะอาหารทั้งนั้นเป็นตัวสำคัญ ไม่ใช่เรื่องอื่น เรื่องอื่นไม่ทำให้ร่างกายเดือดร้อน อาดูรเท่าอาหารที่เข้าออกได้ นั่นแหละเป็นข้อสำคัญ ถ้าว่าฉลาดในการรักษาอย่างนี้เรียกว่าไม่ประมาทในอนามัย เขาว่าฉลาดในอนามัยน่ะไม่ให้มีภัยมีพิษ ไม่ให้มีความทุกข์ในอวัยวะร่างกาย ไม่ให้มีภัยมีพิษให้มีความสุขในอวัยวะร่างกาย นี่เรียกว่าฉลาดในเรื่องอนามัย ถ้าฉลาดในเรื่องอนามัยก็ได้รับความสุข รับความสุขเกิดจากอนามัย เพราะเหตุใด เหตุว่าการฉลาดรักษาตัวเช่นนี้ต้องคนมีปัญญา คนโง่ ๆ รักษาไม่ถึง คนมีปัญญารักษาถึง รักษาตัวเช่นนี้โรคภัยไข้เจ็บไม่ใคร่มี ถ้าว่าโรคภัยไข้เจ็บไม่มี พระมุนีสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงรับสั่งทีเดียว **อโรคฺยา ปรมา ลาภา** การไม่มีโรคนี่แหละเป็นลาภอย่างยิ่ง การมีโรคกับไม่มีโรคเป็นของสำคัญ **ถ้าไม่มีโรคจะทำอะไรทำสำเร็จหมด** ถ้ามีโรคจะประกอบการงานอันใดหมดไม่สำเร็จสักอย่างหนึ่ง การปกครองก็ไม่สำเร็จเพราะมีโรคเสียแล้ว การเล่าเรียนก็ไม่สำเร็จเพราะโรคเข้าประจำกายเสียแล้ว ทุกอย่างทำกิจการอันใดจะประกอบอาชีพอันใดไม่สะดวกทีเดียว เพราะมีโรคประจำกายเสียแล้ว ถ้าว่าไม่มีโรคก็ได้ชื่อว่าเป็นลาภอย่างยิ่ง

เหตุนี้**ความไม่ประมาทน่ะไม่ประมาทในอะไร ไม่ประมาทในการรักษาสุจริตละทุจริตเสีย ทำสุจริตให้เกิดมีเสมอไปไม่ประมาทในการละความเห็นผิด ทำความเห็นถูกให้มีเสมอไป ไม่ประมาทในกายทุจริต วจีทุจริต มโน-**

ทุจริต ทำให้กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต มีเป็นเนืองนิตย์ไม่ขาดสาย ไม่ประมาทในกายบริสุทธิ์ ไม่ประมาทเหล่านี้เป็นความไม่ประมาทเผิน ๆ เป็นความไม่ประมาทของคนมีปัญญาไม่ละเอียดนัก มีปัญญาหยาบ **ถ้าว่าไม่ประมาทจริง ไม่ประมาทในการทำใจให้หยุดให้นิ่ง ทำใจให้หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์** ใสบริสุทธิ์ทำใจให้หยุดนิ่งจนกระทั่งเห็นดวงใสเท่าดวงจันทร์เท่าดวงอาทิตย์ ถ้าเห็นแล้วก็ไม่ปล่อยละทีนี้ นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด อุจจาระ ปัสสาวะ ชำเลืองไว้เสมอ มองอยู่เสมอ ใจจดอยู่เสมอไม่เผลอกันละ ไม่ให้ใจหลุดทีเดียวจากดวงธรรมที่เกิดขึ้นนั่น ไม่ให้ใจหลุดทีเดียวติดทีเดียว ถ้าติดได้ขนาดนั้นไม่ทำให้หลุดเลย นั่ง นอน เดิน ยืน เว้นไว้แต่หลับ นั่นประพฤติตนเขาเรียก

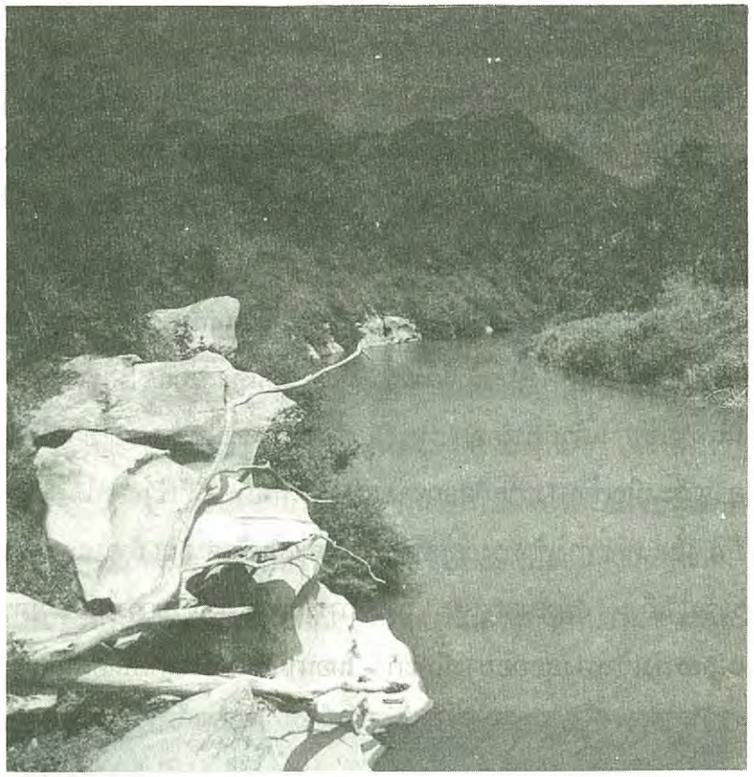

ว่า **สาตฺติกา นิจฺจํ ทฬฺหปรกฺกมา** ผู้มีความเพียรก้าวหน้าหมั่นเป็นนิตย์ มีผลเจริญไปหน้าไม่มีถอยหลังเลย ดังนั้นเรียกว่าคนฉลาดนั้นเรียกว่าฉลาดจริง ๆ ละ ไม่เผลอจริง ๆ ละ การไม่เผลอเช่นนั้นแหละจะเข้าถึง**ดวงธรรม**เป็นลำดับไป จะเข้าถึง**ดวงศีล**เป็นลำดับไป หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีลถูกส่วนเข้า ไม่เผลอในการหยุดอยู่นั้น จะเข้าถึง**ดวงสมาธิ** หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ไม่เลินเล่อเผลอตัว เข้าถึง**ดวงปัญญา**หยุดอยู่กลางดวงปัญญาไม่เผลอ เดินหน้าไปอย่างเดียวไม่ถอยหลังกลับ หยุดนิ่งอยู่กลางดวงปัญญา ไม่เผลอแล้วจะเห็น

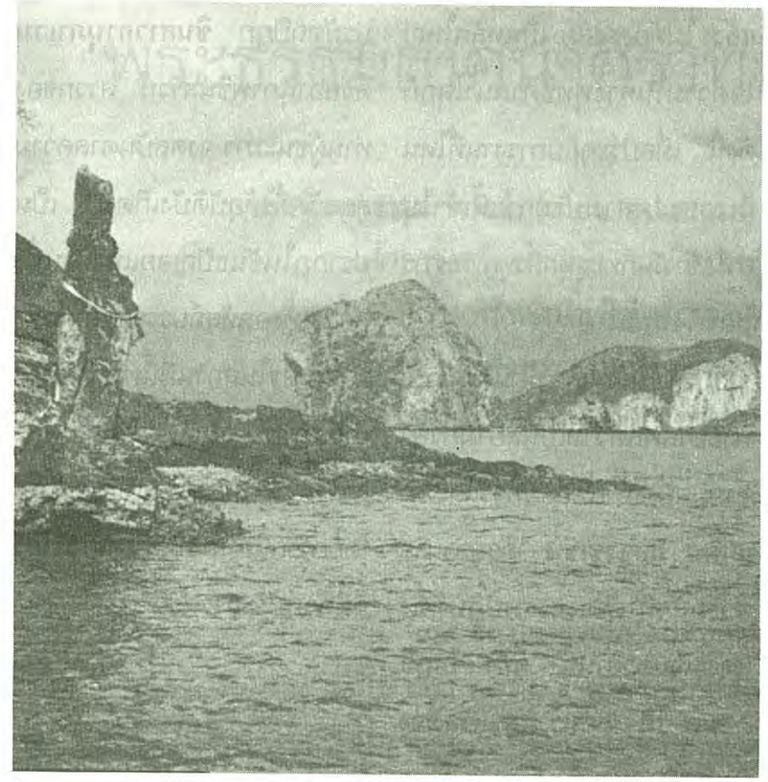

ดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติอีก ไม่เผลอแล้วก็จะเห็น**ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ** หยุดนิ่งอยู่ในกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะอีก ไม่เผลอแล้วจะเห็น**กายมนุษย์ละเอียด** ถึงกายมนุษย์ละเอียดแล้วใจมนุษย์ละเอียดก็หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ไม่เผลอเหมือนกันเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานอย่างนี้แหละ จนกระทั่งถึงตลอด **กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายธรรม กายธรรมละเอียด กายโสดา กายโสดาละเอียด กายสกทาคา กายสกทาคาละเอียด กายอนาคา กายอนาคาละเอียด กายอรหัต กายอรหัตละเอียด** มาถึงอรหัตละเอียดก็รู้ว่า อ้อ พระพุทธเจ้าพระอรหัตไปอย่างนี้ ท่านไม่ประมาทอย่างนี้จึงได้ถึงอย่างนี้

เพราะมนุษย์ปุถุชนเหลวไหลเลินเล่อเผลอตัว มีเงินสักเล็กน้อยก็ใช้กันเสียอย่างฟุ่มเฟือยทีเดียวเทกระเป๋าใช้ทีเดียว ไม่รู้ว่าจะต้องไปหาเงินที่ไหน ไม่รู้ว่าตัวโง่ถึงขนาดนี้จึงได้ลำบาก เป็นนายเงินไม่ได้ ต้องเป็นบ่าวเงินร่ำไป นั้นฉันใด เมื่อเข้าถึงธรรมแล้ว ปล่อยธรรมเสีย แล้วก็ทำใหม่อีกต่อไปอย่างนั้นจะเป็น**ธรรมสามี** จะเป็นเจ้าธรรมไม่ได้ จะต้องเป็นบ่าวธรรมแบบหาเงินนั่นแหละ ต้องปฏิบัติร่ำไป **พอเข้าถึงธรรมแล้วยึดเอาไว้ไม่ปล่อยทีเดียวอย่างนี้เรียกว่าธรรมสามี** พระศาสดาเป็นธรรมสามีเป็น

เจ้าธรรม พระอรหันต์ขีณาสพเมื่อไม่ปล่อยธรรมเช่นนี้เรียกว่าธรรมสามี ไม่ปล่อยธรรมเช่นนี้เรียกว่า **อปฺปมาโท จ ธมฺเมสุ** เป็นผู้ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ไม่ว่าธรรมหมวดไหน หมู่ไหน ดวงไหน เมื่อเข้าถึงแล้วเป็นไม่ปล่อยกันทีเดียวเด็ดขาด อย่างนี้ชายก็เรียกว่าชายสามารถ หญิงก็เรียกว่าหญิงสามารถ จะเป็นที่พึ่งแก่ตัวและบุคคลผู้อื่นทั่วไปในอัตภาพชาตินี้

เหตุนั้น แก้มาในมงคล ๓ ข้อนี้เป็นเหตุเครื่องถึงซึ่งความเจริญอันสูงสุด ผู้ใดเว้นขาดจากความชั่วด้วยกาย วาจา ใจ แล้วสำรวมอยู่ในความไม่เมาทั้งหลาย สำรวมจากการดื่มน้ำที่ทำบุคคลผู้อื่นเมา เป็นคนมีสติ ไม่เลินเล่อไม่เผลอตัว มีสติไม่เลินเล่อ ไม่เผลอตัวแล้ว ก็ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย **เมื่อไม่ประมาทในธรรมทั้งหลายเหล่านี้ละก็ไปนิพพานได้แล้ว** ไม่ต้องสงสัย เป็นหลักใหญ่ใจความในทางพุทธศาสนาโลกก็ดังนี้ เมื่อประกอบการงานที่ไหนก็เอาธรรมสามประการนี้เข้าไปสวมเข้า มันก็ทะลุทุกสิ่งทุกประการในการงานนั้น ๆ

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดิ์จงบังเกิดมีแด่ท่านทั้งหลาย บรรดาที่มาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า **สพฺพพุทฺธานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระพุทธเจ้าทั้งปวง **สพฺพธมฺมานุภาเวน ด้วยอานุภาพพระธรรมทั้งปวง สพฺพสงฺฆานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระสงฆ์ทั้งปวง **ปิฏกตฺตยานุภาเวน** ด้วยอานุภาพปิฎกทั้งสาม คือ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก **ชินสาวกานุภาเวน** ด้วยอานุภาพชินสาวก สาวกของท่านผู้ชนะมาร จงดลบันดาลความสุขสวัสดิ์ให้อุบัติบังเกิดมี เป็นปรากฏในขันธปัญจกแห่งท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิต บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้

■ ■ ■ ■

พระธรรมเทศนาศราทธพรตคาถา

โดย

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ.๙)

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ถวายในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ๑๐๐ วัน

พระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี

ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

วันพุธ ที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ ปมาโท มจฺจุโน ปทํ
อปฺปมตฺตา น มียนฺติ เย ปมตฺตา ยถา มตาติ.

บัดนี้ จักรับพระราชทานถวายวิสัชนา พระธรรมเทศนาศราทธพรตคาถาฉลองพระเดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมีอนุรูปแด่พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ๑๐๐ วัน ที่สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญถวายพระบรมศพ **สมเด็จบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี** ด้วยอำนาจพระกตัญญูกตเวทิตา

ธรรม และพระอปจายนธรรม เป็นต้น ที่สถิตมั่นในพระราชหฤทัย ดังพระพุทธภาษิต ความว่า กตัญญูกตเวทิตาธรรม เป็นพื้นฐานสำคัญทางจิต ของสาธุชนคนดี

สมเด็จบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี ทรงบำเพ็ญพระคุณูปการเป็นเอนกอนันตนัยไพศาลยิ่ง เป็นระยะเวลานาน ตลอดพระชนม์ชีพ พระคุณูปการ จึงสุดที่จะพรรณนา แต่จะเห็นได้เป็นนิทัศนนัย เมื่อสมเด็จพระบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี ทรงปฏิบัติพระภาระ แห่งสมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงปกป้องผองภัย ทรงทะนุถนอมสมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทั้ง ๒ พระองค์และพระธิดา ครั้งทรงพระเยาว์และทรงศึกษา ด้วยอำนาจพระพรหมวิหารธรรม พระอัปมาทธรรมและพระขันติธรรม เป็นต้น อย่างสูงยิ่ง มิได้ทรงท้อถอยและทรงหวั่นกลัวต่อภัยใด ๆ ทั้งสิ้นแม้แต่ภัยแห่งพระชนม์ชีพแห่งพระองค์ ดังสมเด็จพระศรีสุริโยทัย สมัยกรุงศรีอยุธยาจึงเป็นเหตุให้ประเทศไทย ประชาชนชาวไทย ได้มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรมอย่างเปี่ยมยิ่ง ทรงสูงส่งในทุกประการ และทรงเป็นพระบรมโพธิสมภาร ทุกกาลและทุกกรณี เช่นในขณะปัจจุบัน เพียงเท่านี้ก็นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นฟ้าล้นแผ่นดินไทย และล้นชีวิตของประชาชนชาวไทย ทุกถ้วนหน้า

เมื่อพระภาระแห่งสมเด็จพระบรมราชชนนี ผ่อนคลาย สมเด็จบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี ทรงระลึกถึงประเทศชาติ ประชาชนชาวไทย ทรงห่วงใยประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ยากไร้ และด้อยโอกาส จึงทรงช่วยเหลือชุบชีวิตเขาเหล่านั้นด้วยวิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งบางประการคาดคิดไม่ถึง ทั้งนี้ด้วยอำนาจพระราชหฤทัยสถิตมั่นในพระพรหมวิหารธรรมและพระอัปปมาทธรรมเป็นต้น มิได้ทรงลืมประเทศชาติและประชาชนเลย

สมเด็จบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี จึงทรงเป็น **"พระอมตะ"** อยู่ในจิตใจของปวงชนชาวไทย และจะเป็นเช่นนี้เป็นอนันตกาล เห็นได้จากการที่ประชาชนมาถวายสักการะพระบรมศพ มิได้ขาดสาย ทำให้เห็นต้องตามพระพุทธภาษิตที่รับพระราชทานยกขึ้นไว้ ณ เบื้องต้นว่า **"อปฺปมาโท อมตํ ปทํ"** เป็นอาทิ แปลความว่า อัปปมาทธรรมเป็นทางแห่งอมตะ ปมาทะ เป็นทางแห่งมรณะ ผู้ไม่ประมาทชื่อว่าไม่รู้จักตาย แต่ผู้ประมาทเหมือนคนที่ตายแล้ว

ขอรับพระราชทานถวายวิสัชนาตามที่ท่านได้อธิบายไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ คำว่าความไม่ประมาท ได้แก่ ความไม่เผลอสติ มีสติ คือความระลึกได้ ตรงตามเหตุผล ควบคุมจิตใจไว้ได้ เหนือสิ่งที่ล่อให้หลงเป็นต้น ประคองจิตให้มุ่งตรงไปในการที่จะประกอบสิ่งที่ดีโดยมิท้อถอยอย่างรอบคอบ

ความหมายในทางธรรมปฏิบัติ ความไม่ประมาท ได้แก่ การประคองจิตให้จดจ่ออยู่ในอารมณ์ที่ดี เช่น พระพุทธคุณ เป็นต้น ที่เรียกว่า **"พุทธานุสสติกัมมัฏฐาน"** หรือการประคองจิตให้ความคิดมีเหตุมีผลแจ่มชัดตามเป็นจริง ที่เรียกว่า **"มหาสติปัฏฐาน"**

ความหมายโดยทั่วไป ความไม่ประมาท คือ ความไม่เผลอสติในทุกกรณี ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่า "พึงบำเพ็ญความไม่ประมาท ให้เหมาะสมในฐานะ ๔ ประการ คือ ความไม่เผลอสติในสิ่งที่ล่อใจให้ต้องการ ให้ปรารถนาอย่างไม่มีเหตุผล ประการหนึ่ง ความไม่เผลอสติในสิ่งที่ก่อให้เกิดความโกรธแค้น ชิงชัง จนหาทางแก้ไขไม่ได้ ประการหนึ่ง ความไม่เผลอสติในสิ่งที่ทำจิตให้หลงผิดไปจนไร้ปัญญา ประการหนึ่ง ความไม่เผลอสติในสิ่งที่ทำให้เกิดความมัวเมา จนควบคุมจิตใจไว้ไม่ได้ ประการหนึ่ง ความไม่ประมาทจึงจำปรารถนาในกรณียะทั้งปวง เพราะจะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ดีและถูกต้องที่รวมเรียกว่า "อมตะ" ทั้งจะปิดช่องแห่งความเผลอและความวางใจว่า ปลอดโปร่งแล้ว ไม่มีภัยใด ๆ แล้วดังนี้

คำว่า **"อมตะ"** โดยความหมายสูงสุด ได้แก่ พระนิพพาน การดับเพลิงกิเลสและเพลิงทุกข์ ได้หมดสิ้น โดยความหมายทั่วไป ได้แก่ สิ่งที่ดีและถูกต้อง ซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำ การพูด และความคิด เช่น การทำการป้องกันรักษาบุคคลหรือสิ่งที่ดีงาม การกล่าววาจาแนะนำ ในทางที่เจริญงอกงามไพบูลย์ความคิดอนุเคราะห์สงเคราะห์ ที่ถูกต้องและเป็นธรรม

คำว่า **"ปมาทะ"** คือความประมาท มีความหมายตรงกันข้ามจากความไม่ประมาท ที่นิยมพูดกันทั่วไปว่า ความประมาทเลินเล่อ ความเผลอสติ หมายถึง เผลอจนลืมตน และบุคคล หรือสิ่งที่เนื่องด้วยตน นำความคิดให้ผิดทาง ก่อให้เกิดสิ่งเสียนานาประการ ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัส

ว่า "ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตมองไม่เห็นสิ่งอื่นที่เป็นเหตุให้เกิดสิ่งเสียเหมือนความประมาท" ผู้มีความไม่ประมาท ย่อมบรรลุถึงสิ่งที่ดีและถูกต้องเป็นอมตะ แต่ผู้ประมาทย่อมตายจากสิ่งที่ดีทุกประการเหมือนคนที่ตายแล้ว

สมเด็จบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี ทรงดำรงมั่นในพระอัปปมาทธรรม จึงทรงมีพระอัปปมาทธรรมในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และในสิ่งอื่นส่วนอื่น เช่นพระภาระแห่งสมเด็จพระบรมราชชนนี เมื่อทรงมีความไม่ประมาทในลักษณะนี้ประจำอยู่ในพระทัยก็จะเป็นเหตุให้เกิดพระอัปปมาทธรรม ในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระอริยสงฆเจ้า ข้อนี้จึงเป็นเหตุให้สมเด็จพระบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็น **"พระอมตะ"** ปรากฏไปไม่มีที่สิ้นสุด

การที่อาณาประชาราษฎร์ จัดกิจกรรมที่เป็นกุศลทั่วประเทศหรือมาถวายสักการะพระบรมศพ เป็นการปฏิบัติในอัปปมาทธรรม ตามนัยแห่งศราทธพรตนี้ ด้วยประการฉะนี้

ขออำนาจพระราชกุศลที่สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญมาโดยลำดับ พร้อมทั้งกุศลที่พระสงฆ์และประชาชน ร่วมกันบำเพ็ญโดยเสด็จพระราชกุศลทั้งภายในและภายนอกประเทศ **จงอำนวยพระวิบากสมบัติสิริสวัสดิ์อิฏฐวิบุลมนุญผล แด่สมเด็จบรมบพิตร สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในสัมปรายภพสมตามพระราชอุทิศ ทุกประการ**

ในอวสานแห่งศราทธพรตเทศนานี้ ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จะทรงนำสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ ทำคณะสาธยาย สวดศราทธพรตคาถาเพื่อเพิ่มพูนพระผลานิสงส์ และพระอัปปมาทธรรมสืบไป ด้วยประการฉะนี้.

ขอถวายพระพร

■ ■ ■ ■

ที่ ๔๖/๒๕๓๘ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

เรื่อง ถวายรายงานผลสรุปการให้การอบรมธรรมปฏิบัติแก่สาธุชนทุกภาคในประเทศและในประเทศมาเลเซีย ระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘

ขอประทานกราบเรียน **เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) รายงานสรุปผลการอบรมพระกัมมัฏฐานแก่สาธุชนทุกภาค และในประเทศมาเลเซีย
๒) รายงานผลการปฏิบัติงานอบรมพระกัมมัฏฐานของ**หน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย (เคลื่อนที่)** จาริกไปในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคละ ๑ ชุด รวม ๔ ชุด (ภาค)

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ได้ดำเนินกิจกรรมการให้การอบรมธรรมปฏิบัติ คือ ศีลธรรม จริยธรรม และสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานแก่สาธุชน ทั้งที่มาเข้ารับการอบรมที่วัด และที่ให้ส่งพระวิทยากรออกไปช่วยให้การอบรมนอกวัดในจังหวัดต่าง ๆ ทุกภาค และในประเทศมาเลเซีย ในรอบ ๖ เดือนแรกของปี (ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘) มี**วิธีการอบรม** และ**หลักสูตรการอบรมผล** และ**ปัญหาของการอบรม** ที่เกล้าฯ ใคร่ขอประทานกราบเรียน เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ เพื่อทราบดังต่อไปนี้

๑. วิธีการอบรม และ หลักสูตรการอบรมธรรมปฏิบัติ

๑.๑ **ภาคปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกาย ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้ปฏิบัติและสั่งสอนถ่ายทอดแก่ศิษยานุศิษย์ไว้** โดยย่อ ดังต่อไปนี้

ก) ขั้นสมถภาวนา ธรรมที่ใช้เป็นอารมณ์สมถภาวนา คือ **อาโลกกสิณ** เป็นบริกรรมนิมิต (นึกให้เห็นเครื่องหมายดวงแก้วกลมใสด้วยใจ) **พุทธานุสติ** เป็นองค์บริกรรมภาวนาว่า "สัมมา อะระหัง" และ**อานาปานสติ** คือให้กำหนดองค์บริกรรมนิมิตและบริกรรมภาวนาตรงศูนย์กลางกายเหนือ

ระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ อันเป็นต้นทางลมและที่สุดลมหายใจเข้าออก และเป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิม เมื่อใจรวมลงหยุดเป็นจุดเดียว ก็จะปรากฏดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย ใสแจ่มขึ้นตรงศูนย์กลางกายนั้น

แล้วพระวิทยากรจะแยกไปต่อธรรมะให้ถึงและผ่านกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรมของกายสุดหยาบ (กายมนุษย์) จนถึงกายสุดละเอียดของอรูปพรหม อันเป็นกายโลกิยะหรือกายในภพ ๓ เมื่อเจริญภาวนาจนสุดละเอียดพ้นกายในภพ ๓ ก็จะถึงธรรมกาย และให้เจริญภาวนาต่อไปจนถึงและเป็นธรรมกายที่ละเอียด ๆ ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด
แล้วให้ฝึกเจริญฌานสมาบัติมีรูปฌาน ๔ เป็นต้น

ข) **ขั้นอนุวิปัสสนา** เมื่อเจริญฌานสมาบัติให้จิตสงัดจากกิเลสนิวรณ์แล้วก็ให้พิจารณาสภาวะของสังขารธรรมทั้งหลาย หรือธรรมที่เป็นไปในภพ ๓ มีเบญจขันธ์เป็นต้น ให้เห็นสามัญลักษณะ ว่าไม่เที่ยง (อนิจฺจํ) สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ (ทุกฺขํ) สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา (อนตฺตา) ไม่ใช่ตัวตนของใครจริง โดยให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปาทานในขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ เป็นต้น

ค) **ขั้นโลกุตตรวิปัสสนา** เมื่อเจริญฌานสมาบัติให้จิตสงัดจากกิเลสนิวรณ์แล้วก็ให้พิจารณาธรรมในธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อริยสัจ ๔ และปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒ เป็นต้น แล้วให้ทำนิโรธ (ไม่ใช่นิโรธสมาบัติ) ดับสมุทัย ปหานอกุศลจิตของกายในภพ ๓ คือของกายมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม จนเป็นแต่ใจของธรรมกายที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ และละเอียด จนปล่อยความยินดีในฌานสมาบัติและอุปาทานในเบญจขันธ์ได้ เป็นวิกขัมภณวิมุตติ ธรรมกายที่หยาบจะตกสูญ และธรรมกายที่สุดละเอียดจะปรากฏในอายตนนิพพาน โคตรภูจิตของธรรมกายยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์ ให้ทั้งได้รู้เห็นสภาวะของวิสังขารคือพระนิพพานอันเป็นอสังขตธรรม ตามพระพุทธดำรัสที่มีปรากฏในนิพพานสูตรที่ ๑-๒-๓ และในอสังขตสูตรเป็นต้น

เมื่อมรรคจิตเกิดและเจริญแก่กล้าขึ้นพร้อมด้วยโพธิปักขิยธรรม กล่าวคือเมื่อมรรครวมเป็นเอกสมังคีพร้อมด้วยโพธิปักขิยธรรมทำหน้าที่ปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดที่ติดอยู่กับโลกได้เพียงใด ก็บรรลุมรรคผลนิพพานตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้เพียงนั้น

ผู้ที่อธิษฐานบารมีสูงกว่าปกติสาวก ก็ต้องบำเพ็ญบุญบารมีอีกต่อไปจนกว่าจะเต็มถึงปรมัตถบารมี จึงจะบรรลุมรรคผลนิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง และที่เป็นบรมสุขได้

ง) **การเจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูง** สำหรับผู้ที่ผ่านการเจริญมหาสติปัฏฐาน ๔ แล้ว แม้ยังไม่ได้บรรลุอริยมรรคอริยผลชั้นใดก็ให้ฝึกเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงต่อไปตามระดับภูมิธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ตามวิธีเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านได้ปฏิบัติและสั่งสอนถ่ายทอดไว้ เพื่อให้ธรรมแก่กล้ายิ่งขึ้นไป **และเพื่อช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข**แก่ตนเองและผู้อื่น ตามระดับภูมิธรรมของแต่ละท่านที่สามารถจะปฏิบัติได้

อานุภาพของวิชชาธรรมกายชั้นสูงนี้มีมากผู้ปฏิบัติภาวนาวิชชาธรรมกายที่ตั้งใจปฏิบัติชอบด้วยใจมั่นคง ย่อมได้ประสบการณ์ในอานุภาพของวิชชาธรรมกายด้วยกันทุกคน แต่วิชชาธรรมกายชั้นสูงนี้จะไม่เปิดเผยแก่สาธุชนทั่วไป คงรู้กันอยู่แต่เฉพาะในหมู่ผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายหรือศิษย์ที่ใกล้ชิดผู้ปฏิบัติธรรมนี้เท่านั้น

หลักสูตรทั้ง ๔ ขั้นนี้ สำหรับ**การอบรมพระกัมมัฏฐานที่จัดขึ้นเป็นประจำ** ทั้งที่**วัดปากน้ำภาษีเจริญ ที่ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ ราชวรวิหาร ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** และที่สำนักปฏิบัติที่จัดการอบรมพระกัมมัฏฐานใน**โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ในจังหวัดต่าง ๆ และที่**ศูนย์พุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**ประจำภาคต่าง ๆ และในประเทศมาเลเซีย

๑.๒ ภาคธรรมบรรยาย

ก) **ธรรมบรรยายเพื่อประกอบความรู้ความเข้าใจในหลักปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน** ได้แก่

- หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง
- ธรรมอันเป็นอารมณ์ของสมถะ และวิปัสสนาภูมิ
- ศีลวิสุทธิ จิตวิสุทธิ ธรรมอันเป็นพื้นฐานให้วิปัสสนาเกิดและเจริญขึ้น
- วิสุทธิ ๕ และไตรลักษณ์ ธรรมอันเป็นตัววิปัสสนา
- วิภาค ๖

- โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ
- จรณะ ๑๕
- การบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศ ฯลฯ

หลักสูตรนี้เพื่อผู้เข้ารับการอบรมพระกัมมัฏฐานโดยตรง

ข) ธรรมบรรยายเพื่อประกอบการปฏิบัติธรรมโดยทั่วไป ได้แก่

- บุญกิริยาวัตถุ
- ทุจริต ๓ สุจริต ๓ (อกุศลกรรมบถ กุศลกรรมบถ)
- เบญจศีล เบญจธรรม
- จริยธรรมของครู/อาจารย์ ของนักเรียน/นักศึกษา ของแพทย์/พยาบาล ของข้าราชการ ของนักบริหาร/ นักปกครอง ตามประเภทของคณะบุคคลผู้มาเข้ารับการอบรม
- มงคลชีวิต ธรรมเพื่อคุณภาพชีวิต
- ทิฏฐิธัมมิกัตถะ สัมปรายิกัตถะ
- คิหิปฏิบัติ
- พุทธานุพุทธประวัติ ฯลฯ

หลักสูตรนี้เพื่อผู้มาขอเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และภาวนาธรรมเบื้องต้น เช่น คณะข้าราชการ ครู/อาจารย์และนักเรียน/นักศึกษา ฯลฯ ที่มาเข้ารับการอบรมหลักสูตรสั้น ๆ

๒. อุปกรณ์การสอน ผลและปัญหาของการอบรมธรรมปฏิบัติ

ก) อุปกรณ์การสอนได้ถวายหนังสือธรรมปฏิบัติเพื่อประกอบความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดหลักปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ ประกอบหลักฐานอ้างอิง แก่ผู้เข้ารับการอบรมหลายเล่ม คือ

สำหรับผู้เข้ารับการอบรมธรรมปฏิบัติเบื้องต้นยังไม่มีพื้นฐานดีพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งฆราวาสและสามเณร จะแจกหนังสือ **"หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเบื้องต้น"** และหนังสือ **"ทำวัตรสวดมนต์"**

สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่มีพื้นฐานดีพอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระเถรานุเถระ จะถวายหนังสือ **"หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง"** และหนังสือ **"อริยสัจ ๔"** และ**นิตยสารธรรมกาย**บางเล่ม เพื่อประกอบความรู้ความเข้าใจในธรรมปฏิบัติตั้งแต่เบื้องต้นถึงเบื้องกลาง

ส่วนผู้ปฏิบัติที่ปฏิบัติได้ผลดี ถึงธรรมกาย ที่ผ่านการพิจารณาสติปัฏฐาน ๔ แล้วก็จะถวายหนังสือวิชชาธรรมกายชั้นสูง ได้แก่หนังสือ **"มรรคผลพิสดาร เล่มที่ ๑-๒"** และหนังสือ **"ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการสะสางธาตุธรรม (อาสวักขยญาณชั้นสูง)"** ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้ โดยพระมหาจันทร์ (ป.ธ.๕) ผู้เป็นหนึ่งในศิษย์ผู้ใกล้ชิดในพระเดชพระคุณหลวงพ่อเป็นผู้บันทึกไว้ให้

มีเทปคัสเซทบรรยายธรรม และสอนภาวนาธรรมในขั้นต่างๆ แจกให้อีกตามสมควร

ข) ผลและปัญหาในการอบรม

เกล้าฯ ได้แนบ**ผลสรุปการฝึกอบรมพระกัมมัฏฐานแก่สาธุชนรวมทุกภาค** และใน**ประเทศมาเลเซีย ในรอบ ๖ เดือนแรกของปีนี้** มาเพื่อทราบ **"ผลในเชิงปริมาณ"** พร้อมด้วย**รายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเคลื่อนที่** ที่ออกจาริกไปช่วยจัดการอบรมพระกัมมัฏฐาน ณ สำนักปฏิบัติธรรม ในโครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจังหวัดต่างๆ และ ณ ศูนย์พุทธภาวนาวิชชาธรรมกายภาคต่าง ๆ ของประเทศ และในประเทศมาเลเซีย มาพร้อมด้วยแล้ว

เกล้าฯ ใคร่กราบเรียน ผลในเชิงคุณภาพ และปัญหาในการอบรม ดังต่อไปนี้

ข.๑) ผลในเชิงคุณภาพของผู้เข้ารับการอบรม

เท่าที่เกล้าฯ ได้มีประสบการณ์ในการอบรม ที่แล้ว ๆ มา ถ้าเป็นการอบรมหลักสูตรประมาณ ๑๔ วัน (๒ สัปดาห์) ผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติดีจะได้ผลโดยเฉลี่ยตามอายุ ดังนี้

ผู้เข้ารับการอบรมที่มีอายุ ระหว่าง ๗-๑๗ ปี จะปฏิบัติได้ผลดีมาก คือได้ถึงธรรมกายในอัตรา

๔๐% หรือประมาณ ๒ ใน ๕ ของจำนวนทั้งหมด ผู้ปฏิบัติได้ถึงซึ่งความสงบดี ๓๐% และผู้ปฏิบัติได้ถึงความสงบพอประมาณ ๓๐%

ผู้เข้ารับการอบรมที่มีอายุมากขึ้น อัตราของการปฏิบัติได้ผลดีโดยถัวเฉลี่ยจะค่อย ๆ ลดลง กล่าวคือ ผู้ใหญ่โดยเฉลี่ยจะปฏิบัติได้ถึงธรรมกายในอัตรา ๑๕-๒๐% คือ ๑ ใน ๕ เป็นอย่างสูง นอกนั้นประมาณ ๓๕% ปฏิบัติได้ถึงซึ่งความสงบดี ส่วนที่เหลืออีก ๕๐% ปฏิบัติได้ถึงความสงบพอสมควร

สำหรับผู้มาเข้ารับการอบรมเป็นคณะ เช่น คณะครู/อาจารย์ และนักเรียน/นักศึกษา คณะข้าราชการหรือพนักงานต่าง ๆ หลักสูตรสั้น ๆ คือ ๓-๕ วัน โดยมีความมุ่งหมายเข้ามารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และการเจริญภาวนาธรรมเบื้องต้น ต่างแสดงว่าได้รับความรู้ความเข้าใจในธรรมปฏิบัติดีขึ้นมาก จึงมีคณะบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะครู/อาจารย์ และนักเรียน/นักศึกษามาขอเข้ารับการอบรมมากขึ้น

ส่วนคณะข้าราชการและนักบริหาร ผู้จัดการอบรมโดยมากได้แสดงความสนใจและความจำนงอยากจะมาจัดที่วัด เพราะได้บรรยากาศดี แต่พอจะให้ผู้เข้ารับการอบรมถือศีล ๘ ก็พากันไม่กล้ามาจัดที่วัด เพราะกลัวผู้เข้ารับการอบรมจะลำบากเพราะต้องอดข้าวเย็น แล้วจะพลอยไม่อยากมาเข้ารับการอบรมจึงไปจัดตามสถานที่หรูหราสุขสบาย และต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เพื่อเอาใจผู้เข้ารับการอบรมอีกเช่นเคย แล้วก็อาราธนาเกล้าฯ ไปให้การอบรม ณ ที่เขาจัดนั้น ๆ แทนที่จะมาจัดที่วัด ซึ่งจะสามารถประหยัดเงินงบประมาณได้มาก

มีข้าราชการบางคณะที่ได้มาขอจัดการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และภาวนาธรรมที่วัด เกล้าฯ ได้ให้ถือศีล ๘ ฝืนใจผู้เข้ารับการอบรมในวันแรก ๆ เท่านั้น แต่พอวันต่อ ๆ ไปก็ชอบใจ เพราะปฏิบัติได้ถึงความสงบดี และได้ความรู้ความเข้าใจในธรรมปฏิบัติมากอย่างที่ไม่เคยได้อย่างนี้มาก่อน

ข.๒) ปัญหาในการอบรม

เกล้าฯ ขอกราบเรียนว่าปัญหาในการจัดอบรมนั้นย่อมมีอยู่บ้างเป็นธรรมดา แต่ก็อยู่ในวิสัยที่สามารถที่จะแก้ไขและป้องกันได้

อนึ่ง การที่ได้มีผู้มาเข้ารับการอบรมที่ปฏิบัติได้ผลดีมากขึ้นตามลำดับนั้น นับว่าการให้การศึกษาอบรม และเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ได้บรรลุผลดีไปแล้วระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายที่สุดละเอียดและได้ผ่านการอบรมทุกขั้นตอนถึงเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูงได้นั้น แม้จะมีจำนวนที่มีผู้ปฏิบัติได้รุ่นละไม่มาก ก็นับว่ามีคุณค่าสูง **ท่านเหล่านี้จะเป็นฆราวาส หรือบรรพชิตก็ตาม หากได้เจริญภาวนารุดหน้าไปให้ได้ผลแก่กล้ามากขึ้นเพียงใด** และ**ได้ตั้งใจปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้มั่นคงเพียงใด ก็จะสามารถ "สร้างพระในใจตน"** และ**ช่วยสร้างพระในใจคน(อื่น)"** กับทั้ง **"ช่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในสังคมและประเทศชาติได้มากเพียงนั้น เพราะอานุภาพของวิชชาธรรมกายชั้นสูงที่มีผู้ปฏิบัติได้บริสุทธิ์และแก่กล้าจริงนั้น มีมากนักนับประมาณมิได้** เกล้าฯ เคยได้ยินว่า พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ ท่านได้เคยกล่าวแก่ศิษยานุศิษย์ใกล้ชิดว่า

"ธรรมกายนั้นแหละเป็นที่พึ่งของสัตว์โลก" บ้าง
ว่า **"ธรรมกายคนหนึ่งช่วยคนได้ครึ่งเมือง"** บ้าง
ว่า **"ธรรมกายไม่เคยหลอกลวงใคร"** บ้าง
และว่า **"ถ้าบริสุทธิ์จริงแล้ว ใช้สมบัติพระจักรพรรดิ์ไม่รู้จักหมด"** บ้าง

เฉพาะเกล้าฯ เองนั้นก็มิใช่ว่าจะได้บรรลุธรรมขั้นสูงหรือแก่กล้าอะไร แทบจะกล่าวได้ว่า ยังได้ไม่ถึงแม้เพียงเศษธุลีของครูอาจารย์ แต่ก็พอมีประสบการณ์ที่เห็นอานิสงส์และอานุภาพของวิชชาธรรมกายมากพอสมควร จึงมุ่งมั่นทุ่มเทในการให้การศึกษาอบรมและเผยแพร่เพื่อประโยชน์ตนประโยชน์ท่านให้ได้มากและกว้างขวางที่สุด เท่าที่ภูมิธรรม และกำลังสติปัญญาความสามารถจะอำนวยให้ แต่มีปัญหาที่เกล้าฯ ใคร่ขอกราบเรียนเพื่อทราบว่า

แม้จะได้อบรมพระกัมมัฏฐานมาแล้ว ๒๙ รุ่น มีผู้ปฏิบัติได้ผลดีในแต่ละรุ่น ซึ่งเมื่อรวมแล้วมีจำนวนมากพอสมควร ถ้าทุกคนที่ตั้งใจปฏิบัติให้รุดหน้าไปด้วยอิทธิบาทธรรมอย่างมั่นคงแล้ว จะเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งใหญ่แก่ประเทศชาติ พระพุทธศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก แต่เหตุการณ์จริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ กล่าวคือ

ได้มีผู้ปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุหนุ่มและสามเณรที่มาเข้ารับการอบรมแล้ว เพิ่งปฏิบัติได้ผลดีแต่ยังไม่แก่กล้าพอและยังไม่มีเจตนาที่จะครองเพศบรรพชิตอยู่ต่อไปอย่างมั่นคง ครั้นกลับไปไม่นานก็ลาสิกขาเป็นฆราวาสผู้ครองเรือน กลับไปสู่ความวุ่นวายในโลกภายนอกอีก การปฏิบัติในอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ก็กลับย่อหย่อน ครั้นถูกกิเลสนิวรณ์ครอบงำหนักเข้า คุณธรรมก็ลดลง ถอยหลังกลับมาสู่จุดเดิมอีก

พระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติได้ผลดีบางรูปครั้นกลับไปวัดแล้วก็มีหรือได้รับภาระกิจมากจนไม่ค่อยมีเวลาฝึกฝนตน บางรูปเป็นพระภิกษุผู้น้อย ไม่ได้รับการสนับสนุนในการเจริญภาวนาธรรม ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เปิดการอบรมและแนะนำสั่งสอนเพื่อนสหธรรมิกและญาติโยมให้สามารถพัฒนาคุณธรรมของตนให้สูงขึ้น หรือแม้แต่ให้สามารถดำรงอยู่ในคุณธรรมหรือภูมิธรรมที่เคยปฏิบัติได้ ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ท่านที่มีสติปัญญายังน้อยอยู่ก็เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ จึงปล่อยปละละเลย เพราะขาดกำลังใจ ธรรมปฏิบัติก็ย่อหย่อน ประกอบกับเมื่อกระทบเข้ากับความเจริญทางวัตถุในยุคโลกาภิวัฒน์ที่ไหลบ่าท่วมทับเข้ามาพร้อมกับความเสื่อมทรามทางศีลธรรมและจิตใจสู่สังคมไทยรวมทั้งสังคมพระภิกษุและสามเณรด้วย และได้เห็นตัวอย่างของผู้ไม่ตั้งใจมั่นคงในการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามฐานะของตน ผู้ที่เคยปฏิบัติได้ผลดีแต่สติปัญญา ยังไม่แก่กล้าพอก็หลงทำตามอย่างการปฏิบัติพระธรรมพระวินัยก็ย่อหย่อน จิตใจตกอยู่ในอำนาจกิเลสนิวรณ์ คุณธรรมของท่านทั้งหลายเหล่านั้นก็ถดถอย กลับมาสู่จุดเดิม และอาจจมลงไปกว่าเดิมอีกก็มี

เกล้าฯ ขอยกตัวอย่างการไปเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ในภาคใต้เมื่อปีที่แล้ว ณ วัดแห่งหนึ่งที่จังหวัดกระบี่ ท่านเจ้าอาวาสยินดีสนับสนุน ยกสามเณรผู้เรียนปริยัติธรรมจำนวน ๑๐๐ รูปเศษ ให้มาฝึกด้วยเต็มเวลา เป็นเวลา ๓ วัน ๓ คืน ปรากฏว่า สามเณรเหล่านั้นปฏิบัติได้ถึงธรรมกาย ๖๐ รูป สามเณรเหล่านั้นดีใจกันมาก ก่อนที่หน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย (เคลื่อนที่) จะจาริกต่อไป ก็ได้ฝากฝังให้พระผู้ดูแลสามเณรเหล่านั้นช่วยจัดเวลาให้สามเณรปฏิบัติต่อไป เพียงวันละครั้ง ๆ ละ ๓๐-๔๕ นาทีเท่านั้น ได้ฝากเทปปฏิบัติภาวนาเป็นขั้นตอนไว้ให้ ถ้ามีการให้สามเณรเหล่านั้นปฏิบัติสืบต่อไปให้แก่กล้ายิ่งขึ้นไปเป็นลำดับอย่างนั้น**เกล้าฯ เชื่อแน่จากประสบการณ์ว่า เหตุวิบัติ ภัยพิบัติ ภัยสงครามหรือการรบราฆ่าฟันกัน ภัยธรรมชาติ ที่เคยเกิดในภาคใต้อยู่เนือง ๆ นั้น จะสงบลงอย่างน่าอัศจรรย์** และ**จะมีแต่ความสันติสุข**และ**ความสมบูรณ์บริบูรณ์ขึ้นมาแทนที่ตามลำดับ ด้วย**

อานุภาพของวิชชาธรรมกายที่สามเณรผู้ปฏิบัติถึงธรรมกายเพียงวัดนั้นวัดเดียว เจริญภาวนาเป็นประจำ เพียงวันละครั้ง ๆ ละ ๓๐-๔๕ นาทีเท่านั้น

แต่เหตุการณ์กลับเป็นว่า พระพี่เลี้ยงสามเณรจริง ๆ (ไม่ใช่ผู้นำเข้ามาปฏิบัติภาวนาธรรม) ขัดข้องไม่ยอมจัดเวลาให้สามเณรทั้งหลายเหล่านั้นปฏิบัติภาวนาธรรมอีกเลย นับตั้งแต่ที่คณะหน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเคลื่อนที่ได้จากไปแล้ว และพระมหาเถระผู้เจ้าอาวาสก็ไม่ทราบเรื่องนี้ เพิ่งจะมาทราบปัญหาเอาเมื่อคณะหน่วยพุทธภาวนา (เคลื่อนที่) ไปติดต่อขอความอนุเคราะห์เรื่องการจัดการอบรมพระกัมมัฏฐานในปีนี้อีก ซึ่งก็เป็นเวลาที่สามเณรก็เรื้อไปหมดแล้ว อย่างนี้เป็นต้น

เพราะเหตุนี้ เกล้าฯ จึงได้จัดหน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย (เคลื่อนที่) ออกจาริกไปช่วยจัดการอบรมพระกัมมัฏฐานในจังหวัดต่าง ๆ ทุกภาค ก่อนหรือหลังการจัดการอบรมพระกัมมัฏฐานที่ได้จัดเป็นประจำปีละ ๒ รุ่น ตั้งแต่ปีที่แล้วเป็นต้นมา กล่าวคือ

เมื่ออบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นกลางปี พ.ศ.๒๕๓๗ เสร็จ ก็ได้จัด**หน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย(เคลื่อนที่)** ไปช่วยจัดอบรมพระกัมมัฏฐานใน**ภาคใต้** คือที่**จังหวัดกระบี่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส** แล้วย้อนขึ้นมาที่**หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**

ในปีนี้ ก็ได้จัดหน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย (เคลื่อนที่) จาริกไปยังภาคต่างๆ เพิ่มขึ้นอีก กล่าวคือ

ภาคเหนือ ที่**จังหวัดเชียงใหม่** และ**ลำปาง**
ภาคใต้ ที่**จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส** และที่**หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่**จังหวัดบุรีรัมย์**

และยังได้มีโครงการที่จะจัดจาริกไปยัง**ภาคใต้** คือที่**จังหวัดภูเก็ต กระบี่** และ**พังงา** อีกในเดือนพฤศจิกายนนี้

เพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยสืบบวรพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และ **มั่นคงยิ่ง ๆ ขึ้นไป ตามกำลังสติปัญญา**และ**ทรัพยากรเท่าที่พอจะอำนวยให้ทำได้**

พร้อมกันนี้เกล้าฯ ได้แนบผลการปฏิบัติงานของ**หน่วยพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย (เคลื่อนที่)** ไปยังภาคต่าง ๆ ในรอบ ๖ เดือนแรกของปีนี้ (มกราคม-มิถุนายน ศกนี้) มาเพื่อทราบ พร้อมหนังสือนี้ด้วยแล้ว

ยังมีอีกปัญหาหนึ่ง เกี่ยวด้วย**พระวินัย** ซึ่งมี**การถือผิด**และ**ปฏิบัติผิดกันมากทั่วไป** คือ

- **พระภิกษุจัดหาเจ้าภาพ** และ**ออกบอกบุญเรี่ยไรทายกทายิกาให้มาทอดผ้ากฐินที่วัดของท่านเอง** และ
- **การจัดปริวาสกรรม** จนกลายเป็นแฟชั่น **ที่มีการประกาศอย่างเปิดเผยต่อฆราวาสหรืออนุสัมปัน** เพียงเพื่อมุ่งหวังที่จะให้มีคนมาทำบุญที่วัดมาก ๆ **จึงมีการโฆษณาบอกกล่าวชักชวนพระภิกษุให้เข้ามาอยู่ปริวาสกรรมเป็นวัตร ตามหนังสือ "มนต์พิธี" ที่มีแจกดาษดื่นทั่วไป โดยไม่กำหนดแต่เฉพาะพระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส** จึงมีพระภิกษุผู้ไม่เข้าใจเพราะไม่ได้ศึกษาพระวินัยดีพอ แม้ไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ก็ยังหลงไปเข้าปริวาสกรรมกับเขาเป็นวัตร เพียงเหตุผลว่า **เพื่อแก้สงสัยบ้าง (ทั้ง ๆ ที่อาบัตินี้เป็นสจิตตกะ) เพื่อหาประสบการณ์บ้าง และเพื่อลดมานะละทิฏฐิ**บ้าง

บางแห่งถึงกับรับสมัครบวชพระภิกษุในตอนเช้า เพื่อให้เข้าปริวาสกรรมในตอนบ่ายหรือค่ำคืนนั้น ทั้ง ๆ ที่พระนวกะภิกษุเหล่านั้นยังไม่ได้เรียนรู้พระวินัยเลย และก็ยังบวชได้ไม่ทันข้ามคืน เพียงนั่งรอนอนรออยู่เฉย ๆ จะไปต้องอาบัติสังฆาทิเสสอะไร โดยผู้จัดอ้างว่ามีอานิสงส์มาก จะได้เป็นผู้บริสุทธิ์มากที่สุด

ได้มีการโฆษณาชักชวนญาติโยมให้เข้ามาอยู่ร่วมปฏิบัติธรรม และให้ร่วมทำบุญกันมาก ๆ โดยอวดอ้างว่ามาทำบุญกับพระภิกษุที่อยู่ปริวาสนี้ได้บุญมาก**เพราะท่านมาอยู่ปฏิบัติเพื่อความบริสุทธิ์เป็นผู้บริสุทธิ์มาก** จึงเป็นมหานิสงส์แก่ผู้มาร่วมทำบุญมากมายนับประมาณไม่ได้

ปัญหาของการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยเช่นนี้ยังมีอีกหลายเรื่อง ระบาดหนักทั่วประเทศ

เกล้าฯ ได้พยายามชี้แจงว่า การจัดปริวาสกรรมแก่พระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสนั้นเป็นการดี แต่ถ้าจัดผิด ๆ โดยเจตนาไม่บริสุทธิ์นั้นไม่ดี พระภิกษุผู้น้อยที่ไม่เคยได้เรียนรู้พระธรรมพระวินัยมาดีพอ เมื่อได้มารู้ความจริงก็เข้าใจ และกลับใจตั้งใจจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระวินัย แต่พระเถรานุเถระบางรูป ซึ่งอาจจะเป็นผู้เคยจัดหรือเคยร่วมในการจัด ก็มักจะไม่ค่อยพอใจ และมักจะอ้างว่ามีความมุ่งหมายเพื่อจะชักนำให้ญาติโยมมาอยู่ร่วมปฏิบัติธรรมกันมากๆโดยให้อยู่ในบริเวณที่แยกกัน แม้ในที่ไม่ไกลจากกัน ในอาวาสเดียวกัน ก็ปฏิบัติธรรมร่วมกับพระภิกษุที่อยู่ปริวาสกรรมได้

เกล้าฯ จึงขอประทานกราบเรียนเพื่อขอคำแนะนำแก่เกล้าฯ ตามแต่เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ จะเห็นสมควรเมตตาด้วย

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดกรุณา

เกล้าฯ พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

(พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล)
เจ้าอาวาส วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

แนะนำวิธีการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกาย

โดย
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖
แก่พระธรรมทูต รุ่นที่ ๕

เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๗
ณ ห้องประชุม "ศาลาสด" วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.

ผลดีของการเจริญสมถภาวนาหรือกัมมัฏฐาน

เมื่อเจริญภาวนามาเมื่อกี้ กระผมขอสรุปในส่วนที่เป็นขั้น "**สมถกัมมัฏฐาน**" ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านแนะนำให้ปฏิบัติ ที่จะให้ได้ผลดีที่สุดนี้ เพราะพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านฉลาดที่เลือกอุบายวิธีที่ให้ผลดีที่สุดจากกัมมัฏฐาน ๔๐ มาใช้รวมกัน คือ

(๑) ให้เพ่งดวงแก้ว ดวงแก้วเป็นตัวแทน "**อาโลกกสิณ**" คือกสิณแสงสว่าง คำว่าเพ่งไม่ได้หมายความว่า เพ่งให้ตาเนื้อถลนออกไป มิใช่นะครับ ดูแสงสว่างที่ลอดเข้ามาตามช่องที่กลมให้จำได้ ติดตาติดใจ นึกเห็นอยู่ในใจ เพราะจุดมุ่งหมาย**ต้องการให้สงบ** เพราะฉะนั้น กิจนี้มิใช่กิจทางตาหรือทางสายตา แต่เป็นกิจของใจ เพราะฉะนั้น ตาเพียงดูแสงสว่างให้เห็นเพื่อให้จำได้ ติดตาแล้วให้เห็นติดไปถึงใจเพื่อรวมใจ ใจน่ะไม่มีรูปร่าง แต่แสดงอาการให้เห็นปรากฏได้ โดยเมื่อเรานึกให้เห็นแสงสว่างนานเข้า จะค่อย ๆ ได้นิมิตเริ่มตั้งแต่บริกรรมนิมิต คือกำหนดนึกเห็นด้วยใจ สำหรับผู้เริ่มต้นปฏิบัติเพ่งกสิณ "**กสิณ**" แปลว่า "**เพ่ง**" คือมองดูแสงสว่าง เช่นการเจาะรูเล็ก ๆ ให้เห็นแสงสว่าง แล้วก็ให้เห็นจำติดตา

การนึกเห็นด้วยใจในเบื้องต้นชื่อว่า "**บริกรรมนิมิต**" นี้ให้ได้สมาธิในระดับ "**ขณิกสมาธิ**" แต่พอทำนาน ๆ เข้า เมื่อใจมารวมอยู่ในบริกรรมนิมิตค่อย ๆ หยุดนิ่งจะเห็นดวงนิมิตใส แต่เห็นได้ชั่วคราว ชื่อว่า "**อุคคหนิมิต**" ผู้ที่ถือ **อุคคหนิมิต** ได้**จะได้สมาธิในระดับ"อุปจารสมาธิ" แต่ถ้าใจหยุดนิ่งสนิทจะถือเอา "ปฏิภาคนิมิต" ได้** คือใจหยุดนิ่งสนิทเห็นดวงใสแจ่มจะขยายหรือจะย่อให้เล็กลงได้ เห็นติดตาติดใจ ลืมตาก็เห็นหลับตาก็เห็นอยู่ ชื่อว่า "**ปฏิภาคนิมิต**" **ปฏิภาคนิมิตนี้ให้สมาธิในระดับอัปปณาสมาธิ อันเป็นเบื้องต้นของปฐมฌาน**

หลวงพ่อวัดปากน้ำ ท่านได้**นำผลของอาโลกกสิณในระดับอุคคหนิมิต** คือ **เห็นเป็นดวงใสชั่วคราวนี้มาเป็นบริกรรมนิมิต** นี่เป็นข้อที่ ๑ เป็นการเรียนลัด เอาอุคคหนิมิตเป็นดวงแก้วใส จากผลของการเจริญอาโลกกสิณคือกสิณแสงสว่างนึกให้เห็นด้วยใจ เพื่อช่วยให้ใจหยุดนิ่งเร็วขึ้นเฉพาะ **อาโลกกสิณ** นี้ ใครเจริญแล้วให้เข้าใจเลยว่าเป็น "**กสิณกลาง**" **ไม่ว่าท่านจะเพ่งกสิณอะไร ๆ เมื่อใจถือเอาปฏิภาคนิมิตได้จะเห็นเป็นดวงใสแจ่มอย่างนี้เหมือนกันหมด**

เพราะฉะนั้น **อาโลกกสิณ** จึงเป็นตัวแทนของกสิณทั้งปวงที่ใสละเอียดเป็นอุคคหนิมิตแล้ว จึงนำมาเป็นบริกรรมนิมิต นี่เป็นข้อที่ ๑ และขึ้นชื่อว่า **อาโลกกสิณ เมื่อเจริญดีแล้วย่อมมีผลให้เกิดทิพยจักษุ ทิพยโสตได้เร็ว ช่วยให้น้อมเข้าสู่วิชชาต่าง ๆ อันเป็นธรรม** หรือ **เครื่องดับ** หรือ **เครื่องกำจัดอวิชชาซึ่งเป็นต้นในต้นเหตุของกิเลส ตัณหา อุปาทานเหตุแห่งทุกข์ได้ ด้วยการที่ได้ทั้งเห็นและทั้งรู้ มิใช่รู้เฉย ๆ** วิธีการปฏิบัติภาวนาตามแบบวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านแนะนำนั้น มิใช้รู้จากสัญญา สัญญานั้นเก็บไว้พับใส่กระเป๋าไว้ก่อน แต่ให้เห็นสภาวะธรรมตั้งแต่ในระดับโลกิยธรรม หรือในธรรมอันเป็นสมมติ คือ สังขารทั้งปวง โดยผ่าน**การเข้าถึง รู้เห็น** และ **เป็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ **ธรรมในธรรม ต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียดถึงธรรมกายอันเป็นกายพ้นโลก แล้วจึงอาศัยตาและญาณธรรมกายอันบริสุทธิ์นั้นพิจารณาสภาวะของสังขารให้เห็นตามที่เป็นจริงได้เป็นอย่างดี** เพราะว่าอาโลกกสิณนี้ช่วยให้ทิพยจักษุ ทิพยโสตเจริญขึ้นและช่วยให้สามารถพัฒนา

เป็นอภิญญาอื่น ๆ ได้มาก และน้อมเข้าสู่วิชชา ทั้ง**วิชชาที่ ๑** คือ **ปุพเพนิวาสานุสติญาณ** ระลึกชาติถอยหลังได้ **วิชชาที่ ๒ จุตูปปาตญาณ** รู้จุติปฏิสนธิของสัตว์

ในยามต้นแห่งราตรี พระพุทธองค์ทรงเห็นอดีตด้วยการระลึกชาติถอยหลังไปเห็นอัตภาพในอดีต เห็นการเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์โลกทั้งหลาย รวมทั้งพระองค์เองด้วยในสังสารจักร ในภพน้อยภพใหญ่ไม่มีที่สิ้นสุด นี้เป็นวิชชาที่ ๑ ปุพเพนิวาสานุสติญาณจึงทรงสงสัยว่าอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สัตว์โลกไปเกิด หรือไปเสวยสุขบ้างทุกข์บ้างตามกรรม

ครั้นยามกลางแห่งราตรี เจริญฌานสมาบัติจึงจุตูปปาตญาณแล้วน้อมเข้าสู่ **วิชชาที่ ๒** คือ "**จุตูปปาตญาณ**" จึงรู้ว่าสัตว์ทำกรรมดีอย่างนี้ ทำชั่วอย่างนี้ ได้รับผลกรรมอย่างนี้ ๆ ไปสุขบ้างไปทุกข์บ้างอย่างนี้ๆ

แล้วในยามปลายแห่งราตรีทรงเจริญฌานสมาบัติถึงจตุตถฌาน แล้วทรงพิจารณาสาวหาเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุ แล้วทรงเห็นแจ้งแล้วว่า **อวิชชา**เป็นเหตุปัจจัยให้เกิด **สังขาร สังขารนี้**เป็นปัจจัยให้เกิด **วิญญาณ วิญญาณนี้**เป็นปัจจัยให้เกิด**นามรูป นามรูป**เป็นปัจจัยให้เกิด**สฬายตนะ สฬายตนะนี้**เองเป็นปัจจัยให้เกิด**ผัสสะ ผัสสะ** คือความสัมผัสระหว่างอายตนะภายในและอายตนะภายนอก อายตนะภายในคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ส่วนอายตนะภายนอกคือ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย ให้จิตใจปรุงแต่งจึงเกิดเวทนา **ผัสสะ**เป็นปัจจัยให้เกิด**เวทนา เวทนา**เป็นปัจจัยให้เกิด**ตัณหา ตัณหา**เป็นปัจจัยให้เกิด**อุปาทาน อุปาทาน**เป็นปัจจัยให้เกิดการคิดผิด รู้ผิด เห็นผิด จึงทำผิด พูดผิด นำคนอื่นผิด ๆ อยู่ในโลกอย่างนี้ เมื่อประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจ จึงมีผลให้เกิด **ภพ ชาติ ชรา มรณะ ทุกข์** ไปตามลำดับ ทรงเห็นตลอดชัดแจ้งอย่างนี้ **ทรงเห็นแจ้งแทงตลอดทั้งในพระนิพพาน อันเป็น "วิสังขาร" ธรรมที่ตรงกันข้ามกับสังขารทั้งปวง** และ**เห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจทั้ง ๔** อันเป็นไปในญาณ ๓ คือ **สัจจญาณ กิจจญาณ** และ **กตญาณ** และเห็นแจ้งถึงวิธีทำอาสวะให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ ชื่อว่า "**อาสวักขยญาณ**" นี้เป็นวิชชาที่ ๓

เมื่อเห็นแจ้งแทงตลอดอย่างนี้แล้ว จึงบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้าในตอนรุ่งอรุณพอดี ต่อจากกลางคืนกับตอนเช้า กลางคืนที่สุดของ**คืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะ เมื่อ ๒๔๘๒ ปีที่ล่วงมาแล้ว** นี้เอง

นี้เป็น**อาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า** ซึ่งเมื่อปฏิบัติตามแบบที่

หลวงพ่อวัดปากน้ำสอนก็จะพัฒนาไปสู่วิชชาสามอย่างนี้ได้ ด้วยการเจริญในขั้นสมถะโดย

อาศัย**โลกกสิณนี้เป็นอุบายวิธีข้อที่ ๑**

ข้อที่ ๒ น้อมใจไปหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ซึ่งเป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิม ตรงนี้สำคัญนัก เพราะเป็นที่ตั้งของกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม คือ **มนุษย์เราและสัตว์โลกไม่เพียงมีกายมนุษย์หรือกายหยาบเท่านี้ แต่ยังมีกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรมจริง ๆ จากสุดหยาบ** คือ **กายมนุษย์ไปสุดละเอียดถึงธรรมกาย**

จากกายมนุษย์จะมี**กายมนุษย์ละเอียด**ซ้อนอยู่ เป็น**กายไปเกิดมาเกิด** หรือ "**กายฝัน**" นี้ ใจที่ผ่องใสในระดับ "**มนุษยธรรม**" ในกลางของกลางนั้นจะมี**กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด** ซึ่งมีธรรมในธรรมในระดับ "**เทวธรรม**" กลางของกลางนั้นก็มีกายรูปพรหมหยาบ รูปพรหมละเอียด ซึ่งมีธรรมในธรรมในที่สุดละเอียดนั้น ในระดับ "**พรหมธรรม**" ไปถึงอรูปพรหมสุดละเอียดของคุณธรรมในระดับอรูปพรหมสุดละเอียดแล้วจึงพ้นโลกถึงธาตุล้วนธรรมล้วนที่ชื่อว่า "**ธรรมกาย**" เกตุดอกบัวตูมใสสว่างขนาดหน้าตักความสูงและเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๔ วาครึ่งขึ้นไป จนถึงขนาด ๒๐ วาขึ้นไป ที่เห็นนี้ไม่ใช่หลวงพ่อกำหนดเองว่าขนาดนั้น ขนาดนี้ แต่ผู้ที่ปฏิบัติถูกต้องตามทางสายกลางคือ **มัชฌิมาปฏิปทา** คือ โดยทางศีล สมาธิ ปัญญา วิมุติ วิมุติญาณทัสสนะ อันมีนัยอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘ และมีนัย**โดยจิตภาวนาหยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลาง อยู่ในท่ามกลางของกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ **ธรรมในธรรม สุดละเอียดเข้าไปก็จะเห็นอย่างนี้เหมือนกันหมดไม่ใช่เป็นสิ่งที่จิตปรุงแต่งขึ้น** เพราะเหตุว่า**วิธีปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนี้** อาศัยความหยุดในหยุด กลางของหยุด ยิ่งหยุดยิ่งนิ่ง ใจก็ไม่ปรุงแต่งคือไม่สังขาร **เมื่อไม่สังขารกิเลสก็เบาบางก็หมดไปด้วยการข่มกิเลส เรียกว่าวิกขัมภนวิมุติก็จะเข้าถึงธรรมที่บริสุทธิ์ผ่องใสยิ่ง ๆ ขึ้นไป จากระดับมนุษยธรรมถึงเทวธรรม ถึงพรหมธรรมสุดละเอียด อรูปพรหมแล้วก็จะถึงธรรมกายที่บริสุทธิ์** ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตขีณาสพเจ้า ต่างแสดงว่าท่านเป็นธรรมกาย

แต่ขึ้นชื่อว่าปฏิบัติถึงธรรมกายแล้วนั้น มิใช่หมายความว่าทุกคนจะบรรลุอริยมรรค อริยผลใน

ขั้นสูง หรือในขั้นหนึ่งขั้นใดหรือไม่ นี้ขึ้นอยู่ที่ ประการที่ ๑ บุญบารมีเต็มตามอธิษฐานบารมีแล้วหรือยัง เช่นว่าอธิษฐานไว้เป็นปกติสาวก หรือ อสีติมหาสาวก หรือ พระปัจเจกพุทธเจ้า หรืออธิษฐานเป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้า ข้อนี้ไม่เป็นประมาณ เพราะฉะนั้นใครอธิษฐานการบำเพ็ญบุญบารมีไว้ในระดับใด เมื่อบุญบารมีเต็มก็จะบรรลุมรรคผลในระดับนั้นตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

เพราะฉะนั้น ผู้ที่ถึงธรรมกายนั้นเราไม่อาจที่จะกล่าวว่าเป็นอริยเจ้าแล้วหรือยังขึ้นอยู่ที่บุญบารมีและผลของการปฏิบัติของแต่ละบุคคลไม่เสมอกัน และก็เป็นปัจจัตตัง คือรู้ได้เฉพาะตน ข้อนี้จึงขอกล่าวไว้ตรงนี้ก่อน

อุบายวิธีข้อที่ ๒ ที่ให้ตั้ง "**ใจ**" ไว้ตรงศูนย์กลางกาย เพราะตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี้ เป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิมอันเป็นที่ตั้งของกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต ธรรมในธรรม ตรงนี้ มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่หลวงพ่อท่านให้มารวมใจให้มาหยุดมาตั้งตรงนี้ เพราะว่าลมหายใจเข้าออกสังเกตได้ตรงนี้ **ใครทำอานาปานสติ เมื่อเจริญสมถภาวนาให้ใจหยุดนิ่งถึงอัปปณาสมาธิแล้ว ใจจะหยุดนิ่งตรงกลางพระนาภี** คือ **ตรงศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือตรงนี้เอง** ตรงนี้เป็นที่ตั้งต้นของลมหายใจเข้า-ออก เพราะฉะนั้นเมื่อมีสติพิจารณาเห็นลมหายใจเข้า-ออกอยู่ตรงนั้น ก็เป็นอานาปานสติอีกโสดหนึ่ง แต่แนะนำว่า**อย่าตามลม**จะทำให้จิตยังหยาบอยู่ ไม่หยุดนิ่งสนิทถึงอัปปณาสมาธิได้โดยง่าย จะเป็นไปโดยยากกว่าธรรมดา แต่ถ้า**มีสติสัมปชัญญะหยุดนิ่งตรงนั้นเป็นอันใช้ได้** นี้เป็นข้อที่ ๒

อุบายวิธีข้อที่ ๓ องค์บริกรรมว่า "**สัมมาอะระหัง**" ดังที่ได้ชี้แจงแล้ว "**สัมมา**" หมายเอา **สัมมาสัมพุทโธ** แปลว่า **พระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ** หมายเอา **พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า** ส่วนคำว่า "**อะระหัง**" แปลว่า **พระผู้ไกลจากกิเลส**และ**บาปธรรมทั้งปวง** หมายเอา**พระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า** เมื่อบริกรรมภาวนาสัมมาอะระหังๆๆ นั้นพึงน้อมพระพุทธคุณเข้ามาสู่ใจเรา นี่ก็เป็นพุทธานุสติอีกโสดหนึ่งซึ่งควบทั้งธรรมานุสติ และสังฆานุสติเอาไว้ด้วย

เพราะฉะนั้น **อุบายวิธี ๓ ประการนี้** คือ **อาโลกกสิณ ๑ อานาปาณสติ ๑ พุทธานุสติ ๑** จึงมีประสิทธิภาพสูง**เหมาะแก่จริตอัธยาศัยของบุคคลทุกจริตอัธยาศัย เป็นการแก้จริตอัธยาศัยของคนทุกจริตอัธยาศัย** เรียกว่า **ครอบจักรวาลเลยทีเดียว**

เพราะฉะนั้นไม่ต้องลังเลสงสัย แต่การที่เอาใจมารวมหยุดตรงศูนย์กลางกายนี้ ค่อนข้างจะยากกว่าเห็นภายนอก **การเห็นภายนอกนั้น**เป็นอันผิดจากวิธีนี้ **ถ้าใครเห็นภายนอกต้องน้อมเข้ามาสู่ภายใน** เพราะอาจจะถูกหลอกได้ง่าย เพราะ**ใจมีโอกาส ปรุงแต่งได้ง่าย** แต่เอามาหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ถูกส่วนตรงกลางของกลางกำเนิดแล้ว ศูนย์กลางจะขยายว่างออกไป หมายความตรงนี้ว่า**จิตดวงเดิมที่เคยถือเอาปฏิภาคนิมิตได้ และมาหยุดตรงนี้นั้นตกศูนย์ไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ จิตดวงใหม่ที่ตั้งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย** หรือ **ปฐมมรรคที่ผ่องใสยิ่งกว่าจะลอยเด่นขึ้นมาตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗นี้เป็นการละปฏิภาคนิมิตละทั้งองค์บริกรรมนิมิต บริกรรมภาวนา จิตละปฏิภาคนิมิตไปในตัวเข้าสู่ธรรมในธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของกายในกาย เวทนาในเวทนาและจิตในจิต** นั้นเอง

ท่านทั้งหลายพึงเข้าใจว่าขึ้นชื่อว่า **มหาสติปัฏฐาน ๔ มีอยู่ในซึ่งกันและกัน** ตั้งแต่**ธรรมในธรรม กายในกาย เวทนาในเวทนา และจิตในจิต อยู่ด้วยกันทั้ง ณ ภายนอก** คือ **ส่วนหยาบ ทั้ง ณ ภายใน** คือ **ส่วนละเอียดต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด**

หยุดในหยุด กลางของกลาง ดับหยาบไปหาละเอียดเรื่อยไปนั้น ทำให้จิตใจผ่องใสบริสุทธิ์ไปจนสุดละเอียด จึงถึงธรรมกายอันเป็นกายพ้นโลกที่บริสุทธิ์ ให้สามารถเจริญทั้งอภิญญาและวิชชา ให้สามารถเห็นแจ้งในสภาวะของสังขารตามที่เป็นจริง ทั้งว่าเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่งและทั้งสภาวะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาได้อย่าง

ชัดเจน กล่าวง่าย ๆ คือ **เห็นนรก เห็นสวรรค์ ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงเห็นแล้วได้ทรงเห็นไปถึงพระนิพพานด้วยธรรมกายที่สุดละเอียดของพระองค์ จึงเห็นแจ้งแทงตลอดไปถึงพระนิพพานซึ่งเป็นวิสังขาร** และทรง**เห็นแจ้งชัด**เลยทีเดียวว่า **พระนิพพานนั้นเป็นนิจฺจ** คือ **เที่ยง** มีอยู่ในคัมภีร์นะที่กระผมพูดนี่และ **"ปรมํสุขํ" เป็นบรมสุขอย่างยิ่ง "ธุวํ"** คือ **ยั่งยืนตลอดไป** บางแห่งใช้คำว่า **ตาทิ** คือ **คงที่** ซึ่งหมายเอา **อจฺจุตํ** คือ **ไม่เคลื่อน** เพราะ**เป็นอมตธรรมที่ไม่ต้องตาย** เมื่อไม่ต้องตายก็ไม่ต้องเกิด ไม่เกิดก็ไม่ต้องแก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายอีกแต่**สังขารทั้งปวง** เป็น **มตธรรม** เป็น**ธรรมที่ตาย** จึงเป็นอนิจฺจํ ทุกขํ อนตฺตา แต่พระนิพพานธาตุของผู้บรรลุพระอรหัตผลคือ **ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลของพระอรหันต์ที่ยังครองเบญจขันธ์อยู่คือที่ยังมีชีวิตอยู่ ชื่อว่าสอุปาทิเสสนิพพาน** มี ๒ อย่างซ้อนกันอยู่เหมือนมะขามล่อน **เปลือกนอกเป็นเบญจขันธ์ เนื้อใน** คือ **พระนิพพานธาตุของท่าน** ก็สักว่าตั้งอยู่บนเบญจขันธ์หรือตั้งอยู่ที่เบญจขันธ์ที่ยังครองเบญจขันธ์อยู่ แต่พระทัยหรือใจของพระองค์นั้น ที่ชื่อว่าพระพุทธเจ้าก็ดี พระปัจเจกพุทธเจ้าก็ดี พระตถาคตก็ดีซึ่งเป็นคำแทนของพระพุทธเจ้า และพระอรหันตขีณาสพเจ้าก็ดี **พระอรหันตเจ้าทั้งหลายนั้น ไม่ใช่เบญจขันธ์แต่เป็นนิพพานธาตุ ถ้ายังมีชีวิตอยู่ครองเบญจขันธ์อยู่** ชื่อว่า **สอุปาทิเสส นิพพานธาตุ** อยู่ในลักษณะอุปมาอุปมัยเหมือนมะขามล่อน เบญจขันธ์เป็นเปลือกนอก พระนิพพานธาตุเป็นเนื้อในนี้เป็นข้ออุปมา **แต่เมื่อเบญจขันธ์แตกทำลายแล้ว** จึงชื่อว่า **ดับขันธ์เข้าสู่ด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ** คือ **ไม่มีเบญจขันธ์** หรือ **ไม่มีสังขารแล้วโดยสิ้นเชิงคงแต่พระนิพพานธาตุของท่าน สถิตยั่งยืนอยู่ในอายตนนิพพาน** ผู้ปฏิบัติถึงธรรมกายที่บริสุทธิ์เข้าถึงและรู้เห็นแม้สัมผัสก็ได้ว่า**พระพุทธเจ้า พระอรหันตขีณาสพเจ้า แตกกายทำลายขันธ์แล้วไม่ได้สูญหมดไปดังเช่นเบญจขันธ์ ไม่ใช่สูญไปดังเช่นเบญจขันธ์** แล้วมีเหตุปัจจัยนั้นกลับมานำให้มาเกิดอีก นั้นคือสภาวะของสังขาร แต่**พระนิพพานธาตุชื่อว่าสูญ** นั้นมี ๒ คือ

อัคคสูญ นั้นประการหนึ่งซึ่งหมายถึงว่า **พระนิพพานธาตุนั้นเป็นเลิศกว่าตัวตน คืออัตตาสมมติและสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน เพราะสูญจากสังขารคืออัตตาหรือตัวตนสมมตินั้น** ซึ่งก็คือ**สอุปาทิเสสนิพพาน** คือ **ถึงพระนิพพานธาตุที่ยังมีอุปาทิเหลืออยู่**

อีกประการหนึ่งคือ **ปรมัตถสูญ** หมายถึง **พระนิพพานธาตุนั้นเป็นประโยชน์สูงสุด เพราะความไม่มีตัวตนหรืออัตตาสมมตินั้น** กล่าวคือ **เพราะความไม่มีสังขาร** ซึ่งก็คือ**อนุปาทิเสสนิพพานธาตุ** คือ **พระนิพพานธาตุที่ไม่มีอุปาทิ (เบญจขันธ์) เหลืออยู่**นั่นเอง

เพราะเหตุนั้น **พระนิพพานธาตุ** จึงชื่อว่า **"วิสังขาร"** แปลว่า **มีสังขารไปปราศแล้ว พระนิพพานธาตุคือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลนี้เป็นธรรมที่ออกจากสังขารแล้ว** จึงชื่อว่า **"อัคคสูญ"** นี่คือนิพพานสูญ สูญอย่างนี้ เมื่อ**สูญจากสังขาร** ก็แปลว่า **สูญหมดทั้งกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ซึ่งสังขารเป็นผู้ครองอยู่** เป็นอันว่า **สูญกิเลส สูญสังขารเป็นธาตุล้วนธรรมล้วนตั้งอยู่ เหมือนเนื้อมะขาม เหมือนมะขามล่อนที่ตั้งอยู่กับเปลือกเพียงสักว่าตั้งอยู่** แต่ว่า**เมื่อดับขันธ์เข้าสู่ปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุแล้ว ท่านตายแต่เบญจขันธ์** แต่พระนิพพาน**ธาตุของท่านยังอยู่ สถิตยั่งยืนอยู่ในอายตนนิพพานเป็นบรมสุขอย่างยิ่ง เป็นสภาวะที่เที่ยง** คือ **ยั่งยืนตลอดไป** คือ **ธุวํ** หรือ ธุวฏฐานํ มีคำอีกคล้าย ๆ กันว่า อกุปปัฏฐานํ คือ **ไม่กำเริบอีก** ซึ่งคำว่าไม่กำเริบอีกก็เป็นความหมายตั้งแต่ **"สอุปาทิเสสนิพพาน"** จนสุดท้ายสูญทั้งเบญจขันธ์สูญสังขารทั้งหมดคือไม่มีสังขารจึงชื่อว่า **"ปรมัตถสูญ"** คือ **เป็นความสูญที่มีประโยชน์สูงสุดเพราะความไม่มีสังขาร** ส่วน "อัคคสูญ"นั้น **สูญอย่างเลิศเพราะปราศจากสังขารความปรุงแต่งทั้งปวง** นับตั้งแต่**เมื่อบรรลุมรรคผลนิพพานเพราะออกจากสังขาร** และ**ตัณหาปวัตติ** คือ **ตัณหาเครื่องปรุงแต่งทั้งปวง** ที่ชื่อว่า **อุภโตวุฏฐานะ** คือ **ออกจากภาคทั้ง ๒ นั้นแหละ** นี้มีอยู่ในคัมภีร์ทั้งหมด

หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง

กล่าวโดยสรุปย่อ **หลักปฏิบัติรวมที่จะทำนิพพานให้แจ้ง** ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อได้สอนแนะนำเป็นไปตามพุทธดำรัสทุกประการ กระผมขอรับรอง ซึ่งกระผมจะอ่านให้พระเดชพระคุณท่านฟัง ณ บัดนี้ ว่า

"ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่พอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ตามประกอบความพอใจในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ เป็นผู้พอใจในหมู่ ยินดีในหมู่ ตามประกอบความพอใจในหมู่อยู่แล้วหนอ เธอนั้น จักมาเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้ไม่

เป็นฐานะที่มีได้

เมื่อไม่เป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว

จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้"

ตรงนี้กระผมใคร่กราบเรียนในเบื้องต้นว่า ที่จะทำสมาธิให้แนบแน่นมั่นคงนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงสมถภูมิไว้ ๔๐ วิธี ซึ่งจะให้ผลเป็นสมาธิในระดับต่าง ๆ กัน ต่ำบ้าง กลางบ้าง สูงบ้าง แต่ถ้า**จะทำสมาธิให้ดี ๆ นั้น ต้องถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตให้ได้** คือ "**บริกรรมนิมิต**" "**อุคคหนิมิต**" และ "**ปฏิภาคนิมิต**" ซึ่งจะช่วยให้**สมาธิเจริญขึ้น**เป็น "**อุปปจารสมาธิ**" "**อัปปณาสมาธิ**" **อันเป็นเบื้องต้นของปฐมฌาน** ปฐมฌานนั้นประกอบด้วยองค์ ๕ คือ **วิตก วิจาร** ตรึกตรองประคองนิมิต อารมณ์ **ปีติ สุข** และ **เอกัคคตา** นี้เป็น**ธรรมเครื่องกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ** และ **สามารถพัฒนาถึงทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌานได้** เพราะในทางปฏิบัติ **ปฐมฌานนั้นเราสำเร็จด้วยใจของกายมนุษย์ละเอียด ทุติยฌานสำเร็จด้วยใจของกายทิพย์ ตติยฌานสำเร็จด้วยใจของรูปพรหม จตุตถฌานสำเร็จด้วยใจของอรูปพรหม อยู่ในกลางของกลางซึ่งกันและกัน ส่วน "อรูปฌาน" นั้น**

สำเร็จด้วยใจของธรรมกาย แต่เฉพาะจะอาศัยใจของอรูปพรหมก็ทำได้ แต่ถ้าทำแต่เพียงใจของอรูปพรหมนั้น จะวนอยู่ในภพ ๓ นี้ จะไม่เลยพ้นโลกไปได้ ต้อง**สำเร็จด้วย** หรือกระจ่างแจ้งด้วย**ใจของธรรมกาย ซึ่งครอบการเจริญฌานสมาบัติ ๘ ได้ทั้งหมดโดยไม่หลงติดอยู่ในฌาน** สามารถให้ตาธรรมกายพิจารณาสภาวะธรรมได้ และการพิจารณาสภาวะธรรมนั้นคือยกเอาสังขารนิมิต นิมิตที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทุกชนิดตั้งแต่ กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรมของกายในภพสามของสัตว์โลกในภพสามทั้งหมด พิจารณาให้เห็นแจ้งแทงตลอดว่าปรุงแต่งอย่างไรจึงมีสภาวะที่เป็นอนิจจังทุกขังและอนัตตาอย่างไร เป็นวิปัสสนาปัญญา แล้วจึงเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔

พระคุณเจ้าโปรดเข้าใจว่าการเห็นแจ้งในสภาวะของสังขารว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาอย่างไรนั้น อยู่ในขั้น "**วิปัสสนาปัญญา**" แต่เมื่อเจริญภาวนาถึงเห็นแจ้งรู้แจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔ จึงเป็น "**โลกุตตรปัญญา**" มรรคจิตจึงเกิดและเจริญขึ้นปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดกับโลกได้ แต่การรู้แจ้งแทงตลอดในสังขารเป็นพื้นฐานให้เห็นแจ้งแทงตลอดในทุกขสัจ สมุทัย ให้เข้าถึงนิโรธและมรรค เป็นการเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจทั้ง ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓ คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ

เพราะฉะนั้น วิชชาธรรมกายดำเนินตรงอย่างนี้ว่า เมื่อไม่มีผู้โดดเดี่ยวยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้

"เมื่อไม่ได้ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตแล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้"

ที่ว่ายัง "**สัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์**" หมายเอา**คุณธรรมของพระอรหันต์ที่บรรลุอรหัตมรรค ปหานสัญโญชน์ทั้งเบื้องต่ำและเบื้องสูง ๑๐ ประการได้โดยเด็ดขาด แล้วเข้าผลสมาบัติไปเป็นช่วงที่พระอรหันตบุคคลรู้แจ้งแทงตลอดหมดทั้งสังขาร** และ**วิสังขาร** คือ **พระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์ มิใช่รู้แจ้งแต่เฉพาะสังขาร ถ้ารู้แจ้งเฉพาะสังขารยังไม่ถือว่าบริบูรณ์ ยังไม่ถือว่าสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาบริบูรณ์แล้ว ต้องรู้แจ้งถึงพระนิพพานอันเป็นวิสังขารธรรมตามที่เป็นจริงอีกด้วย และในขณะเดียวกันจะรู้แจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔ ไปในตัวเสร็จ เพราะความรู้แจ้ง**

ในพระนิพพานนั้นต้องรู้แจ้ง เห็นแจ้ง คือ **ทำนิโรธให้แจ้งแล้วมรรคเกิดและเจริญแล้ว** จึงเห็นแจ้งแทงตลอดพร้อมหมดทั้งอริยสัจจ์ ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓ มีอาการ ๑๒ ตรงนี้พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า

"เมื่อไม่ได้ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิต วิปัสสนาจิต จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ไม่มีฐานะที่มีได้เป็นได้"

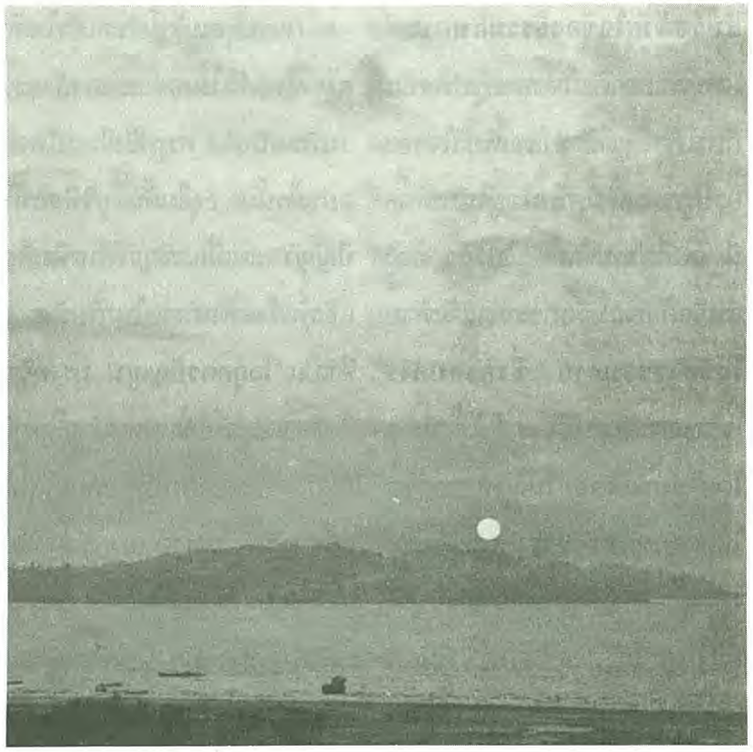

อาการที่จะบรรลุพระอริยมรรค อริยผล นั้น เมื่อมรรคจิตเกิดที่จะปหานสัญโญชน์นั้น มรรคจิตยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ ไม่ใช่พระนิพพานมีอารมณ์ พระนิพพานไม่ใช่เป็นอารมณ์ แต่**มรรคจิตของพระโยคาวจรยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ของตัว** ถ้าในวิชชาธรรมกาย คือดับหยาบไปหาละเอียด สุดละเอียดไปถึงพระนิพพาน

ในขณะเดียวกันเมื่อมรรคจิตเกิดและเจริญขึ้น ปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดกับโลกตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้นั้น กำลังของสมถและวิปัสสนามีกำลังเสมอกัน

ในทางปฏิบัติตามแบบวิชชาธรรมกายนั้น ใจของธรรมกายโคตรภูละเอียดพิจารณาอริยสัจในกายมนุษย์เป็นต้น ให้รู้แจ้งแทงตลอดแล้วจึงตกสูญ เมื่อมรรคจิตเกิดและเจริญขึ้นด้วยใจของธรรมกายพระโสดาปัตติมรรคปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกในฉับพลันนั้นแล้วจึงตกสูญ ธรรมกายพระโสดาปัตติผลจึงปรากฏขึ้น ไม่ใช่เกิดด้วยอำนาจของอวิชชา หมายถึงว่าปรากฏขึ้นเข้าผลสมาบัติ พิจารณาปัจจเวกขณ์ คือพิจารณาจากกิเลสที่กำจัดได้แล้ว พิจารณาจากกิเลสที่ยังเหลือ พิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณาพระนิพพานไปในตัวเสร็จ ตรงนี้เป็น **"กตญาณ"** แต่มิใช่กตญาณ โดยสมบูรณ์เป็นญาณในระดับพระอริยเจ้าในเบื้องต้น แต่ที่สมบูรณ์คือ **"พระอรหัตผล"** ตรงนี้ต้องอาศัยสมาธิตั้งแต่ขั้นปฐมฌานขึ้นไป **ทุกองค์ที่จะบรรลุพระอริยมรรค อริยผล ถ้าว่าสมาธิไม่สมบูรณ์ อริยมรรค คือ สัมมาสมาธิก็ขาดไป** ขาดไป**มรรคก็ไม่ครบ ๘ ย่อมไม่สามารถมีพลังพอที่จะกำจัดกิเลส ตัณหา อุปาทานอย่างน้อยสัญโญชน์เบื้องต่ำ ๓ ประการได้โดยเด็ดขาด** ตรงนี้**ต้องอาศัยสัมมาสมาธิตั้งแต่ระดับปฐมฌานขึ้นไป**

เพราะฉะนั้นพระพุทธองค์จึงตรัสต่อไปว่า **"เมื่อไม่ทำสมาธิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้ เมื่อไม่ทำสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์แล้ว จักละสัญโญชน์ทั้งหลายนั้น** (หมายเอาอรหัตมรรค) **ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ละสัญโญชน์ทั้งหลายแล้ว จักทำนิพพานให้แจ้งนั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้เลย"

เพราะฉะนั้น การจะทำนิพพานให้แจ้งตามพุทธดำรัสนี้มีอยู่ในฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย อย่างนี้คำแปลนั้น กระผมขอใช้คำแปลจาก **"หนังสือขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์"** ของคณะธรรมทานไชยา ปี ๒๕๑๔ หน้า ๒๘๕-๒๘๖ เพราะคำแปลชัดแจ้งดี ในทางปฏิบัติเราเห็นได้ชัดเจนอย่างนี้เป็นพระพุทธดำรัส เราจะเห็นว่าพระพุทธดำรัสนี้พระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านดำเนินและสอนตามนี้เป็นขั้นเป็นตอนไปอย่างนี้ จึงเป็นธรรมที่กระผมประทับใจที่สุด และขอเรียนเชิญทุกท่านปฏิบัติเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในธรรมทุกท่านนะครับ.

■■■■

หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง (ต่อ)

โดย
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖
เนื่องในการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๙
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

มีพระพุทธดำรัสปรากฏในฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย ส่วนคำแปลนั้นกระผมต้องขอคัดลอกจากหนังสือขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์ของคณะธรรมทานไชยา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ หน้า ๒๘๕-๒๘๖ เพราะท่านแปลไว้ดี คลุมเนื้อความที่อรรถกถาจารย์ได้แสดงไว้แล้วด้วยเพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่าเป็นเนื้อความบริสุทธิ์สมบูรณ์จึงได้นำมาใช้ ขอกราบขอบพระคุณคณะธรรมทานไชยาไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย พระพุทธภาษิตมีว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ที่พอใจในการคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ตามประกอบความพอใจในการคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ เป็นผู้พอใจในหมู่ยินดีในหมู่ ตามประกอบความพอใจในหมู่อยู่แล้วหนอ เธอนั้นจักมาเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้

เมื่อไม่เป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้

เมื่อไม่ได้ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตแล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้

เห็นไหมครับ สมาธิต้องสูงต้องอาศัยนิมิต และเมื่อพิจารณาสภาวธรรมก็ต้องเห็นนิมิต จึงจะยังสัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้ มิฉะนั้นไม่บริบูรณ์ที่ว่าให้บริบูรณ์ได้นั้นกำลังสมาธิต้องพอ ที่จะเห็นทั้งสภาวะของสังขารที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งหรือธรรมที่เป็นไปในภพ ๓ และเห็นไปถึงวิสังขาร คือพระนิพพานที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งตามที่เป็นจริง เรียกว่า สัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาที่บริบูรณ์แล้ว เห็นอย่างนี้

เมื่อไม่ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะ ที่มีได้**

คือแปลว่าความเห็นแจ้งชัดทั้งสภาวะของสังขารและวิสังขารและอริยสัจ ๔ ไม่สมบูรณ์แล้ว คือเมื่อไม่ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว จังยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้

ก็คือว่า เมื่อเจริญทั้งสมถะและวิปัสสนา เห็นแจ้งรู้แจ้งดีแล้วในขณะที่โคตรภูจิตยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์นั้น กำลังสมถะและวิปัสสนา มีกำลังเสมอกันโคตรภูจิตนั้นอีกแหละ ที่ได้อบรมสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานมาดีแล้วบริสุทธิ์สมบูรณ์ดีแล้ว เป็นสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาดีแล้ว **มรรคจิต**นั้นจึงเกิดและเจริญขึ้นปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกให้หมดสิ้นโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานได้ แล้วผลจิตก็เกิดขึ้นเข้าผลสมาบัติอาการที่เข้าผลสมาบัติก็ต้องอาศัยสมาธิ เพราะฉะนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงแสดงไว้ตรงนี้ สำคัญมากว่า

เมื่อไม่ได้ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตแล้ว **จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์นั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้**

เมื่อไม่ทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์แล้ว **จัก**

ละสัญโญชน์ทั้งหลายนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เห็นไหมครับว่า พระโยคาวจรจะต้องเจริญสมาธิหรือสมถกัมมัฏฐาน **สมาธิที่จะสามารถให้กำจัดสัญโญชน์ ให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ ต้องเป็นสมาธิตั้งแต่ระดับปฐมฌานขึ้นไป ที่จะเป็นไปเพื่อให้เกิดปัญญา** ชื่อว่า **สัมมาสมาธิ มิฉะนั้น องค์มรรคจักไม่เต็ม ก็ไม่อาจจะปหานสัญโญชน์ได้เพราะทำหน้าที่ได้ ไม่สมบูรณ์** ทีนี้จึงตรัสต่อไปว่า

เมื่อไม่ละสัญโญชน์ทั้งหลายแล้ว จะทำนิพพานให้แจ้งนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้เลย

ภิกษุทั้งหลายภิกษุที่ไม่พอใจในการคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ไม่ยินดีในความคลุกคลีกันเป็นหมู่ ๆ ไม่ตามประกอบความพอใจในการคลุกคลีกันเป็นหมู่ ไม่เป็นผู้พอใจในหมู่ ไม่ยินดีในหมู่ ไม่ตามประกอบความพอใจในหมู่อยู่แล้วหนอ **เธอนั้นจักมาเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบนั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อเป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว **จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ก็เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตและวิปัสสนาจิตได้แล้ว **จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้แล้ว **จักยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์ได้นั้นข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์ได้แล้ว **จักละสัญโญชน์ทั้งหลายได้นั้น ข้อนี้ก็เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อละสัญโญชน์ทั้งหลายได้แล้ว **จักทำนิพพานให้ได้แจ้งนั้น ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้แล**

เมื่อพระคุณเจ้าได้เข้าใจอย่างนี้แล้ว ก็คงเห็น**คุณของสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน** ว่าต้องทำให้เกิดและเจริญขึ้นพร้อมกันไปบ้าง สลับกันไปบ้าง ในส่วนของสมถกัมมัฏฐานนั้น ก็จะต้องเริ่มตั้งแต่ให้มีความสงัดเงียบ สันติ สงบ อยู่ในระเบียบวินัย แล้วก็โดดเดี่ยว แม้จะนั่งอยู่หลายคนก็ต้องกระทำใจเหมือนกับโดดเดี่ยวคนเดียว ใจจึงจะสงบ แล้วจึงสามารถถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้ และเมื่อถือนิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้แล้ว จึงจะสามารถยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้ และเมื่อทำสัมมาทิฏฐิคือความเห็นแจ้งโดยชอบ ทั้งในสภาวะของสังขารและสภาวะของวิสังขาร แล้วก็เห็นแจ้งไปถึงอริยสัจ ๔ ตามที่เป็นจริง จึงเรียกว่า "ทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์"

เมื่อสามารถทำสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว ก็สามารถทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์ได้ เมื่อทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคแลผลให้บริบูรณ์แล้ว จึงจะละสัญโญชน์ทั้งหลาย คือทั้ง ๑๐ ประการได้ และเมื่อละสัญโญชน์ทั้งหลายได้แล้ว จะทำนิพพานให้แจ้งก็เป็นได้มีได้ เรียกว่า "ทำนิพพานให้แจ้งแล้ว" อย่างสมบูรณ์ อย่างมั่นคง แต่คำว่า **"เห็นนิพพาน รู้นิพพาน"** นั้น สามารถทำได้ตั้งแต่อ่อนไปถึงแก่ตั้งแต่เข้าถึงโคตรภูจิตหรือโคตรภูญาณขึ้นไป ก็สามารถที่จะสัมผัสหรือยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์ได้ แต่**ในการได้พระนิพพานเป็นอารมณ์** แม้จะได้ทั้งรู้ทั้งเห็น และได้สัมผัสพระนิพพาน**ในขั้นนี้** คือ **การได้พระนิพพานเป็นอารมณ์ด้วยโคตรภูจิตหรือโคตรภูญาณในขั้นนี้ ยังเป็นนิพพานขั้น "บัญญัติ" อยู่ ยังไม่นับว่าได้บรรลุพระนิพพานธาตุอันเป็นปรมัตถธรรมแท้ๆ เหมือนพระอริยบุคคลที่บรรลุอรหัตมรรค อรหัตผลแล้ว**

บัดนี้ เราจะได้มาทำความเข้าใจในเรื่องของหลักปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานสืบต่อไป

๑. **สมถกัมมัฏฐาน หรือสมถภาวนา "สมถะ"** แปลว่า **ความสงบระงับ** อะไรสงบระงับ ? สงบระงับจากอะไร ?

ความสงบระงับ ณ ที่นี้ หมายเอา**สงบระงับใจ** คือ**ใจจะต้องเป็นผู้สงบระงับ** หรือ**ได้รับการอบรมให้สงบระงับ**

สงบระงับจากอะไร ? ก็จาก**กิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา**

โดยวิธีไหน ? **โดยวิธีอบรมจิตใจให้หยุดให้นิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง** เมื่ออบรมจิตใจให้หยุดให้นิ่งแน่วแน่มั่นคงแล้ว ผลของการอบรมจิตใจนั้นจะยังให้องค์คุณ ๕ ประการ ชื่อว่า **องค์แห่งฌาน** เกิดและเจริญขึ้นในจิตใจของเรา องค์แห่งฌานนั้นได้แก่ **วิตก วิจาร** คือความตรึกตรองประคองนิมิต **ปีติ สุข** และ **เอกัคคตา** คือใจมีอารมณ์เป็นหนึ่ง เป็นหนึ่งเดียว เมื่อจิตใจที่สงบที่หยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงถึงเกิดองค์คุณ คือองค์แห่งฌานทั้ง ๕ นั่น แล้ว **องค์แห่งฌานนั่นแหละ จะทำหน้าที่กำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาให้หมดสิ้นไป**

กิเลสนิวรณ์มี ๕ อย่าง ได้แก่ **ถีนมิทธะ** คือ ความง่วงเหงาซึมเซา ไม่กระปรี้กระเปร่าแห่งจิตใจ หรือความที่จิตใจหดหู่ท้อถอย ที่เกล้ากระผมกล่าวเสมอและพยายามที่จะกระตุ้นเตือนท่านผู้ปฏิบัติธรรมให้มีจิตใจตื่นอยู่ทุกขณะ ไม่ง่วงเหงาซึมเซา ไม่ประกอบตนในลักษณะกามสุขัลลิกานุโยค คือว่ารักสบายจนเกินไป เมื่อถึงเวลามาปฏิบัติธรรมต้องมา ไม่ใช่ตอนนี้เวลาฟังเวลาปฏิบัติธรรม ฉันก็นอนเสีย เลี่ยงไม่

มาประชุมเสีย หรือถ้ามาก็จิตใจหดหู่ ขี้เกียจ คอยแต่จะง่วง คอยแต่จะพิง อย่างนี้ นี่แหละ เรียกว่าปล่อยให้กิเลสนิวรณ์ข้อถีนมิทธะเข้าครอบงำจิตใจ เพราะชอบแต่จะประกอบ **กามสุขัลลิกานุโยค** ให้เกิดความสุขสบายแก่ตนจนเกินไป ถ้าว่าจิตใจง่วงเหงาซึมเซาอยู่อย่างนั้น องค์แห่งฌานหรือองค์คุณที่จะทำหน้าที่กำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาก็ไม่เกิด เพราะฉะนั้นต้องข่ม ต้องมีอุบายวิธีข่ม ข่มอะไร ? ข่มกิเลสนิวรณ์คือถีนมิทธะนี่แหละ ตัวสำคัญตัวแรกทีเดียว **กิเลสนิวรณ์นั้นไม่เพียงแต่ว่าเป็นเครื่องกั้นปัญญา**นะ แต่**เป็นอุปสรรคของสมาธิ**ด้วย **ถ้าใครมีกิเลสนิวรณ์เกิดขึ้นในใจ สมาธิไม่เกิด** เมื่อสมาธิไม่เกิด องค์คุณแห่งฌานคือองค์แห่งฌานทั้ง ๕ ก็ไม่เกิด เมื่อองค์คุณคือองค์ฌานทั้ง ๕ องค์แห่งฌานทั้ง ๕ ไม่เกิดกิเลสนิวรณ์ก็ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ ดลจิตดลใจให้บุคคลนั้นมีจิตใจที่มัวหมองเศร้าหมอง สติปัญญาก็ไม่แจ่มแจ้ง เพราะไม่อาจไม่เห็นอรรถเห็นธรรมได้โดยชัดแจ้ง เพราะฉะนั้น จึงมีอุบายวิธีที่จะอบรมจิตใจให้เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง และเมื่อจิตใจเป็นสมาธิ คือหยุดนิ่งอยู่ในอารมณ์เดียวแนบแน่นมั่นคงดีแล้ว องค์แห่งฌานซึ่งเป็นองค์คุณหรือองค์ธรรมเครื่องกำจัดกิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕ ก็จะปรากฏขึ้น

กล่าวคือ เมื่อ **"วิตก"** คือความตรึกนึกเห็นนิมิตได้แจ่มใสในจิตใจตั้งแต่ระดับ**อุคคหนิมิต**ขึ้นไปถึง**ปฏิภาคนิมิต เห็นนิมิตใสแจ่มขึ้นแม้ชั่วคราว ความง่วงจะหมดไปทันที** นี่แหละองค์คุณหรือองค์แห่งฌานประการที่หนึ่ง **วิตกทำหน้าที่กำจัดกิเลสนิวรณ์** (เครื่องกั้นปัญญา) ข้อที่ ๑ คือ **ถีนมิทธะ** ความง่วงเหงาซึมเซาไม่กระปรี้กระเปร่าแห่งจิตใจที่ว่าคนง่วงคนซึมรู้สึกขี้เกียจเพราะใจมันมืดมันทึบ แต่ถ้าใจปรากฏองค์คุณ เช่นได้อุคคหนิมิตขึ้นไป จัดว่าเป็นวิตก **คือสามารถถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิต ให้เห็นใสแจ่มปรากฏขึ้นในใจสว่าง เมื่อใจสว่าง ความง่วงก็หมดไป** นี่เป็นธรรมดาที่สุด และ

ถ้าปรากฏองค์คุณคือองค์แห่งฌานประการที่ ๒ คือ วิจาร คำว่า **"วิจาร"** นี่หมายถึง **ความตรอง** นี่เขาแปลกันว่าอย่างนั้น เลยฟังไม่รู้เรื่อง ก็หมายเอาว่า **ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตได้แน่นอนอยู่ได้นาน สามารถจะเห็นใสสว่างได้นาน จะนึกย่อให้เล็กลงหรือขยายให้โตขึ้นก็ได้** นั้นเรียกว่า **"ปฏิภาคนิมิต"** เป็นนิมิตติดตา ใสแจ่มอยู่อย่างนั้นเรียกว่า **"วิจาร"** เมื่อจิตใจถือเอาปฏิภาคนิมิตได้ ถือเอาสมาธิจิตได้อย่างแน่วแน่มั่นคงอย่างนั้น **ความลังเลสงสัยในการปฏิบัติธรรมในเบื้องต้นจะหมดไป** ด้วย **"วิจาร"** คือว่า**จะสัมผัสกับความใสบริสุทธิ์ จิตใจผ่องแผ้ว ที่ไม่เคยประสบมาก่อน** ก็ทำให้รู้สึกว่า เอ้อ! **ปฏิบัติ พระกัมมัฏฐานหรือภาวนาที่พระพุทธเจ้าท่านสอนนี่ ได้ผลดีจริงนะ เป็นทางให้ใจสงบระงับได้จริง เมื่อเกิดความรู้สึกตกลงปลงใจอย่างนั้นศรัทธาเกิด** นี่แหละ**วิจิกิจฉาจะหมดไปในเบื้องต้น** ว่า**คุณพระพุทธที่ว่าพระหทัยผ่องใส เป็นอย่างนี้ คุณพระธรรมที่ว่าวิตกวิจารอันเป็นธรรมปฏิบัติ ที่ถึงองค์คุณคือองค์แห่งฌานดีอย่างนี้** อ้อ! **พระสงฆ์คือหมู่ชนที่ปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้า ท่านมีประสบการณ์อย่างนี้ จึงเอามาสอนเรา เกิดความเชื่อ เกิดศรัทธาปลาทะ ในคุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์คือพระรัตนตรัย ด้วยอาการอย่างนี้**เพราะฉะนั้นวิจิกิจฉาความลังเลสงสัยในแนวทางปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยทางศีลสมาธิปัญญา หรือสมถวิปัสสนา โดยมีศีลเป็นบาท มีนัยอยู่ในอริยมรรค มีองค์ ๘ นี่ เอ้อ! เป็นแนวทางที่จะให้สงบระงับจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์ได้จริง จะมีประสบการณ์ในใจอย่างนี้ เพราะฉะนั้น **พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำจึงได้กล่าวแสดงว่า ถ้าใครปฏิบัติได้ถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย แม้เพียงกระพริบตาเดียว เปรียบได้ดังระยะเวลาที่ช้างกระดิกหูหรืองูแลบลิ้น เป็นมหานิสงส์ใหญ่ เพราะเหตุนี้เอง** คือ**เกิดศรัทธาเชื่อในพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ ในธรรมปฏิบัติว่าจะเป็นการให้กำจัดทุกข์ได้จริง นั้นปรากฏให้เห็นในใจแล้ว ศรัทธา**

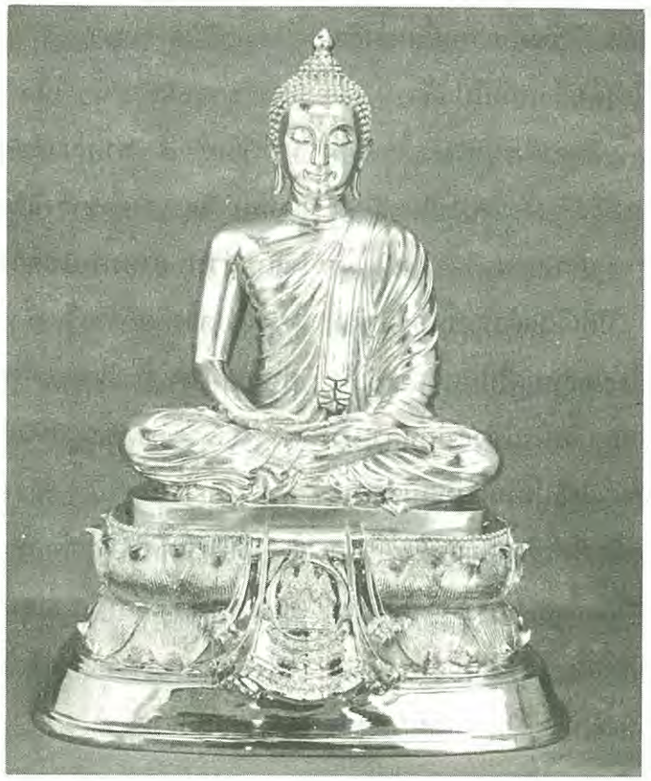

เกิดแล้ว วิจิกิจฉาความลังเลสงสัยในเบื้องต้นจึงหมดไปแล้ว

ในขณะเดียวกัน เมื่อใจหยุดนิ่งสงบจริง ๆ ผ่องใสละเอียดเนียน "**ปีติ**" ก็เกิด ขณะเดียวกันนั้นปีติเกิด **ปีติเกิดแล้วความหงุดหงิดขัดเคืองใจก็หมดไป** แม้กระทั่ง**ถ้าว่าใจหยุด ดิ่งนิ่งแน่วแน่มั่นคง นั่งไปเถอะ ใจไปรวมอยู่ที่ศูนย์กลางกายแล้ว ไม่เนื่องด้วยสรีระ** หรือ**เนื่องน้อยที่สุด เพราะฉะนั้นสรีระจึงไม่เมื่อย ไม่รู้สึกเมื่อย** เพราะฉะนั้นคนที่ไม่เป็นสมาธินี่ก็หยุก-หยิก ๆ อยู่นั่นแหละ ทนไม่ได้ ประเดี๋ยวปวดแข้ง ประเดี๋ยวปวดขา เพราะใจมันไปตามแข้งตามขา ใจมันไม่ได้หยุดนิ่ง **ถ้าใจหยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงจริง ๆ แล้วใจอยู่ส่วนใจ** หรือ**นามอยู่ส่วน นามรูปอยู่ส่วนรูป** แต่นามนั้นตั้งอยู่ส่วนตรงกลางของรูป นี่กล่าวโดยธาตุละเอียด ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาเป็นธาตุหยาบ

ธาตุละเอียด "**ใจ**" คือ **นามขันธ์ ๔ ธาตุละเอียดของเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ขยายส่วนหยาบมาเป็นดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้** ตั้งอยู่ในท่ามกลาง ธาตุละเอียดของรูปขันธ์

ธาตุละเอียดของรูปขันธ์ขยายส่วนหยาบออกมาเป็น "**ดวงกาย**" และ**เป็นที่ตั้ง**ของธาตุละเอียดของ**มหาภูตรูป ๔** คือ **ธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม** และอีกธาตุละเอียดหนึ่ง คือ **อากาศธาตุ**

นามขันธ์ ๔ คือ ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้ ก็ตั้งอยู่ตรงกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายนี้เอง นี่ในส่วนธาตุละเอียด

ส่วนธาตุหยาบที่ขยายคือเจริญเติบโตออกมา **สำหรับดวงกายนั้นก็ขยายส่วนหยาบออกมาเป็นกายเนื้อของเรา** ด้วยกระดูก ด้วยเนื้อ ด้วยไขมัน ด้วยเอ็น และก็ด้วยผิวหนังต่าง ๆ อวัยวะต่าง ๆ นี่เป็นธาตุหยาบ ที่ขยายส่วนหยาบมาจากมหาภูตรูป ๔ คือ ธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม และอากาศธาตุ เป็น ๕ รวมด้วยวิญญาณธาตุอีก ๑ เป็นธาตุ ๖ ตั้งอยู่ตรงกลางของกลางซึ่งกันและกัน คือ **นามขันธ์ ๔ ตั้งอยู่ตรงกลางของกลางรูปขันธ์**

ในส่วนนี้เปรียบให้เห็นว่า **นามธรรม**และ**รูปธรรม**นั้น**เป็นคนละส่วนกัน**และ**แยกกันได้** เพราะฉะนั้นเมื่อจิตใจหยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงประกอบด้วย วิตก วิจาร ปีติ จิตใจมีความปีติยินดีแล้ว ความหงุดหงิดโกรธพยาบาท ขัดเคืองใจ หรือขัดข้องในสรีระจึงไม่มี หรือจำเพาะส่วนสรีระ ก็มีน้อยที่สุด เพราะความรู้สึกสัมผัสจากภายนอกจะน้อยลง ยิ่งถ้าได้ถึงปฏิภาคนิมิตเป็นอัปปนาสมาธิแล้ว สัมผัสภายนอกแทบจะไม่รู้สึกเลย

ความ "**ปีติ**" เกิด ถ้าข่มความปีติได้ ด้วยอาการของใจที่หยุดนิ่งถูกต้องตามวิธีของสมถกัมมัฏฐาน คือ หยุดในหยุดกลางของหยุดนิ่ง ไม่ปล่อยให้ใจเตลิดเปิดเปิงไปตามปีติ ดังเช่นผู้ที่ไม่รู้ พอใจประสบกับปีติ ก็ปล่อยสติเลย พอปล่อยสติ ก็สั่นเทาบ้าง น้ำหู น้ำตาไหลบ้าง บางคนก็มีอาการเหมือนคนจะร้องไห้ สะอึกสะอื้น โยกคลอน บางคนก็เต้นไปเลย อ้างว่าของขึ้น (ของขลัง) ว่าไปโน่น นั่นเพราะปีติเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยแล้วไม่รู้จักข่มไม่ข่มปีติ สติสัมปชัญญะก็หลุดลอยไป สมาธิก็เคลื่อน อาการอื่นที่ไม่ใช่สัมมาสมาธิ ก็กลับมาปรากฏในใจ ดลจิตดลใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมัน เพราะฉะนั้น **ท่านใดที่ปฏิบัติภาวนาสมาธิถึงขั้นจะเกิดองค์แห่งฌานคือ วิตก วิจาร ปีติ แล้วไม่ข่มปีติ ก็จะเผลอสติ** ปล่อยให้เป็นไปตามอำนาจของความไม่เข้าใจ แล้วก็ปล่อยให้เป็นไปตามอำนาจของปีติที่มันจะเกิดและถึงแสดงอาการต่าง ๆ เตลิดเปิดเปิงเลยไป ดังที่กล่าวแล้วนั้น **ด้วยอาการอย่างนั้นสมาธิก็เคลื่อน** สมาธิเคลื่อนก็เป็นอื่นไป **ไม่ใช่สัมมาสมาธิ** เพราะฉะนั้นจุดตรงนี้นิดเดียวแหละ เมื่อปีติเกิด เช่นคนที่ปฏิบัติเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายใสแจ่มขึ้นมาแล้ว ทำใจให้สงบระงับ **เรียกว่าไม่ปล่อยใจตามปีติ ข่มปีติ ไม่ยินดียินร้าย รวมใจหยุดในหยุดกลางของหยุด ให้นิ่ง**

พอปีติสงบระงับ "**สุข**" ก็เกิด เพราะใจหยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงยิ่งไปอีก ถึงเป็นเอกัคคตาใจ มีอารมณ์เป็นหนึ่ง **เมื่อความสุขเกิด ความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจไปในเรื่องต่าง ๆ** แม้ไปรู้สึกเจ็บปวดเมื่อยในที่ไหน ๆ **ก็สงบระงับไป** จิตใจคงเสวยสุขอยู่ด้วยจิตใจที่ผ่องใสสะอาดบริสุทธิ์ละเอียดเนียนอยู่นั่นแหละ

หยุดในหยุด กลางของหยุดกลางของกลาง เป็นเอกัคคตา **เมื่อใจเป็นหนึ่ง**คือ**เป็นเอกัคคตาแล้ว** หรือ**เป็นเอกัคคตาจิตแล้ว ความยินดีพอใจยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย** ชื่อว่า "**กามฉันทะ**" เป็นอันหมดไป

เพราะฉะนั้น**องค์คุณ**คือ**องค์แห่งฌาน** มี **วิตก วิจาร ปีติ สุข** และ **เอกัคคตา เมื่อปรากฏขึ้นแก่พระโยคาวจรผู้เจริญภาวนาสมาธิ หรือสมถภาวนาแล้ว จิตใจจึงผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา องค์แห่งฌานทั้ง ๕ มีหน้าที่กำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาให้หมดสิ้นไป จิตใจก็ผ่องใส ใสแจ๋วเลยในขณะนี้ เมื่อจิตใจผ่องใส ก็น้อมไปเพื่อวิชชาต่าง ๆ ได้** นี่เป็นเบื้องต้นของสมถกัมมัฏฐาน

เพราะฉะนั้นความหมายของคำว่า "**สมถะ**" ถ้าจะกล่าวโดยรายละเอียดพอให้เป็นที่เข้าใจแล้ว ก็

หมายถึง **การเจริญภาวนาสมาธิให้จิตใจสงบหยุดนิ่ง เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง จนองค์คุณ**หรือ**องค์แห่งฌานทั้ง ๕** ได้แก่ **วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา ปรากฏเกิดและเจริญขึ้น ทำหน้าที่กำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา** คือ **ถีนมิทธะ วิจิกิจฉา พยาปาทะ อุทธัทจกุกุจจ** และ**กามฉันทะ ให้หมดสิ้นไป** จึงกล่าวว่า **สมถกัมมัฏฐานเป็นอุบายวิธีอบรมจิตใจให้หยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่น มั่นคง เพื่อชำระจิตใจให้ผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา** นั่นเอง

พึงเข้าใจว่า

กิเลสนิวรณ์นี่เขามีปกติคอยแต่ปรากฏในจิตใจอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นในการที่จะอบรมจิตใจให้เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงนั้น

กิเลสนิวรณ์เป็นอุปสรรคของการเจริญสมาธิอีกด้วย ท่านที่เจริญภาวนาสมาธิในเบื้องแรก ไม่ได้ผลนั้น เพราะกิเลสนิวรณ์นี่แหละ เป็นอกุศลธรรมคอยขัดขวางใจไม่ให้หยุดนิ่งแนบแน่นมั่นคง ตัวอย่างเช่น

ผู้ที่มักมีความง่วงความขี้เกียจ หรือว่าความหดหู่ท้อถอยภายในจิตใจ บางทีได้เห็นได้ฟังอะไรที่ไม่ถูกใจ ใจก็ห่อเหี่ยว ได้ยินข่าวไม่ดีก็ห่อเหี่ยว ไม่ถูกใจก็ห่อเหี่ยว จิตใจอ่อนแอและท้อถอย อย่างนี้แหละคือ **"ถีนมิทธะ"** ถ้าเกิดขึ้นแล้วจิตใจอ่อนแอปวกเปียก เมื่อไม่ผ่องใสจะพิจารณาอะไร ๆ ให้เห็นแจ่มแจ้งเป็นไปไม่ได้ เราจะเห็นญาติโยมบางทีนะ เวลามีเรื่องอะไรเกิดความเศร้าสลดในจิตใจแล้ว คิดอะไรไม่ออกหนักเข้าก็นั่งเฉย ๆ ให้คนอื่นเขาทำนี่อย่างนี้ มี นี่แหละถีนมิทธะ

อีกอย่างหนึ่ง **"วิจิกิจฉา"** วิจิกิจฉานี้อย่างเช่น บางท่าน ไม่สามารถที่จะเจริญสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานให้ก้าวหน้า ที่กระผมเคยยกตัวอย่างว่า มีพระภิกษุผู้ปฏิบัติภาวนาแล้วก็เป็นผู้สอนภาวนาท่านหนึ่ง ที่กระผมเคยได้พบตอนสมัยที่กระผมเป็นฆราวาส ท่านเจริญภาวนาแบบอานาปานสติ แต่ว่าเมื่อเจริญภาวนาไปแล้วปรากฏเห็นกายในกาย ณ ภายใน เห็น **"กายมนุษย์ละเอียด"** บ้าง เห็น **"กายทิพย์"** บ้าง เห็นแล้วไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป เกิด "วิจิกิจฉา" **เมื่อไม่รู้ก็เลยปฏิเสธ เมื่อปฏิเสธก็ไม่มีฐานที่ตั้งของใจที่จะดำเนินไปให้เกิดสมาธิแนบแน่นมั่นคงที่จะเจริญทั้งสมถะและวิปัสสนาที่จะให้ได้เข้าถึง รู้ เห็นและเป็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ **ธรรมในธรรม จากสุดหยาบไปจนสุดละเอียด** แล้วให้**บริสุทธิ์ผ่องใสถึงและเป็นธรรมกายก็ทำไม่ได้** เพราะ **"วิจิกิจฉา"** เกิด**ไม่รู้จะไปทางไหนดี จะถูกหรือผิด** ก็เลยพิจารณากันแต่เพียงว่า **กายมนุษย์ละเอียดที่เห็น** (ซึ่งตัวเองไม่เคยเห็นไม่รู้จัก) หรือ**กายทิพย์ที่เห็น** ตนเองไม่รู้จัก ว่า**นั่นเป็นนิมิตหลอก**หรือ **นิมิตเทียม** ก็จึงพิจารณาง่าย ๆ เพียงว่า เป็นอนิจจังทุกขังอนัตตา แล้วก็รีบปฏิเสธไปเสีย ก็เลยได้คุณความดีอยู่เพียงระดับตรงนั้นไม่อาจที่จะก้าวหน้าไปอีกได้

แต่ถ้ารู้วิธีปฏิบัติ เอา**กายในกายเบื้องต้น** ได้แก่**กายมนุษย์ละเอียดนั้นเป็นฐาน ปฏิบัติเพื่อให้ถึงกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ที่ละเอียดปราณีตยิ่ง ๆ กว่ากันไปตามลำดับจนสุดละเอียด จิตใจผ่องใสถึงที่สุดก็จะถึงธรรมกาย เมื่อเข้าถึงธรรมกาย ทำความรู้สึกเป็นธรรมกาย เอาธรรมกายเบื้องต้นนั้นแหละเป็นบาทฐานชำระจิตใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นธรรมกายที่บริสุทธิ์ ละเอียดต่อ ๆ ไปจนสุดละเอียด ก็จะถึงพระนิพพานถึงอายตนนิพพาน เห็นสภาวะที่เป็นไปในพระนิพพาน เห็นวิสังขาร คือพระนิพพานตามที่เป็นจริง** อย่างน้อย**เมื่อปฏิบัติได้ถึง ธรรมกายแล้วสามารถที่จะพิจารณาสภาวธรรมให้เห็นตามที่เป็นจริง ทั้งสภาวะของสังขารและวิสังขารคือพระนิพพานตามที่เป็นจริง ให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้นได้ ก็เลยต้องหยุดอยู่เพียงเท่านั้น เพราะวิจิกิจฉาแท้** ๆ นี้เป็นที่น่าเสียดายมาก **"วิจิกิจฉา"** นั้นเป็น**อุปสรรคของสมาธิ แล้วก็พลอยเป็นอุปสรรคของวิปัสสนาไปด้วยประการฉะนี้**

กิเลสนิวรณ์ข้อต่อไป ที่คอยขัดขวางสมาธิก็คือ **"พยาปาทะ"** ความหงุดหงิดขัดเคืองใจ ไม่มีความอดทน พอนั่งเจริญภาวนาได้นิดหนึ่ง ร้อนหน่อย เย็นหน่อย เหงื่อไหลไคลย้อยหน่อย ก็อยู่ไม่ได้แล้ว ปฏิบัติไม่ได้แล้ว อดทนไม่พอ หยุกหยิก รำคาญใจ รำคาญคนอื่นอะไรต่ออะไร หยุดนิ่งไม่ได้ ทีนี้เมื่อเป็นเช่นนั้น ความหงุดหงิด ความรำคาญใจเกิดขึ้น จิตใจก็จะขุ่นมัว

ด้วยโทสะและพยาบาท หรือความขัดเคืองใจ ใจก็ไม่เป็นสมาธินี่ได้แก่ผู้ที่ชอบเอาแต่ใจตนเอง **ชอบเอาแต่ใจตนเอง** เพราะฉะนั้นเขาจึงให้หาสถานที่ที่สัปปายะ ที่เงียบที่สงบ ที่เย็นสบาย แต่ไม่ใช่สบายชวนหลับนะ ที่สบายชวนให้ใจเกิด "ปีติ" ชวนให้กายและวาจาสงบ เป็น "ปัสสัทธิ" **จิตใจเกิดปีติ แล้วก็จะเกิดสมาธิได้** เพราะฉะนั้นให้เข้าใจว่าที่สัปปายะที่ว่า "**ที่สบาย**" นั้น **ไม่ใช่สบายเพื่อการนอน** แต่**สบายเพื่อการปฏิบัติให้พอเหมาะแก่จิตใจที่ยังอ่อนแอ ให้ประคับประคองใจของตนให้หยุด ให้นิ่ง เพื่อให้เกิดองค์แห่งคุณคือองค์แห่งฌานกำจัดกิเลสนิวรณ์ข้อ "พยาปาทะ"** นี้ได้

แล้วอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญนักทีเดียว คือ "**อุทธัจจกุกกุจจะ**" **ความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจไปในเรื่องต่าง ๆ** หรือ**วิตกกังวลในเรื่องต่างๆ** นี้ก็สำคัญทีเดียว **เป็นอุปสรรคของสมาธิตั้งแต่ต้น** พอเริ่มนั่งเจริญภาวนา ก็บอกสอนว่า ให้เห็นดวงแก้วให้จำได้นะ พอนึกทำท่าจะจำได้ พอหลับตาไปหน่อยเดียวแหละบางคนใจไปโน่นแล้ว ไม่รู้ว่าลูกหลานมันเป็นยังไง ไม่รู้ว่าบ้านมันเป็นยังไง ตามใจ ปล่อยใจให้เป็นไปตามอารมณ์ นึกไปทั่ว เห็นไปทั่ว อดีตก็ตาม ปัจจุบันก็ตาม อนาคตก็ตามนึกไปเรื่อย นี่จิตใจคอยแต่จะเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้น **ต้องข่มใจข่มกิเลสนิวรณ์ด้วยอุบายวิธีต่าง ๆ** สำหรับในการปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายนั้น เราจึงใช้ "**อาโลกกสิณ**" เป็นเครื่องหมายกำหนดนึกให้เห็นในใจ เพื่อรวม "**ใจ**" ได้แก่**ความเห็นด้วยใจ ความจำ ความคิด ความรู้ ให้มารวมหยุด** มารวมอยู่ในองค์บริกรรมนึกให้เห็นนิมิตด้วยใจนั่น นี่คืออุบายวิธี เพื่อที่จะป้องกันแก้ไขและกำจัด "**อุทธัจจกุกกุจจะ**" สำหรับบุคคลที่มักมีจิตใจฟุ้งซ่าน ซึ่งถ้าว่ายังไม่ได้อบรมบ่มนิสัยให้ดีแล้วความที่เป็นผู้มีจิตใจฟุ้งซ่านนั้น แทบจะทุกคน แม้แต่ผู้พูดนี่ ถ้าไม่ตั้งใจข่มด้วยอุบายวิธีที่เหมาะสมก็ฟุ้งซ่านได้ เป็นได้ด้วยกันทั้งนั้น เว้นแต่พระอริยเจ้าชั้นสูง ท่านมีสติสัมปชัญญะครบ เมื่อมีอุบายวิธี เช่นอย่างวิธีปฏิบัติตามแบบวิชชาธรรมกาย อาศัยอาโลกกสิณ เป็นเครื่องน้อมนำจิตใจให้มารวมหยุดในองค์บริกรรมนิมิต แล้วก็หยุดนิ่งตรงกลางของกลางศูนย์กลางบริกรรมนิมิตคือดวงแก้ว แล้วยังกำหนดให้ศูนย์กลางดวงแก้วไปตั้งอยู่ศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมืออีก จึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย นึกเห็นข้างนอกนึกเห็นได้ง่าย แต่นึกเห็นภายในนึกเห็นได้ยาก ที่เห็นได้ง่าย มีโอกาสถูกของปลอมได้ง่าย แต่การนึกเห็น ณ ภายในนั้นเห็นได้ยาก ที่เห็นภายในนั้นแหละ เป็น

ของจริงโดยสมมติในเบื้องต้น ถ้าว่าใครทำได้ก็จะไม่ถูกของหลอกมาหลอกหลอนจิตใจ ที่เรียกว่า**นิมิตหลอกลวง** เพราะอะไร เพราะเมื่อใจนั้นสามารถถือเอา**ปฏิภาคนิมิต**ได้ หรืออย่างน้อย**อุคคหนิมิต** แล้วก็ค่อย ๆ เจริญภาวนาให้ถึงถือเอาปฏิภาคนิมิตได้ ใจย่อมมารวมเป็นหนึ่งแน่วแน่มั่นคง แล้ว**หยุดนิ่งตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมนั้นถูกธรรมในธรรม** แล้วก็ถูก**กายในกาย เวทนาในเวทนา** และ**จิตในจิต** เวทนาและจิตก็คือ "**ใจ**" ใจก็ตั้งอยู่ในกาย กายก็มีทั้งหยาบทั้งละเอียด ส่วนธรรมในธรรมนั้น **เมื่อใจหยุดนิ่งตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม จิตก็ไม่สังขาร** จิตไม่สังขาร ไม่ปรุงแต่ง ด้วยอำนาจของการถือเอาปฏิภาคนิมิตได้ เมื่อใจหยุดนิ่งกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม **จิตดวงเดิมตกศูนย์ ปล่อยปฏิภาคนิมิต** กล่าวคือ **ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย** ซึ่งจิตดวงเดิมตั้งอยู่ ที่ไม่สะอาดไม่ผ่องใสนั่นแหละ**ตกศูนย์พร้อมกับจิตดวงเดิมนั้น ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายที่ผ่องใสดวงใหม่พร้อมด้วยใจ** คือ **ดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้ ที่ผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์เป็นกุศลจิต ก็จะปรากฏลอยเด่นขึ้นมาใหม่ ตรงศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม** นี่แหละ **ธรรมในธรรม เพราะกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ **ธรรมในธรรม** ก็ตั้ง**อยู่ในกลางของกลางธรรมในธรรม**นี้แหละ ทั้งหมดเลยอย่าได้สงสัยเลย เพราะเหตุไร ? **เพราะธาตุละเอียดของขันธ์๕ ตั้งแต่สุดหยาบไปสุดละเอียด ตั้งอยู่ในตรงกลางของกลางซึ่งกันและกัน ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมนี้เอง** เพราะฉะนั้น **กายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม**ก็ตั้งอยู่ในกลางของกลางซึ่งกันและกัน จากสุดหยาบไปสุด**ละเอียด** เพราะเหตุนี้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงทรงแสดงธรรม ทรงแสดงธรรมปฏิบัติในเรื่องของสติปัฏฐาน ๔ ว่า **ให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย** ซึ่งก็จะต้องมี **เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ**ธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอก**คือ**ส่วนหยาบ** และ**เป็นทั้ง ณ ภายใน**คือ**ส่วนละเอียด** อย่างเช่น **มีสติเห็นกายเวทนาจิตธรรมของกายมนุษย์หยาบ** เรียกว่า **ณ ภายนอก เห็นกายเวทนาจิตธรรมของกายมนุษย์ละเอียด** เรียกว่า **ณ ภายใน** และ

เมื่อให้กายมนุษย์ละเอียดเจริญภาวนาธรรมต่อไป ให้เข้าถึงกายเวทนาจิตธรรมของกายทิพย์และทิพย์ละเอียด ซึ่งเป็น ณ ภายในละเอียดยิ่งกว่าขึ้นไป **กาย เวทนา จิต ธรรม ของกายทิพย์และทิพย์ละเอียดนั้น ก็เป็น ณ ภายใน กายมนุษย์ละเอียดก็เป็น ณ ภายนอก**

นี่แหละ **ละเอียดยิ่งกว่ากันไปตามลำดับ จนถึงรูปพรหม รูปพรหมละเอียด** เป็น ณ ภายใน **กายทิพย์ หยาบทิพย์ละเอียดก็เป็น ณ ภายนอกไป สุดละเอียดถึงอรูปพรหมก็เป็น ณ ภายใน ส่วนรูปพรหมก็เป็น ณ ภายนอกไป** จากสุดหยาบไปสุดละเอียดอย่างนี้

ถ้าปฏิบัติได้ถูกต้องตรงตามพระธรรมของพระพุทธเจ้าจะเห็นละเอียดไปอย่างนี้ และในขณะเดียวกันทั้งเห็นทั้งรู้ แล้ว**ยังชำระจิตใจของเราให้ผ่องใส** เหมือนกับเราลุกขึ้น เดินตามบันไดขึ้นไปทีละขั้นละขั้น จนไปถึงขั้นสูงสุดคือธาตุธรรมที่บริสุทธิ์คือธรรมกายซึ่งเป็นกายพ้นโลก

ณ บัดนี้ให้เข้าใจในส่วนของการอบรมภาวนาสมาธิ ด้วยอุบายวิธีช่วยให้จิตใจหยุดนิ่งแนบแน่นเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงด้วยการให้กำหนด**องค์บริกรรมนิมิต** เพื่อให้ถือเอาอุคคหนิมิตและปฏิภาคนิมิตได้ การกำหนดบริกรรมนิมิตเท่านั้นยังไม่พอ เพราะฉะนั้น จึงให้กำหนดองค์**บริกรรมภาวนา**อีกโสดหนึ่ง องค์บริกรรมภาวนานั้นใช้คำว่า **"สัมมาอรหัง" "สัมมา"** นั้นย่อมาจาก **สัมมาสัมพุทโธ** แปลว่า **พระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ** หมายเอา**พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า** ส่วนคำว่า **"อรหัง"** หมายเอา**พระผู้ไกลจากกิเลสและบาปธรรมทั้งปวง หมายเอาพระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า**

เมื่อบริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอรหัง ๆ"** ตรงกลางของกลางจุดเล็กใส ศูนย์กลางดวง ศูนย์กลางกายคือศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมแล้ว ใจก็จะมาทำงานที่นี่ มาเห็นที่นี่ มาท่องในใจที่นี่ แล้วก็**น้อมพระพุทธคุณมาสู่ใจเป็นพุทธานุสสติอยู่ที่นี่ ประกอบพร้อมด้วยอานาปานสติ พิจารณาเห็นลมหายใจเข้าออกที่นี่** เมื่อลมละเอียดแล้วก็จะหยุดที่นี่ คือลมหายใจจะละเอียด แล้วก็สั้นเข้าๆ ก็หยุดที่นี่ **ลมหยุดอย่างมีสติสัมปชัญญะนั้นเป็นวัตถุประสงค์ของอานาปานสติในขั้นสมถกัมมัฏฐาน แล้วก็หยุดตรงกลางนาภี ซึ่งตรงกันกับการปฏิบัติภาวนาตามแบบที่หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านสอน ตามแนววิชชาธรรมกาย** คือ

จะให้ถึง รู้ เห็น และเป็น**ธรรมกาย**ได้ ก็**ด้วยการหยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียดไปจนสุดละเอียด จึงถึงธรรมกาย** ตรงนี้แหละ จึงเป็นจุดสำคัญที่สุด **คือกลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียดนี้เอง เป็นมัชฌิมาปฏิปทาในทางปฏิบัติ ศีลบริสุทธิ์** หรือ **"ศีลวิสุทธิ" จิตบริสุทธิ์** หรือ **"จิตวิสุทธิ" ก็ปรากฏเกิดมีตรงนี้ ไม่ใช่มีที่อื่น เพราะใจหยุดนิ่งตรงนี้ไม่ปรุงแต่งใจตรงนี้ ใจก็เข้าถึงความสะอาดบริสุทธิ์ด้วยธรรมปฏิบัติ คือศีล สมาธิ ปัญญา ในทางปฏิบัติตลอดถึงวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะตรงกลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ตรงศูนย์กลางกายนี่เอง** หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านจึงกล่าวว่า **ดวงธรรมที่ปรากฏใสแจ่มนี้แหละ** คือ **"ดวงปฐมมรรค" หนทางเบื้องต้น ไปสู่มรรคผลนิพพาน** และว่า **พระอริยเจ้าพระอรหันตเจ้า ท่านจะเข้ามรรคผลนิพพาน ก็ไม่ได้ไปทางอื่น ก็ไปตรงกลางของกลางนี่แหละ สัตว์โลกจะเปลี่ยนวาระจิตก็เปลี่ยนตรงนี้แหละ จากจิตปุถุชนเข้าสู่ความเป็นพระอริยบุคคล ก็ตรงกลางของกลางนี่แหละ เกิดดับเกิดดับอยู่ตรงนี้นี่เอง** เพราะฉะนั้นหลวงพ่อวัดปากน้ำจึงกล่าวว่า **ศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนี่เอง ทางนี้เองคือมัชฌิมาปฏิปทาเป็นเอกายนมรรค ให้เข้าถึงรู้เห็นและเป็นกายเวทนาจิต ธรรม ณ ภายนอกและภายในสุดละเอียดใจเปลี่ยนวาระจิตที่นี่ เปลี่ยนวาระไปดีไปสะอาดบริสุทธิ์ก็ที่นี่ จากสุดหยาบไปสุดละเอียด ถึงธรรมกาย ถึงพระนิพพานที่นี่ กลางของกลางนี้แหละ ท่านจึงว่าทางนี้ทางเดียวไม่มีสองทาง นี่แหละเอกายนมรรค**

ตัวหนังสือก็หมายเอากายในกายเวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม แต่ในทางปฏิบัติการเข้าถึงรู้เห็นและเป็น ขณะเจริญภาวนามีสติพิจารณาเห็นกายในกายเวทนาในเวทนาจิตในจิตและธรรมในธรรม ไม่ได้อยู่ที่ไหน อยู่ที่กลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ของแต่ละกาย จากสุดหยาบคือของกายเนื้อ ไปสุดละเอียดของกายอรูปพรหม เมื่อจิตใจสะอาดบริสุทธิ์พ้นความบริสุทธิ์ของอรูปพรหมนั้นแล้วก็ถึงกายธรรมคือธรรมกายเป็นกายพ้นโลก เป็นกายที่เก้า ที่หลวงพ่อท่านกล่าวถึงนั่น

เพราะฉะนั้นหลวงพ่อท่านจึงมั่นใจในการปฏิบัติภาวนาธรรม **ดับหยาบไปหาละเอียด จากกายสุดหยาบสุดละเอียดถึงธรรมกาย ไปสุดละเอียดถึงพระนิพพานด้วยอาการอย่างนี้ เพราะฉะนั้น พระโยคาวจรจะก้าวล่วงข้ามโคตรปุถุชนเข้าสู่ความเป็นอริยบุคคล จิตของปุถุชนต้องตกศูนย์ ดับไป** ที่ว่าวิญญาณดับน่ะคือตรงนี้ **วิญญาณดับตรงนี้** วิญญาณน่ะ เป็นธาตุรับรู้ของกายโลกิยะ ดับกัน ตรงนี้ **ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมนั่น เมื่อดับแล้วปรากฏธรรมกายใสสว่างขึ้นมา** นี่เป็นธรรมคนละส่วนกัน เพราะฉะนั้นส่วนมากพอ จะพูดว่า **การที่คนจะบรรลุมรรคผลนิพพาน วิญญาณดับ** บางคนก็ไปนึกเอาว่าต้องตาย ไม่ใช่ **ดับตั้งแต่ยังเป็น ๆ**

นี่แหละ ดับเพราะ "ใจ" คือ **ความเห็น** (ด้วยใจ) **ความ จำ ความคิด ความรู้ ซึ่งขยายส่วนหยาบออกมาจากธาตุละเอียด ของนามขันธ์ ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** ก็วิญญาณธาตุนั่นแหละ วิญญาณธาตุนี่ **ของกายโลกิยะดับตกศูนย์ ธรรมกายที่บริสุทธิ์ เป็นกายพ้นโลกจึงปรากฏใสเด่นขึ้นมาด้วยอาการอย่างนี้ ความหลุดพ้นเป็นอย่างนี้**

สำหรับผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมที่ถึงทั้งรู้ทั้งเห็นและเป็นธรรมกาย แม้เพียงชั่วคราวด้วยการข่มกิเลส ชื่อว่า วิกขัมภณวิมุตติ ก็เข้าถึงธรรมที่บริสุทธิ์ ที่ชื่อว่า "**ธรรมกาย**" ในเบื้องต้น นับว่าเป็นเพียงได้ถึงโคตรภูญาณ ถ้าหากว่ายังไม่กำจัดกิเลสอวิชชาตัณหาอุปาทาน หรืออีกนัยหนึ่ง **ยังไม่สามารถกำจัดสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกอย่างน้อย ๓ ประการได้ก็ยังจัดอยู่ในขั้นโคตรภูบุคคล** ผู้ได้โคตรภูญาณ ซึ่งถ้าประมาทขาดสติสัมปชัญญะด้วยปัญญาอันเป็นชอบปล่อยให้กิเลสครอบงำจิตใจได้อีกก็อาจจะถอยกลับหลัง หรือถ้าปฏิบัติธรรมให้ยิ่งขึ้นไปสืบต่อไป มุ่งตรงต่อมรรคผลนิพพานก็ถึงพระนิพพานตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

กล่าวโดยสรุป ในเรื่องของสมถะกัมมัฏฐาน ว่า **กิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕ เป็นตัวอุปสรรคของสมาธิ** เพราะฉะนั้นอุบายวิธีที่สำคัญ ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำสอน จึงอาศัยอาโลกกสิณเป็นอารมณ์สมถะที่สำคัญ เพื่อนำ "**ใจ**" คือ **ความเห็น** ด้วยใจ **ความจำ ความคิด ความรู้มารวมอยู่ใน "องค์บริกรรมนิมิต"** พร้อมด้วย "**บริกรรมภาวนา**" คู่กัน บริกรรมภาวนานั้น คือให้ท่องในใจ "**สัมมา อรหังๆๆ**" ซึ่งแปลว่า **พระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ ผู้ไกลจากกิเลสและบาปธรรมทั้งปวง อันหมายถึงพระปัญญาคุณและพระบริสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า นับเป็นพระนามใหญ่ของพระองค์** จึงนับเนื่องอยู่ในพุทธานุสติ

ให้กำหนดองค์บริกรรมนิมิตและองค์บริกรรมภาวนาคู่กันตรงศูนย์กลางกายอันเป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิม เหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ พร้อมกับสังเกตพิจารณาลมหายใจเข้าออกเป็น "**อานาปาน-สติ**" ด้วย "**ใจ**" จึงจะหยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคงแล้วนั่นแหละ "**อุทธัจจกุกกุจจะ**" คือ ความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจจึงจะระงับไป และก็ตัวอุทธัจจกุกกุจจะนี้แหละกิเลสนิวรณ์ตัวนี้แหละคอยขัดขวางสมาธิดีนัก ท่านต้องระวังสำหรับการปฏิบัติภาวนาในเบื้องต้น และก่อนที่จิตใจจะหยุดนิ่งเป็นเอกัคคตาแน่วแน่มั่นคงแท้ ๆ บางที่จิตใจนั่นแหละเพราะกามฉันทนิวรณ์คือความหลงยึดติดอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รสและ

สิ่งสัมผัสทางกาย ก็จะน้อมไปสู่อารมณ์นั้นได้เสมอ เช่น ว่าคนที่เคยมีครอบครัวมาอยู่ปฏิบัติธรรม ก็จะนึกไปถึงครอบครัว คนที่มีคนรักนึกถึงคนรัก คนที่มีสิ่งของที่รักก็นึกถึงสิ่งของที่ตนรักอยู่เสมอเพราะฉะนั้นใจก็ไม่เป็นสมาธิได้ แต่ถ้าข่มกามฉันทะเหล่านี้เสียได้ ให้จิตใจหยุดนิ่งแน่วแน่มั่นคงเป็นเอกัคคตาจิตได้ กามฉันทะเป็นอันหมดไป

สมถภาวนาหรือสมถกัมมัฏ-ฐานเป็นธรรมเครื่องอบรมจิตอบรมจิตแล้วจิตได้เสวยประโยชน์อะไร ? ย่อมละราคะได้ นี่เป็นพระพุทธพจน์ และ**เมื่อละราคะได้จิตใจผ่องใสก็อบรมปัญญา อบรมปัญญาด้วยอะไร ? ด้วยวิปัสสนาภาวนา วิปัสสนาภาวนาอบรมปัญญาแล้วเสวยประโยชน์อะไร ? กำจัดอวิชชาได้**

เพราะฉะนั้นคำว่า "**สมถ-กัมมัฏฐาน**" หรือ "**สมถภาวนา**" จึงหมายถึง**การอบรม**หรือ**อุบายวิธีอบรมจิตใจให้สงบระงับ หยุดนิ่งเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง เพื่อให้เกิดองค์คุณคือองค์แห่งฌานทั้ง ๕ เพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาให้หมดไป อ่อนโยนควรแก่งานวิปัสสนาด้วยประการฉะนี้**

ธรรมที่เป็นอารมณ์ของสมถภาวนา

ธรรมที่เป็นอารมณ์ ก็หมายถึงว่าสิ่งที่จะมาใช้เป็นอุบายวิธียึดหน่วงจิตใจหรือรวมใจเข้ามาอยู่ มารวมอยู่ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นหนึ่งเดียว หรือว่า "**เอกัคคตา**" อีกนัยหนึ่ง ก็หมายถึงเครื่องหมาย หรือสิ่งที่ หรือวิธี หรืออุบายวิธี ที่จะผูกใจ อันประกอบด้วย ความเห็นด้วยใจ ความจำ ความคิด ความรู้ นี่กล่าวอย่างง่าย ๆ กล่าวตามภาษาพระก็คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ให้มารวมหยุดเป็นจุดเดียว ในสิ่งเดียว ในเรื่องเดียว เป็นเอกัคคตาคือเป็นหนึ่งเดียว เป็น "**เอกัคคตาจิต**" คือจิตเป็นหนึ่งเรื่อง

ก็ดี สิ่งก็ดี เครื่องหมายก็ดี ที่จะมาใช้ประกอบ เป็นอุบายวิธีน้อมใจให้มาอยู่ มาหยุดอยู่ ณ จุดเดียว เรียกว่าอารมณ์เดียว หรือเรียกว่าเป็นเอกัคคตาจิตนั้น ท่านเรียกชื่อว่า **"อารมณ์ของสมถภาวนา"** อารมณ์ของสมถภาวนา

ที่มีมาในพระบาลี มี ๙ แบ่งออกเป็น ๒ หมวด

หมวดที่ ๑ "สติปัฏฐาน ๔" คือ **ธรรมที่เป็นอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งสติ** คือ

๑. **กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน** มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง ณ ภายใน และ ณ ภายนอก

๒. **เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน** มีสติพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา ทั้ง ณ ภายใน และ ณ ภายนอก

๓. **จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน** มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต ทั้ง ณ ภายใน และ ณ ภายนอก

๔. **ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม ทั้ง ณ ภายใน และ ณ ภายนอก

ข้อนี้พึงเข้าใจและพึงสังเกตว่า **กาย เวทนา จิต ธรรม** เป็นธรรมชาติที่มีอยู่ด้วยกันเนื่องกันอยู่ **กาย** เป็นเปลือกนอก เป็น **"รูปธรรม"** ส่วนเวทนาและจิตเป็นส่วนของใจ เป็นส่วนของ **"นามธรรม"** ส่วนธรรมในธรรมนั้นก็ชื่อว่า **"ธรรม"** ไม่ใช่กายไม่ใช่จิต แต่เป็น**ธรรม** คือ **เจตสิกธรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับจิต** นี่กล่าวโดยส่วนรวม เจตสิกธรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับจิตโดยส่วนรวมนี้ก็คือ **กุสลาธัมมา** คือธรรมฝ่ายกุศล **อกุสลาธัมมา** คือธรรมฝ่ายบาปอกุศล **อัพยากตาธัมมา** ธรรมที่ไม่ดีไม่ชั่ว ไม่เป็นบุญไม่เป็นบาป นี่กล่าวโดยส่วนรวม

ทีนี้ถ้ากล่าวโดยส่วนละเอียดในส่วนของธรรมในธรรมนี้ ก็เริ่มตั้งแต่ **ให้มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมคือนิวรณ์ ๕** เพราะฉะนั้นในการเจริญมหาสติปัฏฐาน ๔ โปรดเข้าใจว่า สมถภาวนาต้องปฏิบัติตั้งแต่ต้น ในส่วนของธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การมีสติเห็นธรรมในธรรมคือนิวรณ์ทั้ง ๕ ว่าจิตใจเรานั้นมีกิเลสนิวรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างปรากฏในใจหรือเปล่า ถ้าปรากฏมีอยู่ในใจ ต้องกำจัดเสีย กำจัดโดยอะไรล่ะ ? ก็โดย **สมถภาวนา**หรือ**สมถกัมมัฏฐาน** นั่นเอง เมื่อยกระดับภูมิจิตขึ้นสู่ **"ฌานจิต" เป็นสัมมาสมาธิ เป็นหนึ่งในอริยมรรคมีองค์ ๘ เมื่อยกภูมิธรรมของจิตขึ้นสู่ฌานจิตประกอบด้วย วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา แล้วกิเลสนิวรณ์ก็หมดไป** การมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมคือนิวรณ์ ๕ **นิวรณ์มีอยู่ในใจ ก็รู้ว่านิวรณ์มีอยู่ในใจ นิวรณ์หมดไปจากจิตใจ ก็รู้ว่านิวรณ์หมดไปจากจิตใจ** หรืออีกนัยหนึ่ง **อกุศลเจตสิกธรรมคือนิวรณ์ ๕ มีอยู่ ก็รู้ว่ามีอยู่ กุศลเจตสิกธรรม ฝ่ายบุญฝ่ายกุศล คือจิตใจที่ผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์ปรากฏมีแล้ว ก็รู้ว่ามีนี่แหละมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม** เมื่อจิตใจผ่องใสแล้ว การพิจารณาเห็นธรรมขั้นละเอียด ขั้นหยาบคือกายและจิต

กาย เวทนา จิต ของกายมนุษย์หยาบ ณ ภายนอกก่อน แต่เมื่อพิจารณาละเอียดไปถึงธรรมในธรรม กำจัดกิเลสนิวรณ์ได้แล้ว จึงพิจารณาต่อไปอีก เป็นอนุวิปัสสนา คือ **การมีสติพิจารณาเห็นอุปาทานในขันธ์ ๕ แล้วก็อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘** เห็นไหมล่ะ เรื่องธาตุเป็นของละเอียดที่ต้องเห็น ตั้งแต่เห็นอุปาทานในเบญจขันธ์หรือ ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ คืออายตนะภายใน ๖ ที่เราเรียกว่า **"สฬายตนะ"** และอายตนะภายนอกอีก ๖ รวมเป็นอายตนะ ๑๒ **ธาตุ ๑๘** ได้แก่ ธาตุรับรู้ต่างๆ **อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒** นั่น ให้มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม ซึ่งจะยกระดับภูมิจิตจากการเห็น

เห็นแจ้งแทงตลอดในสามัญญลักษณะของธรรมที่เป็นไปในภูมิ ๓ คือ **กาย เวทนา จิต ธรรม ในส่วนที่เป็นสังขารธรรม หรือสังขตธรรม ที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ที่มีวิญญาณครอง** คือสิ่งที่มีชีวิต ประกอบพร้อมด้วยสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน คือสังขารธรรมที่ไม่มีวิญญาณครอง ได้แก่ ทรัพย์สฤงคารต่าง ๆ หรืออย่างพระก็ได้แก่อัฏฐบริขาร ว่า**มีส่วนที่เป็นสังขาร**คือ**ประกอบด้วย ปัจจัยปรุงแต่งอย่างไร มีสามัญญลักษณะที่เป็นอนิจจังทุกขังอนัตตาอย่างไร ให้เกิดวิปัสสนาปัญญาจากการเจริญวิปัสสนาในระดับอนุวิปัสสนา** คือ **การมีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ**ธรรมในธรรม ในเบื้องต้น** แล้วเจริญขึ้นไปถึง **ความเห็นแจ้งแทงตลอดในวิสังขารธรรม** คือ**พระนิพพานที่ไม่ประกอบด้วย ปัจจัยปรุงแต่ง** และ **เห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔** อันมี **ทุกขสัจ สมุทัยนิโรธ** และ **มรรคสัจ อันเป็นไปในญาณ ๓** คือ **สัจญาณ กิจญาณ** และ **กตญาณ ยกระดับภูมิจิตขึ้นสู่ความเป็นพระอริยบุคคล เป็นโลกุตตรปัญญา ด้วยโลกุตตรวิปัสสนา** ที่ให้เกิดโลกุตตรปัญญาคือความเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔ และวิสังขารธรรม ที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งดังกล่าวคือ พระนิพพาน ให้บรรลุมรรคผลนิพพานตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

การเจริญภาวนาในส่วนที่ให้โลกุตตรปัญญาเกิดขึ้น คือให้เห็นแจ้งรู้แจ้งทั้งในวิสังขารธรรมคือพระนิพพาน และอริยสัจ ๔ นั่นเอง จัดเป็น**โลกุตตรวิปัสสนา** ให้เกิด

โลกุตตรปัญญา และ**ให้มรรคจิตเกิดขึ้น**เป็นพนักงานปหาน**สัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกให้หมดสิ้นโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานได้** อย่างน้อย ๓ ประการ คือ **สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา** และ **สีลัพพตปรามาส** นี่ก็อยู่ในส่วนของ**การเจริญภาวนามีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม** หรือ**ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** ซึ่งเจริญขึ้นจากอนุวิปัสสนาเป็นโลกุตตรวิปัสสนา ก็ไปจากขั้นสมถะ คือมีสติพิจารณาเห็นนิวรณ์ ทั้ง ๕ อันเป็นธรรมในธรรมเบื้องต้นนั้นเอง

เพราะฉะนั้น**สมถภาวนา**นี่ **จึงเป็นธรรมปฏิบัติที่ต้องปฏิบัติอยู่เสมอในการเจริญมหาสติปัฏฐาน ๔ ตั้งแต่เบื้องต้น ก่อนที่จะพิจารณาสภาวธรรมตั้งแต่ขั้นอนุวิปัสสนาจนถึงขั้นโลกุตตรวิปัสสนา** และแม้ขณะพิจารณาสภาวธรรมอยู่ หากจิตใจฟุ้งซ่านก็จะต้องกลับมาทำสมถกัมมัฏฐานใหม่ เพื่อให้จิตใจสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ ดังเช่น**สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อก่อนแต่จะบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ** ยังเป็นมหาบุรุษอยู่ พระมหาบุรุษเมื่อประทับใต้ควงไม้ศรีมหาโพธิ **ในคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะ เมื่อ ๒๕๘๓ ปีที่ผ่านมา ในยามต้นแห่งราตรี ก็เจริญสมถภาวนาจนถึงจตุตถฌานก่อน** จึงน้อมไปเพื่ออดีตังสญาณระลึกชาติถอยหลัง เห็นแจ่มแจ้งหมด นี่พระองค์ทรงบรรลุ**วิชชาที่ ๑** ชื่อว่า **"ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ"** เมื่อเห็นมาก ๆ เข้า จิตใจก็พลอยฟุ้งซ่าน จึงเจริญฌานสมาบัติใหม่**ในยามกลางแห่งราตรี** ถึงจตุตถฌาน จิตสงัดจากกิเลสนิวรณ์ควรแก่งานวิปัสสนาแล้วจึงน้อมเข้าสู่อนาคตังสญาณเห็นสัตว์ทั้งหลายจุติและปฏิสนธิไปตามกรรม นี่พระองค์ทรงบรรลุ**วิชชาที่ ๒** ชื่อว่า **"จุตูปปาตญาณ"** นี่เป็นอย่างนี้ และแม้ใน**ยามปลายแห่งราตรี** เมื่อจะทรงน้อมเข้าสู่**วิชชาที่ ๓** ชื่อ **อาสวักขยญาณ ก็ทรงเจริญสมถภาวนานั่นแหละ จนถึงจตุตถฌานก่อน เพื่อชำระพระทัยให้ผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์อีกทีหนึ่ง แล้วจึงทรงพิจารณาปฏิจจสมุปบาทธรรม จึงได้ตรัสรู้** คือ**ทรงเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ** โปรดเข้าใจว่า ถ้าใครเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ก็เห็นแจ้งแทงตลอดในปฏิจจสมุปบาทธรรม เพราะปฏิจจสมุปบาทธรรมนั้น ใช่อะไรอื่น ก็คือสมุทัยสัจนั่นเอง แต่เป็นส่วนละเอียดที่พิจารณาวิเคราะห์ให้เห็นเหตุในเหตุไปถึงต้น ๆ เหตุที่ให้เกิดทุกข์ว่า **อวิชชา** เป็นปัจจัยให้เกิด**สังขาร สังขาร**เป็นปัจจัยให้เกิด**วิญญาณ วิญญาณ** เป็นปัจจัยให้เกิด**นามรูป นามรูป**เป็นปัจจัยให้เกิด**สฬายตนะ สฬายตนะ**เป็นปัจจัยให้เกิด**ผัสสะ ผัสสะ**เป็นปัจจัยให้เกิด**เวทนา เวทนา**เป็นปัจจัยให้เกิด**ตัณหา ตัณหา**เป็นปัจจัยให้เกิด**อุปาทาน อุปาทาน**นั้นแหละ **ด้วยตัณหาและทิฏฐิ จึงสร้างกรรมชั่ว** ทางกาย ทางวาจา และใจ **ประทับอยู่ในใจ** แล้วก็พลอยกลาย**เป็นชนกกรรมให้ไปเกิด** กล่าวคือ **เกิดภพ เกิดชาติ ชรา มรณะ ทุกข์ ไปตามกรรม**

พระพุทธเจ้าเมื่อก่อนแต่จะบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อจะเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔ และปฏิจจสมุปบาทธรรมนั้น แต่ละช่วงแห่งราตรีก็ได้ทรงเจริญสมถภาวนาก่อน **พระปัญญาของพระองค์จึงเกิดแต่การเจริญทั้งสมถะและวิปัสสนา จึงได้ทรงเห็นแจ้งแทงตลอดธรรมชาติตามที่เป็นจริง ด้วยการที่ได้เห็นแล้วจึงรู้ ได้ทรงเห็นแล้วจึงรู้** ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ว่า

จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ

นี่แหละคุณธรรมที่ปรากฏเกิดมีในพระหทัยของพระมหาบุรุษ ให้สามารถน้อมไปเพื่ออาสวักขยญาณ คือญาณหยั่งรู้วิธีทำอาสวะให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เป็นพระอรหันต์ขีณาสพ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมทั้งได้ทรงบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ รู้แจ้งโลกด้วยอาการอย่างนี้และเมื่อได้ตรัสรู้แล้ว พระหทัยก็สงบระงับอีกแหละ

เพราะฉะนั้น**สมถภาวนาเป็นเป็นกิจที่พระโยคาวจรต้องมีตั้งแต่ก่อนการเจริญวิปัสสนา** และ**ในขณะ**และ**แม้ภายหลังที่เจริญวิปัสสนา** แต่ว่าความสงบระงับที่ยิ่งขึ้นไปเมื่อมีการเจริญวิปัสสนาภาวนานั้น ก็อาจจะกระทำได้ด้วย การเจริญสมถะก่อนวิปัสสนาภายหลัง หรือวิปัสสนาก่อนในส่วนที่จิตใจสงบระงับในระดับหนึ่งแล้วเมื่อจะเจริญปัญญาขึ้นสูงขึ้นไปอีก ก็ต้องเจริญสมถภาวนานั้นไปอีกก่อน และเมื่อบรรลุคุณธรรมสูงขึ้นไปเพียงไรจิตใจก็สงบระงับเป็นสมถะนั้นแหละอีก ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสงบระงับ เพราะฉะนั้น สำหรับพระโยคาวจรผู้เข้าใจอุบายวิธีที่จะเจริญสมถะและวิปัสสนาเพื่อทำนิพพานให้แจ้งอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องเจริญทั้งสมถะและวิปัสสนา แต่ว่าจะกระทำกัมมัฏฐานใดก่อนหรือกระทำพร้อมกันนั้น ขึ้นอยู่ที่อัธยาศัยขึ้นอยู่ที่เหตุการณ์สิ่งแวดล้อม และขึ้นอยู่ที่สติปัญญาที่จะนำมาใช้ในแต่ละช่วงของการปฏิบัติภาวนาธรรมนั้น ให้ความสงบระงับปรากฏมีขึ้นอยู่เสมอ เพื่อยังปัญญาให้เกิดจากการเห็นแจ้งรู้แจ้ง คือการเห็นแจ้งรู้แจ้งจะเป็นไปได้ ใจต้องสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ หนีไปทางไหนไม่ได้ เพราะฉะนั้นท่าน

ทั้งหลาย **ใครตำหนิสมถภาวนา คนนั้นก็ไปไม่รอด**

ในหมวดที่ ๑ สติปัฏฐาน ๔ การมีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม เป็นทั้ง ณ ภายนอก คือ ส่วนหยาบ และ **เป็นทั้ง ณ ภายใน** คือ ส่วนละเอียด และพึงทราบว่า **สติปัฏฐาน ๔ นี้ ในเบื้องต้นเป็นทั้งสมถะและอนุวิปัสสนา ส่วนในเบื้องปลายเป็นโลกุตตรวิปัสสนา นั้นเป็นส่วนของการมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมล้วน ๆ แม้ธรรมกายก็จัดเป็นธรรมในธรรม** ไม่เรียกว่า "**รูปกาย**" ซึ่งเป็นกายโลกิยะ กาย เวทนา จิต เกิดแต่ธรรมที่เป็นอกุศลคือ อวิชชา เป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร-วิญญาณ-นามรูป ฯลฯ นั้นในส่วนหยาบ เป็นส่วนสังขารธรรมหรือโลกิยธรรมแต่ในส่วนละเอียดที่บริสุทธิ์ นับตั้งแต่ถึงธรรมกายที่เป็นวิสังขารแล้วก็เรียกว่า เห็นธรรมในธรรม เพราะนั้นเป็นธรรมที่บริสุทธิ์ ในขั้นโลกุตตรธรรม หรือในขั้นปรมัตถธรรม ไม่ใช่ในขั้นโลกิยะ พ้นจากอนุวิปัสสนา เป็นโลกุตตรวิปัสสนา

หมวดที่ ๒ อภิณหปัจจเวกขณ์ ๕ ธรรมที่ควรพิจารณาเนือง ๆ ข้อที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ นั้นคล้ายกัน **คือให้พิจารณาเนืองๆ ว่าเรามีความแก่ ความเจ็บ และความตายเป็นธรรมดา ไม่มีใครก้าวล่วงพ้นไปได้ ถ้าใครพิจารณาเนือง ๆ อย่างนี้ จิตใจก็จะสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ได้** และอีกสองข้อคือ **ข้อที่ ๔ ให้พิจารณาเนือง ๆ ว่า เราต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งนั้น** แม้แต่ตัวเราเองเราก็ต้องพลัดพรากจากตัวเราเอง **ตัวเราเองมีกลับไม่มี ขณะที่มีอยู่นี้จึงก็มีสักแต่มี อีกไม่ช้าไม่นานก็ไม่มี** คือ **มีแล้วกลับไม่มี** เรียกว่าเป็น "**อนัตตา**" **สิ่งใดที่มีแล้วกลับไม่มีสิ่งนั้นแหละเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** ส่วน **ข้อ ๕ ให้ พิจารณาเนือง ๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตัว จักต้องรับผลของกรรม เราทำดีจักได้ดี เราทำชั่วจักได้ชั่ว** นี่ก็จะช่วยให้สงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ และพลอยให้กิเลสอื่น ๆ ระงับลงไปด้วย

ทั้งหมดนี้จึงรวมเป็นธรรมที่เป็นอารมณ์ของสมถภาวนา ที่มีมาในพระบาลี ๙ ประการ คือเป็นสติปัฏฐาน ๔ เป็นอภิณหปัจจเวกขณ์ อีก ๕ รวมเป็น ๙

ตาม**คัมภีร์วิสุทธิมรรค** และ**คัมภีร์พระอภิธัมมัตถสังคหะ** ได้แสดงถึงธรรมที่เป็น**อารมณ์ของสมถภาวนา** หรือที่เรียกว่า **สมถะภูมิ ๔๐**

■ ■ ■ ■

มงคลคาถาที่ ๑๐

ศศิประภา ศากยบุตร

ในสมัยพุทธกาล เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายมุ่งหมายความเจริญ ปรึกษากันแล้วทูลถามสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ตรัสบอกมงคลอันอุดมเพื่อนำมาประพฤติและปฏิบัติ เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต

สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสตอบมงคลอันอุดม ๑๐ คาถา เรียงตามลำดับง่ายไปยาก จากหยาบไปสู่ละเอียดเป็นขั้นตอน แบ่งเป็นชุด ๆ ชุดละ ๓ ข้อบ้าง ๔ ข้อบ้าง ๕ ข้อบ้าง ที่มีความสัมพันธ์กันและกัน และสรุปสมบูรณ์ จากการที่เกิดมาไม่รู้ภาษาจนกระทั่งเจริญปัญญาตามลำดับสู่ปฐมมรรค นำสู่มรรคผลนิพพานในที่สุด

มงคลคาถาที่ได้เสนอแก่เยาวชนตามลำดับมา เข้าถึงลำดับสุดท้าย ขอทบทวน ตามลำดับดังนี้

มงคล	ใจความ	ข้อที่	จำนวน
คาถาที่ ๑	คบคนดี หนีคนชั่ว บูชาทั่ว คนควร(บูชา)	๑,๒,๓	๓ ข้อ
คาถาที่ ๒	อยู่ถิ่นที่ดี บารมีเสริม เพิ่มบุญ	๔,๕,๖	๓ ข้อ
คาถาที่ ๓	ฟังให้มาก ฝากฝีมือ ถือวินัย เข้าใจพูด	๗,๘,๙,๑๐	๔ ข้อ
คาถาที่ ๔	อุปถัมภ์แม่พ่อ ไม่ระย่อสงเคราะห์บุตร	๑๑,๑๒	
	สุดดูดายคู่สมรส หมดจดการงาน	๑๓,๑๔	๔ ข้อ
คาถาที่ ๕	ผูกใจด้วยการให้ ประพฤติในธรรมจริยา อาสาสงเคราะห์ญาติ	๑๕,๑๖	
	เลือกฉลาดทำกิจดี อย่างไม่มีโทษติดตาม	๑๗,๑๘	๔ ข้อ
คาถาที่ ๖	งดเว้นบาป สาปส่งน้ำเมา เข้าถึงพระธรรม	๑๙,๒๐,๒๑	๓ ข้อ
คาถาที่ ๗	เคารพนบนอบ อ่อนน้อมถ่อมตน ฝึกฝนสันโดษ	๒๒,๒๓,๒๔	๕ ข้อ
	โปรดกตัญญู รู้เวลาฟังธรรม	๒๕,๒๖	
คาถาที่ ๘	อดทนทั้งใจกาย ว่านอนสอนง่าย ใฝ่หาสมณะ	๒๗,๒๘,๒๙	
	ถามพระข้อสงสัย	๓๐	๔ ข้อ
คาถาที่ ๙	เพียรเผากิเลส อยู่ในเขตพรหมจรรย์	๓๑,๓๒	๔ ข้อ
	รู้เท่าทันอริยสัจ สลัดสมมุติ รุดสู่นิพพาน	๓๓,๓๔	๔ ข้อ
คาถาที่ ๑๐	รู้ซึ้งซึ่งโลกธรรม เท่าทันการผันแปร	๓๕	
	แน่วแน่ไม่หวั่นไหว ไร้มลทินติดในใจ	๓๖,๓๗	
	จิตแจ่มใสใจเกษม	๓๘	๔ ข้อ

ต่อไปที่จักพิจารณามงคลคาถาที่ ๑๐ ดังบาลีกล่าวไว้ว่า

ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺเมหิ จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ
อโสกํ วิรชํ เขมํ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้ทรงรจนาไว้ว่า

จิตต์ใครไปหวั่นด้วย โลกธรรม์ กระทบเลย
ลาภอาทิ์ฤารุมรัน คลาดแคล้ว
ไปโศกหน่วยเกษมสันต์ ศรีสวัสดิ์ จิตนอ
นั่นแหละมงคลแผ้ว ผ่องแท้อุดมดี
แปลเป็นร้อยแก้วว่า

จิตของบุคคลใดที่สัมผัสโลกธรรมแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว ๑ เป็นจิตไม่เศร้าโศก ๑ เป็นจิตปราศจากธุลี ๑ เป็นจิตเกษม ๑ จิตอย่างนี้เป็นมงคลอันอุดม

คนเราทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต้องอยู่กันเป็นหมู่กันเป็นคณะ เกิดเป็นชุมชนเป็นสังคม เป็นประเทศ เป็นอาณาจักร ทุกคนมีภาระหน้าที่สำหรับตนเองสำหรับครอบครัว สำหรับหมู่คณะ สำหรับสังคม และสำหรับประเทศชาติในการรับภาระและหน้าที่ทำให้เกิดอำนาจและสิทธิที่ต่าง ๆ กัน ตามความจำเป็นของสังคมนั้น หรือประเทศนั้น ทำให้มี**ลาภ, ยศ, สรรเสริญ และสุข เป็นฝ่ายที่ทุกคนอยากสัมผัสอยากได้ และมีเสื่อมลาภ, เสื่อมยศ นินทาและทุกข์ที่ไม่มีใครอยากได้คู่กันไป** ดังเช่นกลางวันและกลางคืนหมุนเวียนเปลี่ยนผัน ตามการโคจรของดาวนพเคราะห์ของสุริยจักรวาล อันเป็นโลกธาตุนั่นเอง ทั้งหมดทั้งหลายนี้เป็น **ภวตัณหา (อยากมี, อยากเป็น) และวิภวตัณหา (ไม่อยากมี, ไม่อยากเป็น) อันเป็นหนึ่งในสิบสองของพลังผลักดันที่หมุนไตรวัฏฏ์ (กิเลส, กรรม, วิบาก)** ที่แก่นกลางปฏิจสมุปบาทของชีวิตถ้าเราเข้าถึงแก่นของกงกรรมกงเกวียนนี้ อาศัยอยู่ในโลก โดยไม่ติดโลก เข้าใจในธรรมดาของโลก ๘ ประการ แล้วจิตใจก็ไม่หวั่นไหวไม่เศร้าโศกเสียใจ ไม่มีกิเลสหรือมีมลทินใดมาเกาะจิตใจที่แจ่มใสได้อีก ย่อมบังเกิดจิตเกษมผ่องแผ้วสว่างไสว ไม่หดหู่หม่นหมอง ความหดหู่ความโศกเศร้า ความหม่นหมอง ทำให้จิตใจมืดมน ไม่แลเห็นหนทาง จงอย่าโศกเศร้า ถึงทุกข์ที่ผ่านพ้นไปแล้ว จงอย่ากังวลถึงทุกข์ที่ยังไม่มาถึง จงอยู่กับปัจจุบัน และทำปัจจุบันให้ดีที่สุดตามจิตของเราหรือตามใจของเรา

ที่ได้ดำเนินตามมงคล ๓๘ ประการที่แล้ว

ครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาลนางวิสาขาผู้ใจบุญหนักหนา มีจิตเกษมอิ่มเอมด้วยบุญ จนสามารถขับร้องเพลงแล้วเดินเวียนขวารอบโลหปราสาทที่นางได้สร้างถวายเป็นพุทธบูชา โลหปราสาทเป็นปราสาท ๒ ชั้นและมีเจดีย์ ๓๗ ยอด อันหมายถึงโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการที่นำไปสู่การตรัสรู้ นางได้นิมนต์พระมาจำพรรษาอยู่ถึง ๔ เดือน จำนวน ๑,๐๐๐ รูป เป็นการเฉลิมฉลอง พอครบถ้วน นางก็มีความปีติยินดีโสมนัสเป็นหนักหนาถึงกับเปล่งเสียงร้องเพลงบูชาพระพุทธคุณด้วยความอิ่มเอมใจ ความอิ่มใจของนางก็ห่อเหี่ยวฟุบแฟบลงณ บัดดล เมื่อนางได้ทราบข่าวการเสียชีวิตของนางสุพัดดี หลานสาวสุดที่รัก ที่ได้ช่วยงานทุกอย่างอันงาม ทั้งการจัดการงานบุญอันใหญ่หลวงครั้งนี้ด้วยเป็นอย่างดี "ต่อนี้ไปเราจะหาผู้ใดมาทำได้เสมอเหมือนก็หาไม่" ความหดหู่ สร้อยเศร้าบังเกิดขึ้นกับนาง แม่นางก็ยึดมั่นถือมั่นในพระพุทธศาสนาประพฤติปฏิบัติด้วยดีทั้งกาย, วาจา, ใจ มาตลอดก็ยังหนีไม่พ้นความทุกข์โทมนัส หดหู่และห่อเหี่ยว

นางวิสาขาได้เข้าเฝ้าสมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกริยาอันเศร้าสร้อย พระพุทธเจ้าจึงรับสั่งเตือนสติ และให้พิจารณาถึงความปกติธรรมดาของโลก ๔ ประการ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นของธรรมดาของโลก ป่วยการจะหดหู่เศร้าหมองไม่สมควรนำเอามาคำนึงถึง และรีบขจัดความหมองหม่นเร่งประพฤติปฏิบัติดีอย่างเคยเพื่อจะก้าวสู่ความพ้นทุกข์ถาวร นางวิสาขาได้สติจึงกราบนมัสการ น้อมรับ ด้วยกำลังใจ ความอิ่มเอิบใจคืนกลับมา และประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอน โดยไม่ประมาทในธรรมสืบต่อไป

"อันทุกข์อยู่ที่ใจไม่ใช่หรือ
ถ้ายึดถือก็เป็นทุกข์ไม่สุกใส
ถ้าไม่ถือก็เป็นสุขไม่ทุกข์ใจ
เราอยากได้ความสุขหรือทุกข์นา"

(บทประพันธ์ของพระศาสนโสภณ (แจ่ม) วัดมกุฏกษัตริยาราม)

ถ้ามัวแต่ยึดแต่ติดแล้ว ยังแบกทุกข์ไว้อีกมากอาจทำให้ถึงกับเสียสติได้ หรือแม้แต่สุขก็ตาม ถ้ายึดมากติดมากก็จะยิ่งทุกข์มาก จำต้องรู้เท่าทันความผันแปร ไม่ว่าจะมาหน้าไหน รับด้วยใจยินดี ในสมัยพุทธกาลมีเรื่องเล่าของหญิงเสียสติผ้าผ่อนหลุดลุ่ยเดินตามถนนหนทาง จนได้พบกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเตือนสติ ได้สติกลับมา เมื่อรู้ตัวก็รีบห่มผ้าที่มีผู้ใจบุญส่งให้ทันที ไม่เข้าใจว่าตัวเองไร้ผ้าผ่อนมาได้อย่างไร เพราะขาดสตินี้เอง เพราะระทมทุกข์แบกทุกข์ไว้มาก หญิงผู้นี้คือ นางปฏาจารา ผู้เป็นธิดาสาวสวยของคหบดี เคยอยู่บ้านใหญ่โตดังปราสาทราชวัง เมื่อนางเจริญเติบโตเข้าวัยกำดัดก็หลงรักทาสหนุ่มรูปงาม และถูกชักชวนให้หนีออกจากบ้าน ไปอยู่กินกันที่กระท่อมในป่า สามีก็ปรนนิบัตินางด้วยดีมาตลอด เลี้ยงดูนางและเทิดทูนเป็นอย่างดีจวบจนนางตั้งครรภ์ ด้วยประเพณีอินเดียจะต้องคลอดบุตรที่บ้านมารดาของผู้ตั้งครรภ์ นางก็อ้อนวอนขอร้องให้สามีพาเดินทางกลับบ้าน เข้าใจว่าถ้าขอขมาแก่มารดาบิดาย่อมต้องได้รับการอภัย แต่สามีเกรงความผิด และไม่ไว้ใจจึงถ่วงเวลาไว้จนท้องแก่จึงออกเดินทาง เนื่องจาก

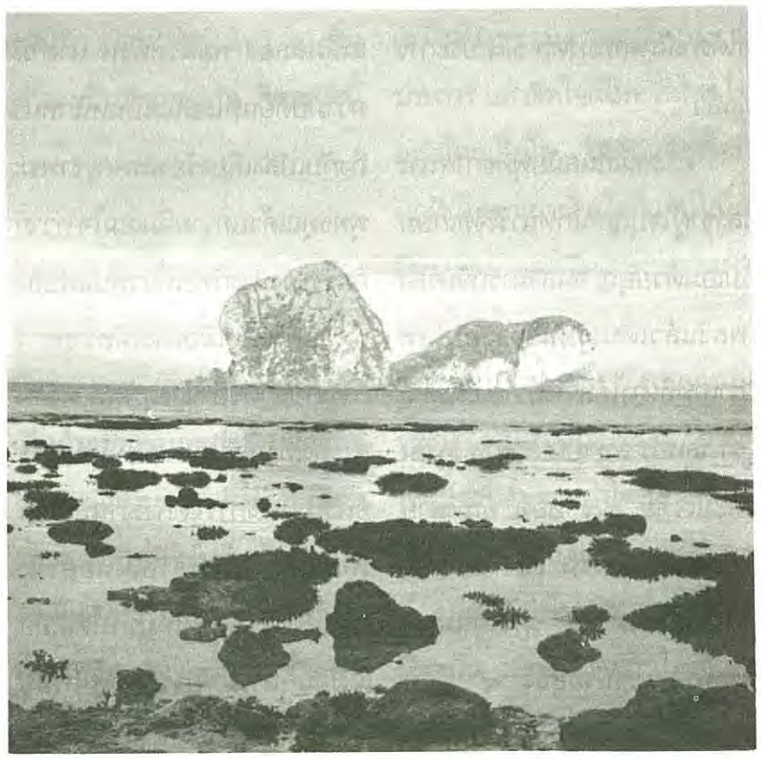

ความทุรกันดารนางจึงคลอดบุตรคนแรกในป่านั้นเอง

ครั้นเมื่อตั้งครรภ์บุตรคนที่สอง นางก็รบเร้าสามีให้พาไปอีก แต่เนิ่น ๆ สามีทนการอ้อนวอนไม่ไหว จึงพากันเดินทางไปบ้านภรรยา การเดินทางในป่าครั้งนี้ยิ่งลำบากกว่าครั้งแรก เพราะมีพายุฝนกระหน่ำไม่ขาดสายตลอดเจ็ดวันเจ็ดคืนเมื่อเดินทางมาถึงริมน้ำ น้ำก็เอ่อล้นฝั่งไม่สามารถจะข้ามแม่น้ำไปได้ สามีของนางปฏาจารา จึงจัดให้นางและลูกสาวพักที่ริมฝั่ง และไปหาไม้มาทำแพ ข้ามไปพร้อมทั้งลูกสาวคนโตซึ่งเพิ่งหัดเดิน ในพงไผ่สามีของนางถูกงูพิษที่หนีน้ำเข้ามาซ่อนอยู่กัดถึงแก่ความตาย และนางปฏาจาราก็ปวดท้อง และคลอดบุตรชาย ณ ริมฝั่งน้ำนั่นเอง เมื่อหายทุเลาจากการคลอดบุตรแล้ว นางเฝ้าคอยสามีเป็นนานสองนานก็ไม่กลับมา นางจึงตัดสินใจไปตามหา พบสามีเสียชีวิตอยู่ข้างก่อไผ่ก็สุดแสนระทมใจ อยากที่จะตายตามไปด้วยเพราะไม่ทราบว่าจะดำรงชีวิตอยู่ในป่าเขาคนเดียวได้อย่างไร แต่ด้วยเป็นห่วงบุตรและธิดา จึงคิดว่าจะพาลูกกลับไปหาบิดามารดา และกราบเท้าขออภัยโทษจะดีกว่า จึงพาลูกมุ่งเดินกลับบ้าน อุ้มลูกที่เพิ่งคลอด และจูงลูกสาวคนโต เมื่อเดินมาถึงริมฝั่งน้ำที่เชี่ยวกราดนางจึงสั่งให้ลูกสาวนั่งคอยก่อน แล้วนางจะมารับ นางอุ้มบุตรชายพาข้ามฝั่งไปก่อน วางไว้บนเนินดินแล้วจึงกลับมารับลูกสาว เมื่อเดินมาถึงกลางแม่น้ำได้ยินเสียงลูกร้องเหลียวกลับไปเห็นเหยี่ยวได้เฉี่ยวเอาบุตรชายของนางไปเสียแล้ว จึงยกมือโบกไล่เหยี่ยวพร้อมทั้งส่งเสียงไล่ แต่หาได้ผลไม่ ลูกสาวที่คอยอยู่ริมฝั่งเข้าใจว่าแม่ร้องเรียกให้มาหาจึงเดินลุยน้ำมาและถูกสายน้ำพัดไปต่อหน้าต่อตาจมหายไป ไม่เหลือแล้วทั้งสามีและลูกน้อยลูกใหญ่ ยังความเศร้าโศกโทมนัสที่เหลือหลาย นางอุตส่าห์อดทนโซซัดโซเซกลับบ้านด้วยเสื้อผ้าที่เปียกปอนหวังพบมารดาบิดา แสนเสียใจที่พลัดพรากจากลูกน้อย ให้ย้อนคิดถึงบิดามารดาตนว่าจะเสียใจแค่ไหนเมื่อตนจากไปแต่ครั้งก่อน

ครั้นถึงที่ที่เข้าใจว่าบ้าน ไม่แลเห็นบ้านของตนเลย บ้านที่ใหญ่โตที่เคยเป็นที่อบอุ่น มีข้าทาสบริวารมากมาย บัดนี้กลายเป็นเถ้าถ่านกองลงที่พื้นดิน จากพายุฝนฟ้าคะนองผ่าลง ณ กลางบ้านเกิดเพลิงไหม้ บิดามารดาเสียชีวิตหมดสิ้น

ทุกอย่างหลุดลอยไปเหลือแต่ความเวิ้งว้างว่างเปล่า นางปฏาจาราขาดที่พักพิง หมดหนทาง หมดญาติมิตร ชีวิตอันแสนระทมทุกข์เพียงวันเดียวทุกอย่างหายหมดในพริบตา นางจึงขาดสติ เดิน

กระเซอะกระเซิง เสื้อผ้าหลุดลุ่ยไปอย่างไร้สติ

ด้วยเดชะบุญแต่ปางก่อนนางจึงได้พบและเฝ้าพระพุทธเจ้ากล่าวเตือนสติ และชี้แจงให้เห็นว่า "ตนแหละที่เป็นที่พึ่งแห่งตน" อย่าคิดหมายที่จะพึ่งผู้อื่นได้ นางจึงกลับได้สติ เกิดสติสัมปชัญญะ และเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาศึกษาธรรมสืบไป

อย่างที่กล่าวแล้วแต่ต้น ถ้าเราเข้าใจถึงโลกธรรม รู้เท่าทันความผันแปร ก็ไม่หวั่นไหว จิตมั่นคงเสมอ ไม่แบกทุกข์แบกโศก ไม่อมทุกข์อมโศก สลัดออกเสียซึ่งความยินดีที่ได้สุข และความโศกเศร้าที่รับทุกข์ จิตก็จะบริสุทธิ์ ไม่มีธุลีกิเลสอันใดจับได้ เกาะติดได้ เป็นจิตเกษมที่ผ่องใสตลอดกาล

รู้ซึ้งซึ่งโลกธรรม,รู้เท่าทันการผันแปร แน่วแน่ไม่หวั่นไหว ไร้มลทินติดในใจ จิตแจ่มใสใจเกษม เป็นอันว่ามงคล ๓๘ ครบ ๑๐ คาถาพอดี ให้ได้พิจารณากันเพื่อประพฤติปฏิบัติ เพื่อเป็นมงคลอันสมบูรณ์แก่ชีวิต

ด้วยเป็นบทเขียนเพื่อเยาวชน บทอ้างอิง และคำบาลีรากฐานจึงละเสีย ถ้าความใดไม่แจ่มชัดหรือเพี้ยนจากความหมายของเดิม ขอโปรดแนะนำ เพื่อความเห็นถูกเห็นตรง เป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติต่อไป

ขอความสุขสวัสดีจึงมีแด่ท่าน, ครอบครัว, สังคม ประเทศชาติและโลกเทอญ

■ ■ ■ ■

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

สามเณรกมล พิรุฬสุขเกษม
โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย จ.ราชบุรี

● ***วันแรกมาอยู่ที่วัดเป็นอย่างไรบ้าง ?***

▲ ตอนแรกผมก็ต้องค่อย ๆ ปรับตัวอยู่หน่อยครับ เพราะต้องคอยระวังเรื่องการรักษาศีล คอยระวังตัวเองไม่ให้เหมือนอยู่ที่บ้าน

● ***รู้สึกอึดอัดบ้างไหมครับอย่างนั้น ?***

▲ ก็มีอยู่บ้างครับนิดหน่อยตอนแรก ตอนนี้เป็นปกติแล้วครับ

● ***ผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนอย่างไรบ้าง ในการมาเข้าอบรมครั้งนี้ ?***

▲ คุณพ่อคุณแม่ท่านให้การสนับสนุน ตลอดจนพวกญาติพี่น้องก็เห็นด้วยครับ

● ***เพื่อนนักเรียนโรงเรียนเดียวกันมากันกี่มากน้อย?***

▲ มีครับประมาณ ๑๐ คนที่มาจากสารสิทธิ์ และก็ได้บวชด้วย

● ***เฉพาะพวกเพื่อนนักเรียนโรงเรียนเดียวกัน มีที่ถึงธรรมเข้าถึงความสงบกี่คน ?***

▲ ประมาณ ๑๐ รูปครับ ที่เป็นเพื่อนโรงเรียนเดียวกัน

● ***ได้ทราบข่าวว่ามีการอบรมอย่างนี้จากที่ไหน ?***

▲ อาจารย์ที่โรงเรียนบอกครับ

● ***มีใครสนใจมากน้อยอย่างไรบ้าง ?***

▲ ตอนนั้นพออาจารย์บอกให้ฟัง ก็มีผู้สนใจกันมากครับ แต่มีใบสมัครจำกัด พอมาบวชนี่ก็ได้ ๒๐ คนที่ได้บวชพร้อมกัน

● ***ตอนอยู่ที่บ้านเป็นอย่างไร กับพี่น้อง ?***

▲ ผมเป็นพี่คนโตครับ แล้วก็มีน้องอีกหนึ่งคน ปกติเมื่ออยู่ที่บ้านนั้น ผมจะไม่ค่อยมีระเบียบเท่าไร ไม่ค่อยมีแก่นสาร ไม่ค่อยได้รักษาศีลด้วย

● ***ตอนนี้พอได้ผ่านการอบรมได้บวชแล้วนี้ ได้ความรู้อะไรจากวัดบ้าง ?***

▲ ทางวัดสอนผมหลายอย่างครับ มีเรื่องการทำสมาธิภาวนาวิปัสสนากัมมัฏฐาน ความรู้ทางด้านศีลธรรมจรรยาหลาย ๆ เรื่อง ส่วนใหญ่ผมจะชอบทางด้านการเจริญภาวนามากกว่า เพราะทำให้ใจสงบดีครับ

● ***เริ่มได้ผลจากการภาวนาอย่างไร ?***

▲ เมื่อทำสมาธิตามที่ท่านสอน ในวันแรกจิตผมดิ่งมากเลย แล้วก็ได้เห็นดวง

● ***มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง ?***

▲ ตอนนั้นมีความรู้สึกว่า จิตใจมีความสงบมาก รู้สึกสบายมากครับ

● ***ช่วยเล่าขั้นตอนการฝึกเจริญภาวนาต่อจากนั้น***

▲ พอได้เห็นดวงแล้ว ก็ต้องฝึกให้มีความเห็นดวงให้ชัดเจนดีแล้ว จึงได้รับการต่อวิชชาให้เข้ากายในกายจนครบทั้ง ๑๘ กาย โดยผ่านตั้งแต่กายมนุษย์ผ่านดวงผ่านกายเป็นชั้น ๆ ละเอียดเข้าไปถึงธรรมกาย ถึงตรงนี้ แล้วผมถึงได้ขึ้นไปต่อวิชชาชั้นสูงที่โบสถ์กับหลวงพ่อ

● ***จากที่ได้เข้าถึงกายในกายแล้ว ท่านได้สอนอะไรอีก***

▲ หลวงพ่อท่านสอนให้รู้วิธีไปดูสวรรค์นรก เพื่อจะได้รู้ว่าคนที่ทำชั่วมีบาปมีกรรมนั้นจะต้องตกนรกและรับโทษอย่างสาหัสในทุคติภูมิ น่าสงสารมากเลยครับ

● ***ตรงนั้นได้ให้ข้อคิดอะไรแก่สามเณรบ้าง***

▲ ผมเกิดความมั่นใจว่า การที่เราได้รักษาศีลนี้ อย่างน้อยเราก็ไม่ต้องตกไปสู่อบายภูมิ และถ้ายิ่งรักษาศีลเคร่งครัดมากขึ้นเท่าไร จิตใจเราก็จะยิ่งดีขึ้น เราก็จะเป็นคนดียิ่งขึ้นด้วย ตอนนี้ผมมีความเชื่อในบาปบุญมากขึ้นครับ

● ***นอกจากที่กล่าวแล้ว บุคคลที่ทำแต่กรรมดีไว้จะได้รับผลอะไรอีกบ้าง ถ้าสิ้นอายุแล้ว***

▲ คือถ้าใครได้สร้างกรรมดีไว้ พอตายไปก็จะต้องได้ไปสู่สุขคติภูมิครับ เช่นไปเป็นเทวดา หรือถ้าได้สร้างกรรมดีไว้มาก ๆ ก็อาจหมดกิเลสเข้าไปถึงนิพพานครับ

● ***ที่ว่าไปเกิดเป็นเทวดานั้น ได้ไปเห็นมาอย่างไร***

▲ คือจะไปได้อยู่ที่วิมานครับ ลักษณะคล้ายปราสาทสวยงามมาก แต่วิมานจะเล็กจะใหญ่ ขึ้นอยู่กับบุญของผู้นั้นที่ได้ทำสะสมมา แล้วยังมีเทพบุตรและเทพธิดาเป็นบริวารอยู่ด้วยครับ

● ***มีความประทับใจสถานที่แห่งนี้อย่างไรบ้าง***

▲ ที่นี่เป็นวัดที่สงบดีครับ เหมาะแก่การเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน พระพี่เลี้ยงท่านก็ใจดีเป็นกันเอง สามเณรก็เลยไม่เครียดครับ เรื่องอาหารการขบฉันก็มีเพียงพอแล้วแต่ว่าญาติโยมจะนำอะไรมาใส่บาตร

● ***ผ่านการอบรมมาถึงตอนนี้แล้ว มีความนึกคิดเกี่ยวกับสังคมรอบข้างอย่างไร ?***

▲ ผมอยากให้คนทั่วไปได้หันมาประพฤติตนให้มีศีลธรรมมากขึ้นครับ เพื่อที่ว่าโลกนี้จะได้มีความสุข

● ***เมื่อจะกลับไปเรียนต่อ จะช่วยสังคมอย่างที่กล่าวอย่างไรบ้าง***

▲ ผมจะแนะนำหรือชักชวนเพื่อนๆ ให้มานั่งวิปัสสนามารักษาศีลครับ

● ***จะนำข้อปฏิบัติอะไรไปทำต่ออีกที่บ้าน***

▲ ผมตั้งใจว่า จะไปนั่งสมาธิต่อที่บ้านครับ เพื่อที่จะได้รักษาให้ใจสงบและจะได้ทำงานต่าง ๆ อย่างราบรื่นครับ

● ***มีแผนชีวิตอย่างไรบ้างหรือไม่ ที่เกี่ยวกับทางธรรมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่***

▲ คิดไว้ว่าอยากจะสนับสนุนการทำศูนย์วิปัสสนาแบบนี้ แต่เป็นย่อย ๆ ลงไป โดยถ้าทำได้จะช่วยรวบรวมทุนช่วยกันทำขึ้นครับ

■ ■ ■ ■

พิธีทอดผ้ากฐิน ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
วันอาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

• *ประธานใหญ่กองกฐินสามัคคี **คุณบรรเจิด ชลวิจารณ์** จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย*

• *เจ้าภาพกฐินสามัคคีและสาธุชน พร้อมใจกันสมาทานศีล*

• *ประธานใหญ่กองกฐินสามัคคี **คุณบรรเจิด ชลวิจารณ์** นำกล่าวคำถวายผ้ากฐิน*

• *เจ้าภาพกฐินกองต่าง ๆ ร่วมกันกล่าวคำถวายผ้ากฐิน*

พิธีทอดผ้ากฐิน ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
วันอาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

• *หลวงพ่อเจ้าอาวาส พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ประกอบพิธีอปโลกน์กรรม ท่ามกลางพระเถรานุเถระ และพระภิกษุสงฆ์ ผู้อยู่จำพรรษาครบไตรมาส ในอาวาสนี้ รวม ๕๙ รูป*

• *ผ้ากฐินของรองประธานใหญ่, ประธานจัดงาน, ประธานอุปถัมภ์ ถูกอัญเชิญน้อมถวายบนพานแว่นฟ้าตามลำดับ*

• *อาจารย์พระมหาบุญธรรม ปัญญาวชิโร ขณะกำลังร่วม ถวายผ้าอานิสงส์บริวารกฐิน ด้วยความยินดีปราโมทย์*

• *ศาสตราจารย์ ดร.นิคม จันทรวิทุร กำลังน้อมถวายผ้ากฐิน*

• *คุณหญิงสุมน สุชีวะ กำลังน้อมถวายผ้ากฐิน*

• *คณะญาติโยมต่างถวายผ้าอานิสงส์บริวารกฐินด้วยความปลื้มปีติโดยทั่วหน้ากัน ในภาพ แม่ชีนงลักษณ์ คุ้มวิริยะ และคณะแม่ชีวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ร่วมกันถวายผ้ากฐินด้วย*

ประวัติและการบริหารวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖, รป.ม. (ม.ธ)

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ตอนที่ ๑ ระยะของการบริหารงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำภาษีเจริญ ระหว่าง พ.ศ.๒๕๑๘-๒๕๒๓

(๑) ประวัติความเป็นมา

นี้เป็นระยะแรกของการเริ่มต้นโครงการเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ ภายหลังจากที่ข้าพเจ้าได้เข้าไปถวายตัวเป็นศิษย์พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำภาษีเจริญ องค์ปัจจุบันมาแล้วเป็นเวลา ๒ ปี ตั้งแต่สมัยที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อยังดำรงสมณศักดิ์เป็นที่พระครูภาวนาภิรม

ข้าพเจ้าได้ปรึกษาหารือกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อ**พระภาวนาโกศลเถร** และญาติมิตรมีท่าน**ศาสตราจารย์ ดร.นิคม จันทรวิทุร** อดีตอธิบดีกรมแรงงาน เป็นต้น ก่อตั้ง **โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยได้อาราธนาพระเดชพระคุณ**พระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ (ในสมัยที่ยังดำรงสมณศักดิ์ เป็นที่พระธรรมธีรราชมหามุนี) และมี**พระภาวนาโกศลเถร** และ**พระเทพสุธี** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปริยัติ วัดปากน้ำ (ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์ เป็นที่ พระเมธีวราภรณ์) เป็นรองประธานโครงการ ข้าพเจ้าในสมัยที่ยังเป็น

นายเสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยมี

(๒) วัตถุประสงค์สำคัญ คือ

เพื่อเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ สมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ปฏิบัติและสั่งสอนถ่ายทอดไว้ เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อเป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิตแก่สาธุชนหมู่ใหญ่ให้ดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข ไม่เป็นไปในทางเสื่อมและเป็นความทุกข์เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น อันจะมีผลให้เกิดความสันติสุขร่มเย็นแก่สังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวม และมี

(๓) นโยบายในการดำเนินโครงการนี้ (ในใจ) ว่า

(๑) จะพยายามทำให้ดีที่สุดด้วยใจศรัทธาในธรรมปฏิบัตินี้อย่างมั่นคง และด้วยความ บริสุทธิ์ใจ คือโดยไม่หวังลาภ สักการะสรรเสริญ หรือความ เลอเลิศเด่นดังส่วนตัว

(๒) มุ่งที่จะให้ธรรมปฏิบัติ ที่ดีนี้ได้เป็นที่รู้จักและก่อให้เกิด ประโยชน์แก่สาธุชนผู้สนใจให้มาก ที่สุด

(๓) เท่าที่กำลังสติปัญญาและกำลังทรัพยากรจะพึงอำนวยให้ได้ คือให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุด กล่าวคือ ให้ได้ประสิทธิผลสูง ด้วยค่าลงทุนต่ำ คือประหยัดที่สุด

(๔) การวางแผนงานเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ และการบริหาร ตามแผนงาน

ความจริง**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำภาษีเจริญ ที่ข้าพเจ้าเป็นกรรมการและเลขานุการนี้ ข้าพเจ้าได้รับเมตตาจากพระมหาเถระและอุบาสกอุบาสิกาผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เป็นศิษยานุศิษย์ในพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ ซึ่งล้วนเป็นผู้ใหญ่ ได้รับเป็นกรรมการด้วยหลายท่าน รวมเป็นคณะกรรมการใหญ่พอสมควร เนื่องด้วยข้าพเจ้าก็เป็นผู้ใหม่ที่ตั้งใจจะมาทำคุณ-ประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า จึงได้แต่เพียงขอความเมตตาอนุเคราะห์จากพระมหาเถระกับฆราวาสผู้ทรงคุณวุฒิช่วยแนะนำและร่วมงานกับข้าพเจ้าจริงๆ นั้น มีเพียง ๕ ท่าน คือ

๔.๑ พระเดชพระคุณ **พระธรรมปัญญาบดี** (ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ พระธรรมธีรราช-มหามุนี) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน ผู้เป็นประธานโครงการฯ

๔.๒ พระเดชพระคุณ **พระเทพสุธี** (ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ พระเมธีวราภรณ์) รองเจ้า-อาวาส และอาจารย์ใหญ่ฝ่ายคันถธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และเจ้าคณะภาค ๗ องค์ปัจจุบัน ผู้เป็นรองประธานโครงการฯ

๔.๓ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน ผู้เป็นรองประธานโครงการฯ

๔.๔ **ศ.ดร.นิคม จันทรวิทุร** อธิบดีกรมแรงงานในสมัยนั้นผู้เป็นรองประธานโครงการฯ ฝ่ายฆราวาส

๔.๕ **นายรักษ์ศักดิ์ วัฒนพานิช** อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในสมัยนั้นผู้เป็นกรรมการโครงการฯ

กับ**ตัวข้าพเจ้าเอง** ซึ่งเป็น**ตัวจักรผู้ทำงานจริง ๆ นับตั้งแต่การบริหารกิจการของโครงการทุกอย่างลงมาถึงการปฏิบัติการทุกอย่างจนถึงงานเสมียนและงานจัดส่งพัสดุภัณฑ์** เฉพาะในส่วนด้านการเงินนั้นข้าพเจ้าเป็นผู้จัดหามาใช้จ่ายในโครงการเองและทั้งได้รับความเมตตาจากพระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร ได้อนุเคราะห์ช่วยจัดหาอีกทางหนึ่ง โดยการบอกกล่าวแก่ศิษยานุศิษย์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ในเรื่องโครงการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านได้ปฏิบัติและได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้ให้ จึงมีศิษยานุศิษย์ในพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ผู้มีจิตศรัทธาอุปถัมภ์ค่าใช้จ่ายบ้าง พอให้การบริหารงานและการดำเนินงานโครงการธรรมปฏิบัติ เพื่อประชาชนสามารถดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ตนประโยชน์ท่านได้ต่อมาเรื่อย ๆ

เมื่อโครงสร้างขององค์กรเป็นอย่างนี้ คือเมื่อกำลังบุคลากรมีน้อย มีเฉพาะตัวข้าพเจ้าเองเป็นตัวยืน กับงบประมาณการเงินที่ได้อุดหนุนหรือบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาที่เห็นคุณค่าในโครงการนี้มีน้อย **ข้าพเจ้าจึงต้องกำหนดความ**

เร่งด่วนหรือ**ความสำคัญของโครงงานที่จะพึงได้ จัดการบริหารให้เกิดประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา** กับทั้งให้**เกิดประโยชน์ตน และประโยชน์ท่านให้มากที่สุดอย่างมีประสิทธิภาพสูงที่สุด เท่าที่จะกระทำได้**

ในระยะเริ่มแรกนี้ ได้รับความสนับสนุนจากคุณรักษ์ศักดิ์ วัฒนพานิช อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในสมัยนั้น ด้วยความแนะนำของท่าน ศ.ดร.นิคม จันทรวิทุร อธิบดีกรมแรงงานในสมัยนั้น ซึ่งเป็นผู้ได้เคยมาฝึกปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายกับคณะของข้าพเจ้าแล้วเกิดศรัทธาปรารถนาจะสนับสนุน จึงได้ตัดสินใจจัดเป็นรายการวิทยุก่อน ต่อเมื่อได้ผลดีและมีกำลังทรัพยากรพอ ก็จะขยายวิธีการเผยแพร่โดยสื่ออย่างอื่นต่อไป

เพื่อให้การเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ ถูกต้องตามพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า และตรงตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้ ทั้งวิธีการเจริญภาวนาธรรมเบื้องต้น เบื้องกลาง และเบื้องสูง **ก็ได้ขอความอนุเคราะห์จากรองเจ้าอาวาสทั้ง๒ท่าน ผู้เป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปริยัติและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาร่วมจัดรายการด้วยเป็นประจำ ส่วนหลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้เป็นประธานโครงการนั้น** เพื่อไม่เป็นการรบกวนพระเดชพระคุณท่านเกินไป **ก็จะขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านเป็นคราว ๆ** ไม่เป็นการประจำ

เพื่อให้การบริหารงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้ผลดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ (ในใจ) เท่าที่กำลังทรัพยากรจะพึงอำนวยให้ ข้าพเจ้าจึงได้วางแผนงานเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา กล่าวคือ สมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายนี้ และได้บริหารโครงการตามแผนงานให้ค่อย ๆ เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับไป ดังต่อไปนี้

ก. จัดรายการวิทยุ เป็นรายการ ๓๐ นาที ชื่อ **"รายการธรรมสู่สันติ"** โดยได้รับอนุเคราะห์จาก**คุณรักษ์ศักดิ์ วัฒนพานิช** อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในสมัยนั้น และนายสถานีวิทยุต่าง ๆ ช่วยจัดเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุอื่น ๆ ทั่วประเทศ ประมาณ ๓๐ สถานีให้โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าเวลาของสถานี

ข. จัดพิมพ์หนังสือธรรมปฏิบัติและพระธรรมเทศนา ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ วัดปากน้ำ

ก่อนหน้านี้ ข้าพเจ้าได้รวบรวมและเรียบเรียงธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านสั่งสอนไว้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มแรก ชื่อหนังสือ **"ทางสร้างบุญ"** เพื่อแจกแก่สาธุชน เนื่องในโอกาสพิธีฉลองสมณศักดิ์พระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าอาวาส ซึ่งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่ **พระธรรมธีรราชมหามุนี** หลวงพ่อพระครูภาวนาภิรมรองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา เป็นที่ **พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปริยัติ เป็นที่ **พระเมธีวราภรณ์** เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๖ และได้จัดพิมพ์ขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๒ เพื่อร่วมถวายในงานพระราชทานเพลิงศพ **สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ)** วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗

ต่อเมื่อได้จัดตั้งและบริหารโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ข้าพเจ้าได้รวบรวมธรรมบรรยายและคำสอนภาวนาธรรมจากรายการ **"ธรรมสู่สันติ"** จัดพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มชื่อหนังสือ "ธรรมสู่สันติ" และ

พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ขึ้น ชื่อหนังสือ "รวมพระธรรมเทศนา ๙ กัณฑ์" เล่มที่ ๑ จัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ "รวมพระธรรมเทศนา ๙ กัณฑ์" เล่มที่ ๒ จัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ และหนังสือ "รวมพระธรรมเทศนา ๙ กัณฑ์" เล่มที่ ๓ จัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑

เพื่อถวายพระ และส่วนหนึ่งจำหน่ายเป็นทุนในการจัดพิมพ์

คราวต่อไป และเป็นทุนใช้จ่ายในการบริหารโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ที่กำลังดำเนินการอยู่

ได้รวบรวม**วิชชาธรรมกายชั้นสูง** ที่พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ**ท่านได้บอกให้ไว้กับศิษย์ผู้เป็นพระภิกษุผู้ทำวิชชาอยู่ใกล้ชิด ได้แก่ **พระครูวินัยธร (ชั้ว โอภาโส) พระภาวนาโกศลเถร (ธีระ ธมฺมธโร)** อดีตรองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน และ **พระมหาจันทร์ (ป.ธ.๕)** ซึ่งเป็นผู้จดบันทึกไว้ และพระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** องค์ปัจจุบัน ได้เก็บรักษาไว้ แล้วได้มอบให้**พระณัฐนันท์ กุลสิริ** กับข้าพเจ้าช่วยกันรวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น คือ หนังสือมรรคผลพิสดาร เล่มที่ ๑ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๗ และเล่มที่ ๒ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๙

และได้มอบให้เฉพาะข้าพเจ้าเป็นผู้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้นอีกเป็นเล่มที่ ๓ ชื่อหนังสือ **"ยุทธวิธีและยุทธศาสตร์ของการสะสางธาตุธรรม (อาสวักขยญาณ) ชั้นสูง"** เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๐

หนังสือ**วิชชาธรรมกายชั้นสูงทั้ง ๓ เล่มนี้ ได้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อแจกแก่ผู้ปฏิบัติภาวนาได้ถึงธรรมกายแล้ว** ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ **องค์ปัจจุบันจะได้พิจารณาแจกให้เอง** และ**ได้มอบให้ข้าพเจ้าพิจารณาแจกแก่ผู้ปฏิบัติภาวนาได้ถึงธรรมกายแล้ว** อีกส่วนหนึ่ง **ตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้**

ค. บันทึกเทปคัสเซท วิธีปฏิบัติภาวนาธรรม

ได้รวบรวมคำสอนภาวนาธรรมจากรายการ "ธรรมสู่สันติ" บันทึกเทปคัสเซท ออกเผยแพร่ คือทั้งถวายแด่พระภิกษุและทั้งจำหน่ายแก่สาธุชน เพื่อเป็นทุนในการจัดทำต่อ ๆ ไป และเป็นทุนใช้จ่ายในโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญด้วย

ง. กิจกรรมพิเศษเพื่อเผยแพร่วิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า

ในระยะเริ่มแรกที่ข้าพเจ้าได้ดำเนินกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา คือ สมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ อยู่นั้น ข้าพเจ้าก็ได้พิจารณาเห็นว่า วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นสำนักปฏิบัติภาวนาวิชชาธรรมกาย แต่ยังไม่มีพระพุทธรูปบูชาแบบธรรมกาย ณ ที่ไหนเลย เราควรจะได้สร้างพระพุทธรูปจำลองธรรมกายด้วยโลหะ ทองคำ นาก เงิน อย่างละ ๑ องค์ ถวายไว้เป็นพุทธบูชา และเป็นแบบอย่างสักชุดหนึ่ง จึงได้กราบเรียนปรึกษาหารือกับพระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาส และอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา วัดปากน้ำ ผู้เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า** พระเดชพระคุณท่านก็ได้มีความเห็นด้วย และได้ให้การสนับสนุนในการสร้างพระธรรมกายทองคำ นาก และเงินนี้ เพื่อถวายเป็นสมบัติของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ต่อไป

ข้าพเจ้าจึงได้ประกาศข่าวนี้แก่ญาติมิตร รวบรวมทุนทรัพย์ปัจจัยได้พอเททองหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกายทองคำ นาก และเงิน ขนาดหน้าตัก ๕ นิ้ว อย่างละ ๑ องค์ก่อนแล้วได้ประกอบพิธีเททองหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกาย นาก ขนาดหน้าตัก ๖ นิ้ว อีก ๑ องค์ในภายหลัง ได้ถวายแก่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เพื่อเป็นปูชนียวัตถุที่เคารพบูชาถึงพระรัตนตรัยของเหล่ามนุษย์และเทวดาทั้งหลาย ทั้งนี้ ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และคำจารึกวิธีเจริญภาวนาเบื้องต้นถึงธรรมกายในแผ่นทองคำ นาก เงิน ประดิษฐานไว้ในองค์พระพุทธรูปจำลองธรรมกาย ทองคำ นาก และเงิน แต่ละองค์นั้นทุกองค์ด้วย **ปัจจุบันได้ประดิษฐานอยู่ในบุษบก บนชั้น ๒ ตึกวิเศษธรรมกาย** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ นั้นเอง ยังมีเรื่องที่น่าอัศจรรย์เป็นข้อที่ควรสังเกตว่า

๑. พระมหาเถระผู้เป็นประธาน ใน**พิธีเททองหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกายทองคำ นาก เงิน ในครั้งนั้น** คือ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๐ นั้น ซึ่งข้าพเจ้าเองก็ยังไม่เคยได้รู้จักพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณหลวงพ่อท่านมาก่อนเลยนั้น ก็คือ **เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระอุปัชฌาย์ (เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ หลวงพ่อวัดสามพระยา) ของข้าพเจ้าเอง ในอีก ๙ ปีภายหลังต่อมา เมื่อข้าพเจ้าได้บรรพชาอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๒๙** นั่นเอง

เมื่อได้ประกอบพิธีเททองหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกาย ทองคำ นาก เงิน เสร็จใหม่ ๆ พระเดชพระคุณ**พระธรรมธีรราชมหามุนี** (ปัจจุบันคือ พระเดชพระคุณ**พระธรรมปัญญาบดี**) หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้กล่าวกับพระเดชพระคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** เมื่อพระเดชพระคุณท่านได้นำพระพุทธรูปจำลองธรรมกายทองคำ ไปถวาย

ให้พระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าอาวาสท่านชมก่อน ว่า

"สวยดี ควรจะให้เขาถอดแบบ หล่อเป็นพระพุทธรูปธรรม-กายทองเหลืองให้คนบูชาได้"

ข้าพเจ้าก็ได้ทราบข่าวนี้จากพระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร ด้วยความปลื้มปีติ ที่จะได้ทำบุญถวายวัดปากน้ำอีก จึงได้รวบรวมทุนทรัพย์เป็นทุนหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกายด้วยโลหะทองเหลืองได้จำนวน ๑๐๐ องค์ถวายแด่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกายองค์ต่อ ๆ ไป ให้ประชาชนบูชา เพื่อให้ได้เงินบำรุงวัดต่อไปไม่สิ้นสุด

นี้ก็เป็นเหตุให้ข้าพเจ้าแอบภูมิใจ ปลื้มใจ อย่างเงียบ ๆ จนถึงปัจจุบันนี้ ที่ได้มีโอกาสสร้างพระพุทธรูปจำลองธรรมกายทองคำ นาก และเงิน ถวายเป็นพุทธบูชาไว้เป็นแบบอย่างพระธรรมกายให้สาธุชนได้รู้จักพระธรรมกายและนมัสการบูชาเพื่อถึงพระรัตนตรัยอีกทางหนึ่ง แล้วยังได้มีโอกาสสร้างพระพุทธรูปจำลองธรรมกายทองเหลืองอีกจำนวน ๑๐๐ องค์ ร่วมกับญาติมิตร ถวายให้เป็นทุนหมุนเวียนหล่อพระพุทธรูปจำลองธรรมกายนี้ให้ประชาชนบูชาได้เงินบำรุงวัด แม้จะมิใช่เป็นจำนวนเงินก้อนใหญ่โตก็ยังเป็นน้ำซึมบ่อทรายให้ได้บำรุงวัดต่อ ๆ ไป ไม่มีที่สิ้นสุด

ในวันพิธีฉลองและถวายพระพุทธรูปจำลองธรรมกายทองคำ นาก และเงิน แด่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในพระอุโบสถ โดยมีพระเดชพระคุณ**พระธรรมธีรราชมหามุนี** (ปัจจุบันคือ พระเดชพระคุณ**พระธรรมปัญญาบดี**) หลวงพ่อเจ้าอาวาสเป็นประธานสงฆ์ผู้รับมอบนั้น ข้าพเจ้าจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานและเปล่งวาจาขอถึงพระพุทธภูมิในโอกาสอันเป็นมหามงคลนั้น ด้วยความปลาบปลื้มปรีดาปราโมทย์

(๕) วิทยากรและ บุคลากรผู้ร่วมงาน

เฉพาะการจัดรายการวิทยุ "ธรรมสู่สันติ" ในสมัยนั้น มีพระเดชพระคุณ **พระเมธีวราภรณ์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ.๙)** ปัจจุบันคือ **พระเทพสุธี** เจ้าคณะภาค ๗ และรองแม่กองบาลี เป็น ผู้บรรยายธรรม

พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)** รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นผู้สอนภาวนาธรรม

ข้าพเจ้า **"มงคลบุตร"** เป็นวิทยากรและผู้จัดรายการ

ส่วนผู้ร่วมงานในการจัดทำหนังสือธรรมปฏิบัตินั้น นอกจากที่ได้กล่าวไว้ในการจัดพิมพ์หนังสือ

มรรคผลพิสดาร เล่มที่ ๑-๒ แล้ว ข้าพเจ้าและคณะฯ เป็นผู้ดำเนินการรวบรวมและจัดพิมพ์ขึ้นเอง

การจัดการบันทึกเทปคัสเซทคำสอนภาวนาธรรมเพื่อเผยแพร่นั้น ข้าพเจ้าเองเป็นผู้จัดทำ

(๖) การเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

รายได้เป็นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญนี้ ได้มาจาก ๒ ทาง คือ

จาก**ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้** ๑ และ

จากการ**จำหน่ายหนังสือและเทปธรรมปฏิบัติส่วนหนึ่งแก่สาธุชนโดยทั่วไป** อีก ๑

ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่มาก เพียงให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ พอเป็นไปได้เท่านั้น อาศัยที่ข้าพเจ้าทำงานเองแทบทุกอย่าง ควักกระเป๋าเองบ้าง ด้วยการใช้จ่ายอย่างประหยัด และการจัดการด้วยความเข้มแข็ง อดทน เสียสละด้วยใจศรัทธาในธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธ-เจ้านี้ และด้วยใจปรารถนาที่จะให้ธรรมปฏิบัติที่มีคุณค่าและอานุภาพสูงนี้เกิดประโยชน์แก่สาธุชนหมู่ใหญ่ เพื่อช่วย "สร้างพระในใจคน" เพื่อสันติสุขของสังคมและประเทศชาติ และเพื่อช่วยสืบบวรพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคงยิ่งขึ้นเท่านั้น

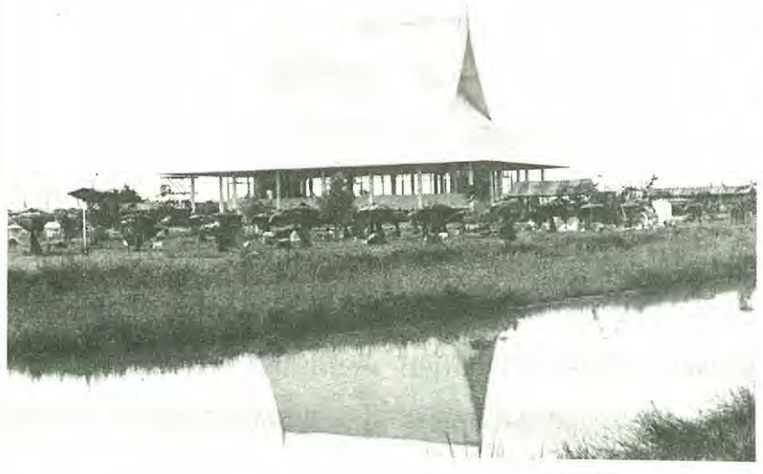

(๗) สรุปผลงานบริหารในระยะเริ่มแรกนี้

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ ข้าพเจ้าจึงขอสรุปผลของการบริหารโครงการนี้ว่า ได้**ผลดี** คือ **มีประสิทธิผลสูง** กล่าวคือ

๗.๑ ในการทำงาน ทั้งงานอาชีพประจำ และงานบริหารหรือจัดการโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญนี้นั้น ให้ท่านลองนึกวาดภาพดูงานที่ข้าพเจ้าได้ทำทั้ง ๒ อย่างนี้

ดังนี้

งานอาชีพประจำของข้าพเจ้าในหน้าที่นักวิจัยอาวุโส (Research Speacialist) ของสำนักข่าวสารอเมริกัน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในการวิจัยและประเมินผลงาน ๑ และในปลายสมัยระยะเวลานี้ต้องทั้งไปศึกษา ดูงานในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายครั้ง และทั้งมาจัดการติดตั้งและจัดการคอมพิวเตอร์ขนาดย่อมเพื่อใช้ในสำนักข่าวสารอเมริกันทั้งหมด ๑ และการวางระบบข่าวสารด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นอีก ๑ จึงเป็นงานที่หนักทั้งในเชิงวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่

นอกจากนี้ยังมีงานสอนนักศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรี สาขา วิชา "ระเบียบวิธีการวิจัย" และ "วิชาการสำรวจประชามติ" เป็นประจำ ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ที่วิทยาลัยกรุงเทพ (ปัจจุบันมหาวิทยาลัยกรุงเทพ) และที่โรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ของกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี และเป็นครั้งคราวที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอื่น ๆ

และสอนภาวนาธรรมแก่เพื่อนร่วมงานผู้สนใจ ทั้งที่สำนักข่าวสารอเมริกัน ที่สถานสอนภาษา เอยูเอ และที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สลับกันสัปดาห์ละครั้ง เวลา ๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น. อีกโสดหนึ่ง

แล้วก็ปลีกเวลามาจัดรายการวิทยุ "ธรรมสู่สันติ" ออกอากาศทางสถานีวิทยุกว่า ๓๐ สถานี ทั่วประเทศ โดยเป็นผู้ร่างสคริปต์ แล้วรีบนำส่งให้พระเดชพระคุณ รองเจ้าอาวาส และอาจารย์ใหญ่ฝ่ายคันถธุระ กับฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ผู้ร่วมจัดรายการ ให้ท่านตรวจแก้ และปรับปรุงแก้ไขก่อนที่พระเดชพระคุณท่านทั้งสองจะอ่านบันทึกเทป เพื่อใช้นัดหมายวันเวลากับพระเดชพระคุณท่านทั้งสอง พร้อมกับนัดเจ้าหน้าที่ห้องบันทึกเสียงที่บริษัทจาตุรงค์อาภรณ์ จำกัด ที่ถนน พระสุเมรุ เพื่อมาบันทึกเทป ให้ duplicate เทปให้เพียงพอแก่การจัดส่งไปยังสถานีวิทยุต่าง ๆ เพื่อออกอากาศทุกสถานีที่รับความอนุเคราะห์ช่วยออกอากาศให้

พร้อมกับการจัดการทางด้านการเงิน รายรับ-รายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายในการบันทึกเทป นับตั้งแต่การจัดซื้อเทปรีลใหม่ ที่คุณภาพพอปานกลาง รวมกับการจัดหาเทปที่ใช้แล้วที่สำนักข่าวสารอเมริกันที่เขาทิ้ง แต่คุณภาพยังพอใช้การได้ มาใช้ รวมทั้งการจัดทำเป็นห่อพัสดุ และส่งไปให้สถานีต่าง ๆ ทั้ง by hand (ส่งให้ถึงมือโดยตรง) และส่ง ทางไปรษณีย์ทั่วประเทศ

และทั้งการจัดพิมพ์หนังสือธรรมปฏิบัติ และบันทึกลงเทปคัสเซทออกเผยแพร่ เท่าที่กำลังทรัพย์จะพึงอำนวยให้ทำได้

เหล่านี้ **ต้องอาศัยการทำงานที่ฉับไว ถูกต้อง ตรงประเด็น** และการติดต่อขอแรงหรือไหว้วานให้ผู้อื่นช่วยในกิจกรรมงานหยาบ เช่น การ duplicate เทป แล้วจัดเป็นห่อพัสดุ และช่วยส่งให้ด้วยเลย โดยประการใช้เงินให้เป็นสินน้ำใจด้วย และแสดงให้เขาเห็นอานิสงส์งานเผยแพร่พระสัทธรรม เพื่อให้เขาเกิดปัญญาและศรัทธาเต็มใจช่วยกิจการบุญกุศลเช่นนี้ด้วย

งานจึงสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง คือ **ผลผลิตสูงด้วยต้นทุนต่ำ คือประหยัด** และ **ด้วยเวลาการทำงานที่จำกัดที่สุด**

๗.๒ **มีพระภิกษุสามเณรและสาธุชน ผู้รับฟังรายการวิทยุ "ธรรมสู่สันติ" ทั่วประเทศ และทั้งผู้ได้อ่านหนังสือธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า และพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ และทั้งผู้ได้ยินได้ฟังเทปสอนภาวนาธรรม พากันรู้จักวิชชาธรรมกาย วัดปากน้ำภาษีเจริญ และสนใจในการศึกษาและปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนี้มากขึ้น ทั่วประเทศ**

ได้มีเสียงสะท้อนจากสาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย ว่า **ประสงค์จะได้พระวิทยากรจากวัดปากน้ำภาษีเจริญ ไปช่วยสอนภาวนาธรรมที่วัดต่าง ๆ ในต่างจังหวัดมากขึ้นตามลำดับ**

๗.๓ **เมื่อการดำเนินงานโครงการนี้ปรากฏประสิทธิผลที่เป็นรูปธรรมขึ้น** กล่าวคือ **ได้มีผู้รู้จัก และมีศรัทธาปสาทะในธรรมปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายเพิ่มขึ้น มีผู้รู้จักและเลื่อมใสศรัทธา วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ แล้วพากันมาทำบุญที่วัดปากน้ำภาษีเจริญเพิ่มขึ้น** ทั้งนี้ จะเห็นได้จากสถิติการทำบุญเป็นเจ้าภาพภัตตาหารเลี้ยงพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้ประพฤติธรรม มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะเห็นสถิติการทำบุญได้ชัดเจน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕๒๐ และ ๒๕๒๑ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันนี้

๗.๔ **ข้าพเจ้าก็แอบภูมิใจและปลื้มใจว่า ไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้พบของจริงในพระพุทธศาสนา คือวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ท่านปฏิบัติได้เข้าถึง ได้รู้เห็นและเป็นธรรมกายดีแล้ว ได้สั่งสอนถ่ายทอดแก่ศิษยานุศิษย์ ให้ปฏิบัติเพื่อความเข้าถึงได้รู้เห็น และเป็นธรรมกายตาม เป็นการได้ "สร้างพระในใจตน" และได้ช่วย "สร้างพระในใจคน" อื่นอีกด้วย และ**

แอบปลื้มใจว่า ข้าพเจ้าได้สนองคุณพระพุทธศาสนา ได้สนองคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อและวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ โดยวิธีการที่เป็นแก่นสารสาระ อย่างสุดหัวใจแล้ว

แต่เป็นการบริหารที่มีค่าลงทุนต่ำมาก กล่าวคือ พระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาส และอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปริยัติ และฝ่ายวิปัสสนาธุระ ทั้ง ๓ องค์ ก็ได้ร่วมงานด้วยความเสียสละ โดยที่ข้าพเจ้าไม่เคยได้ถวายปัจจัยแก่พระเดชพระคุณท่านองค์ใดเลยแม้แต่บาทเดียว และเป็นการบริหารที่ต้องเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อันจำกัด ทั้งกำลังบุคลากร ปัจจัย ๔ และเครื่องอำนวยความสะดวกทั้งหลาย ที่มีอย่างจำกัดนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือให้ได้ผลงานที่ดีมากที่สุด ด้วยค่าลงทุนต่ำที่สุด คือ ประหยัด

ที่สุด นี้คือความสามารถของนักบริหารที่จะบริหารงานให้ได้ผลสำเร็จด้วยดี อย่างมีประสิทธิภาพสูง

ส่วนข้าพเจ้าเองนั้นก็ได้บริหารงาน ด้วยความยากลำบาก เพราะมีทุนทรัพย์และบุคลากรที่ช่วยดำเนินงานน้อย และเป็นการทำงานที่ไม่มีใครเขาเรียกร้องต้องการหรือไหว้วานให้ทำ จึงต้องทำงานด้วยความเข้มแข็ง อดทน และเสียสละอย่างสูง

ถ้าจะมีผู้สงสัยและถามว่า "การบริหารโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญนี้ ไม่เคยมีปัญหาหรืออุปสรรคขัดข้องบ้างเลยหรือ ?" ข้าพเจ้าขอตอบว่า

ขึ้นชื่อว่าการทำงาน ต้องมีปัญหาหรืออุปสรรคขัดข้องทั้งนั้น เพียงแต่ว่าจะมากหรือน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอดเข้าไปทำคุณงามความดี ณ ที่ ๆ ไม่เคยมีใครเขาเรียกร้อง ต้องการ หรือ

ไหว้วานให้ทำ และที่ ๆ เราเองก็ไม่คุ้นเคยกับบุคคลทั้งหลายดีนัก นอกจากครูอาจารย์เพียงไม่กี่คน ย่อมแทบจะไม่มีใครเห็นคุณค่าและให้ความสนับสนุนด้วยความเต็มใจเป็นธรรมดา

และถ้าจะถามต่อไปอีกว่า "ถ้าเช่นนั้น ทำไปทำไม ?" ข้าพเจ้าก็ขอตอบว่า

"เพราะบุญเก่าเรียกร้อง" ถ้าจะพูดอย่างนิยายจีน ก็ว่า "เพราะฟ้าดินกำหนด" แต่ถ้าจะพูดตรง ๆ (ซึ่งอาจจะทำให้บางท่านรู้สึกหมั่นไส้) ก็ว่า "เพราะบุญบารมีที่ได้สั่งสม อบรมมาเตือนให้ทำ คือให้เร่งบำเพ็ญบุญบารมีให้ยิ่งขึ้นไป"

และถ้าจะมีคำถามต่อไปอีกว่า ก็ถ้าเช่นนั้น ทำอย่างไร "ถึงผ่านอุปสรรคมาได้ ?" ก็ต้องตอบ (โปรดอย่าหมั่นไส้) ว่า

"นั่นเป็นความสามารถของนักบริหาร ด้วยบุญบารมีเก่า และด้วย การเพิ่มพูนบารมีใหม่ คือ **ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และ อุเบกขาบารมี** นั่นแล"

ในกรณีเช่นนี้ ต้องอาศัย **"ประมุขศิลป์" อันเป็นคุณสมบัติที่แอบแฝงอยู่ในตัวของผู้บริหารงานเป็นอย่างสูง เพราะข้าพเจ้าเอง เป็นเพียงฆราวาสผู้เป็นศิษย์ผู้ "no name" (ไม่มีชื่อเสียงเด่นดังอะไร) ที่จะต้องเป็นตัวยืนในการทำงานทุกระดับ ต้องทำงานให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงเหมือนต้นกระบองเพชรที่ต้องยืนหยัดอย่างมีชีวิตชีวา เขียวขจีอยู่ท่ามกลางทะเลทรายให้ได้**

นักบริหารที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยแยบคาย คือ **ด้วยความสุขุมรอบคอบ ด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบ และเฉียบคม ทุกด้าน** และ **ทุกขณะ**

ต้องอ่อนน้อมถ่อมตน และ **จริงใจต่อผู้ใหญ่ ไม่เย่อหยิ่งแข็งกระด้าง** และประการสำคัญที่สุดก็คือ

ความอดทน อดกลั้น ต่ออนิฏฐารมณ์ ที่จะมากระทบจากทุกสารทิศนั่นเอง ที่ช่วยให้เป็นเกราะให้สามารถดำเนินงานผ่านพ้นอุปสรรคมาได้ ดังพระพุทธภาษิตมีมาในพระโอวาทปาฏิโมกข์ ว่า

ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา

แปลความว่า **ขันติ คือ ความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง**

ข้าพเจ้าระลึกอยู่เสมอว่า การกระทำคุณงามความดี ถึงเป็นบุญบารมี อุปบารมี และปรมัตถบารมีนั้น จะต้องได้รับการทดสอบบารมีเป็นขั้น ๆ ไป เป็นธรรมดา **ใครดี-ใครก็ต้านอยู่ ใครไม่ดีพอ-ก็ตกม้าตายเสียกลางคัน**

สรุปผลการฝึกอบรมพระกัมมัฏฐานแก่สาธุชนรวมทุกภาค และในประเทศมาเลเซีย
ของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
ระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘

กรุงเทพฯ และภาคกลาง

วันเดือนปี ที่อบรม	ประเภทบุคคลผู้เข้ารับการอบรม	จำนวน ประมาณ	วัด/หน่วย/สถาบัน ของผู้รับการอบรม	สถานที่ให้การอบรม (ภายใน/ภายนอกวัดหลวงพ่อสดฯ)
			◆◆ วัดสระเกศ ◆◆	
ทุกวันอาทิตย์	พระภิกษุ สามเณร และ ญาติโยมสาธุชนทั่วไป	๒๕๐	สนง. มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศ	ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ
			◆◆ วัดปากน้ำ ◆◆	
๒๙ เมย. ๓๘	พระธรรมทูต (รุ่นที่ ๑)	๖๕	กองงานพระธรรมทูต วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
๑๒ พค. ๓๘	พระธรรมทูต (รุ่นที่ ๒)	๑๑๒	กองงานพระธรรมทูต วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
๑๔ มิย. ๓๘	พระธรรมทูต (รุ่นที่ ๓)	๑๖๐	กองงานพระธรรมทูต วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
๓๐ มิย. ๓๘	พระธรรมทูต (รุ่นที่ ๔)	๑๑๒	กองงานพระธรรมทูต วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

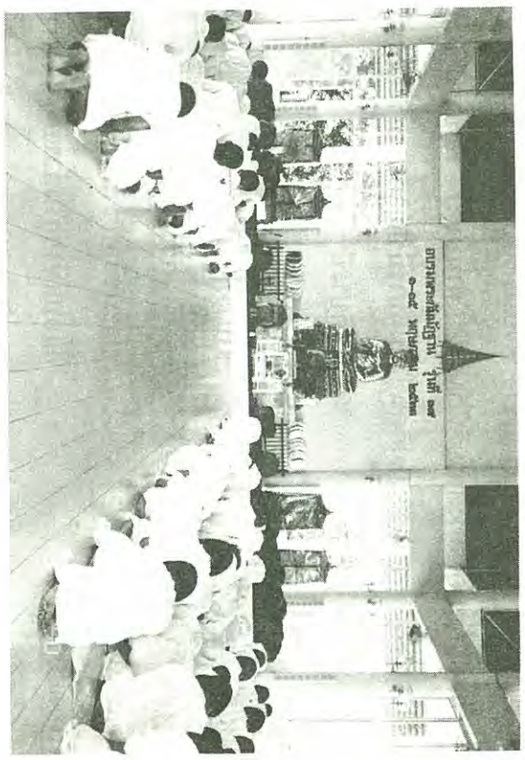

อุปสมทบ ๑๒๗ รูป ๑๑๗ ท่าน ๑๑๗ ท่าน ๑๑๗ ท่าน

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

**ปาฏิหาริย์ดอกบัวบานกลางน้ำ ๑๑๗ ดอก

◆◆ กรุงเทพฯ ◆◆

๑๒ มค. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๓๐	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๙ กพ. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๔๐	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๑๖ กพ. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๓๕	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๒ มีค. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๒๕	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๙ มีค. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๓๐	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๒๓ มีค. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๒๐	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๑ มิย. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๒๕	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๘ มิย. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๓๕	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๑๕ มิย. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๔๐	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๒๒ มิย. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๓๐	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๒๙ มิย. ๓๘	พนักงานธนาคาร	๓๕	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด	ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (สนง.ใหญ่)
๓๐ มีค. ๓๘	พนักงานบริษัท	๑๒๐	บริษัทเอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด	บริษัทเอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด

◆◆ วัดหลวงพ่อสดฯ ◆◆

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน	พระภิกษุ สามเณร และญาติโยมสาธุชน ทั่วไป	๒๗๕	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๑-๒ มค. ๓๘	อาจารย์-นักศึกษาวิทยาลัย (รุ่นที่ ๑)	๖๑๕	วิทยาลัยอาชีวะศึกษานครปฐม จ.นครปฐม	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๒-๓ มค. ๓๘	อาจารย์-นักศึกษาวิทยาลัย (รุ่นที่ ๒)	๖๑๕	วิทยาลัยอาชีวะศึกษานครปฐม จ.นครปฐม	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันเดือนปีที่อบรม	ประเภทบุคคลผู้เข้ารับการอบรม	จำนวนประมาณ	วัด/หน่วย/สถาบัน ของผู้รับการอบรม	สถานที่ให้การอบรม (ภายใน/ภายนอกวัดหลวงพ่อสดฯ)

◆◆ วัดหลวงพ่อสดฯ ◆◆

๑๐ กพ. ๓๘	นักเรียนชั้นมัธยมและครู	๒๐๐	ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน กทม.	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๑๘-๒๐ กพ. ๓๘	นักเรียนชั้นมัธยมและครู	๕๐	ร.ร.มัธยมสระกระเทียม จ.นครปฐม	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๘-๑๐ มีค. ๓๘	นักเรียนชั้นมัธยมและครู	๑๙๗	ร.ร.รัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อ.เมือง จ.ราชบุรี	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๒๕ มีค.-๒๐ พค. ๓๘	บุคคลผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุหมู่	๑๕	ทั่วไป (โครงการอุปสมบทพระภิกษุหมู่)	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๑-๑๕ เมย. ๓๘	เยาวชนผู้บวชเนกขัมมจาริณี	๘๙	ทั่วไป (โครงการบวชเนกขัมมจาริณี)	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๑-๒๓ เมย. ๓๘	เยาวชนผู้บรรพชาเป็นสามเณรภาคฤดูร้อน	๑๗๖	โรงเรียนวัดสระเกศ, ร.ร.อัสสัมชันลำโรง กรุงเทพฯ ร.ร.สารสิทธิ์พิทยาลัย ราชบุรี และจากจังหวัดอื่นๆ	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๖-๑๒ เมย. ๓๘	นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา	๖๐	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี จ.เพชรบุรี	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๑๗-๑๙ เมย. ๓๘	ข้าราชการประถมศึกษา	๓๒	สำนักงานการประถมศึกษา อ.ดำเนินสะดวก	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๒๔-๒๖ เมย. ๓๘	นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา (รุ่นที่ ๑)	๖๓๐	วิทยาลัยอาชีวะศึกษานครปฐม จ.นครปฐม	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๒๖-๒๘ เมย. ๓๘	นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา (รุ่นที่ ๒)	๖๓๐	วิทยาลัยอาชีวะศึกษานครปฐม จ.นครปฐม	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันเดือนปี ที่อบรม	ประเภทบุคคลผู้เข้ารับการอบรม	จำนวน ประมาณ	วัด/หน่วย/สถาบัน ของผู้รับการอบรม	สถานที่ให้การอบรม (ภายใน/ภายนอกวัดหลวงพ่อสดฯ)
๑๔ มี.ย. ๓๘	อาจารย์-นักศึกษาวิทยาลัยครู	๑๐๐	วิทยาลัยครูนครปฐม จ.นครปฐม	วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๑๐-๑๗ กพ. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๑๖๐	วัดเจดีย์ทอง อ.เจดีย์ทอง จ.สุพรรณบุรี	วัดเจดีย์ทอง
๑-๗ มี.ค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๕๐	วัดปัทมวดี อ.สามพราน จ.สุพรรณบุรี	วัดปัทมวดี อ.สามพราน จ.สุพรรณบุรี

ภาคเหนือ

๑๒-๑๔ มี.ค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๑๓๐	วัดเจดีย์ลวง อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์	วัดเจดีย์ลวง อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์
๒๓-๒๕ มี.ค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๔๔	วัดเจดีย์ปางสลีลาวรมหาวิหาร อ.เมืองลำพูน จ.ลำพูน	วัดเจดีย์ปางสลีลาวรมหาวิหาร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วันเดือนปี ที่อบรม	ประเภทบุคคลผู้เข้ารับการอบรม	จำนวน ประมาณ	วัด/หน่วย/สถาบัน ของผู้รับการอบรม	สถานที่ให้การอบรม (ภายใน/ภายนอกวัดหลวงพ่อสดฯ)
๑๗-๑๙ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๑๑๗	วัดบ้านบัว ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์	วัดบ้านบัว
๒๑-๒๕ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๗๐	วัดชัยมงคล อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์	วัดชัยมงคล
๒๗-๒๙ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๑๔๘	วัดหนองยายพิมพ์ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์	วัดหนองยายพิมพ์
๒๗-๒๙ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๕๙	วัดใหม่เรไรทอง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์	วัดใหม่เรไรทอง
๒๙ พค. ๓๘	ครู - นักเรียนชั้นประถม	๑๕๐	ร.ร.หนองยายพิมพ์ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์	ร.ร.หนองยายพิมพ์
๓๐ พค. ๓๘	ญาติโยมสาธุชนทั่วไป	๗๐	วัดเวฬุวันวราราม ต.อุ่มจาน อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	วัดเวฬุวันวราราม

ภาคใต้

๑๘-๒๔ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร และญาติโยม	๒๓๑	วัดพุทธภูมิ อ.เมือง จ.ยะลา และจากหลายจังหวัดในภาคใต้	ศูนย์พุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย (ภาคใต้) วัดพุทธภูมิ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วันเดือนปี ที่อบรม	ประเภทบุคคลผู้เข้ารับการอบรม	จำนวน ประมาณ	วัด/หน่วย/สถาบัน ของผู้รับการอบรม	สถานที่ให้การอบรม (ภายใน/ภายนอกวัดหลวงพ่อสดฯ)
๑๗-๑๙ พค. ๓๘	ญาติโยมทั่วไปและนักเรียน	๑๑๗	วัดบ้านบัว ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์	วัดบ้านบัว
๑๗-๑๙ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๑๔๐	วัดชัยมงคล ต.ตาเนินเลือก อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์	วัดชัยมงคล
๑๗-๑๙ พค. ๓๘	พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา	๑๑๗	วัดบ้านบัว ต.บ้านบัว อ.เมือง จ.บุรีรัมย์	วัดบ้านบัว

ตอบปัญหาธรรม

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖

เนื่องในการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒๙
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๘

● **ถาม** ลูกเณรถามมาว่า เมื่อทำความรู้สึกหรือเข้าไปเป็นธรรมกาย แล้วเพ่งอากาศว่าเป็นอารมณ์นั้นละเอียดจนใจออกจากฌานนั้นได้ยาก ควรจะทำอย่างไร?

○ **ตอบ** ให้เข้าใจอย่างนี้เสียก่อนว่า ท่านใดที่ปฏิบัติภาวนาได้ถึงธรรมกายให้ฝึกเจริญสมาธิภาวนาเฉพาะรูปฌานก่อน ตอนนี้ก็ยังไม่ได้สอนไปถึงอรูป เหตุที่ยังไม่ได้สอนก็เพราะว่าถ้าพูดสอนมากไปก็จะทำให้ผู้อื่นเสียสมาธิ ส่วนท่านใดประสงค์จะฝึกขึ้นต่อไปนั้นถึงเวลาก็ให้ไปฝึกเจริญภาวนากับหลวงตาที่ในอุโบสถ ค่อยเรียนกัน ให้ละเอียดลึกซึ้งไป

เรื่องของการเจริญภาวนาสมาธิเข้าสู่อรูปฌานนั้น ให้พึงเข้าใจว่าละเอียดมากเสียจนแทบไม่รู้สึกตัว หรือจะเรียกว่าไม่รู้สึกตัวก็ได้ เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีเคล็ดลับแล้วจะออกจากอรูปฌานลำบาก คือออกยากแล้วทั้งจะติดสุขที่ละเอียดมากอยู่ในฌานนั้นอีกด้วย

เคล็ดลับก็ไม่ได้ยากอะไร คือเมื่อธรรมกายดับหยาบไปหาละเอียดหยุดในหยุดกลางของหยุดแม้สุดละเอียดไว้นั้น เช่นว่าเมื่อเพ่งที่อากาศว่างเป็นอารมณ์ไปนั้นละเอียดหนัก เพราะเหตุนั้นก่อนจะเข้าอรูปฌานให้จำไว้เลยว่า ให้ตั้งจิตอธิษฐานไว้ก่อนว่า เมื่อข้าไปสุดละเอียดไปถึงเพียงไหน ถึงสุดละเอียดแล้วไม่ว่าจะเป็น**"อากาสานัญจายตนฌาน"** หรือละเอียดไปถึง **"วิญญาณัญจายตนฌาน"** หรือว่าใครทำต่อไปถึง **"อากิญจัญญายตนฌาน"** ถึง **"เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน"** ก็แล้วแต่ แล้วแต่บุญบารมีของใครที่สั่งสมอบรมมาแล้วทำได้ ก็อธิษฐานจิตไว้ก่อนว่า เมื่อถึงสุดละเอียดแล้ว ให้ถอย

หรือลดระดับสมาธิลงเป็นปฏิโลมไม่ติดอยู่ นี้เป็นเรื่องสำคัญ

แต่ให้เข้าใจเสียก่อนว่า **การเข้าฌานสมาบัตินั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญเพียงเพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา** นี้เป็นวัตถุประสงค์ประการแรก และประการที่ ๒ ผู้ที่ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายถ้าพิสดารกายไปด้วยก็จะช่วยให้กายต่าง ๆ ชัดขึ้น แต่ในขณะที่ชัดขึ้นนั้น ถ้าหลงติดสุขอยู่ในฌานก็ไม่มีประโยชน์ คือมีประโยชน์น้อย เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราต้องการประโยชน์คือเพียงเพื่อชำระกิเลสนิวรณ์เท่านั้นเอง แล้วก็ออกจากฌานที่เราเข้าถึงระดับสูงสุดนั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจริญภาวนาเข้าถึงอรูปแล้ว การออกจากฌานนั้นค่อนข้างลำบาก คืออรูปฌานนั้นละเอียดมาก กว่าจะกำหนดใจได้ในขณะที่นิ่งอยู่ในฌานนั้นมักจะเพลินมักจะอิ่มไปในฌานนั้น

ทีนี้การที่จะให้ใจเราออกจากฌานนั้นได้โดยง่าย มีเคล็ดลับประการสำคัญที่ดีคือให้ตั้งจิตอธิษฐานไว้ก่อนดังที่ได้กล่าวแล้ว เมื่อเจริญภาวนาได้ถึงจุดสุดละเอียดเราก็จะรู้ตัวขึ้นมาเลยว่าถึงสุดละเอียดแล้วก็ลดระดับสมาธิลง ประเดี๋ยวเดียวก็ออกมาได้ ไม่ลำบากอะไร มีวิธีง่าย ๆ อย่างนั้น

ให้จำไว้ว่า **จุดมุ่งหมายสำคัญของการเจริญภาวนาสมาธิเพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์ เมื่อใจเราผ่องใสสะอาดบริสุทธิ์แล้ว อภิญญาก็เกิด ได้แก่ทิพยจักขุ ทิพยโสต เกิดให้เราสามารถใช้พิจารณาสภาวธรรมที่ละเอียด ๆ** เกินกว่าประสาทตา หู ของกายมนุษย์จะสามารถรับรู้ คือเห็นหรือได้ยินได้ **ให้เห็นแจ้ง**และ**รู้แจ้งในสภาวะของสังขารธรรม หรือ ธรรมที่เป็นไปในภูมิ ๓ ที่กว้างขวาง** และ **ใช้เป็นกำลังสำคัญ ในการที่จะทำนิโรธดับสมุทัย** ที่พูดกันเข้าใจง่าย ๆ ในภาษาที่รู้กันในหมู่ผู้ปฏิบัติภาวนาวิชชาธรรมกายว่า **"พิสดารกายไปสุดกายหยาบ กายละเอียด" เพื่อ**

กำจัดกิเลสในใจ เราจากสุดหยาบไปสุดละเอียด เพราะในธาตุธรรมคือในธาตุละเอียดของเราเป็นที่ตั้งของธรรม คือธรรมฝ่ายดีและธรรมฝ่ายชั่ว กำจัดหรือละธรรมฝ่ายชั่วอย่างหยาบหมดไป แต่อย่างละเอียดยังมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **"อนุสัยกิเลส"** หรือ **"อาสวกิเลส"** นั้นแหละ เมื่อเราพิสดารไปสุดละเอียด เพื่อชำระธาตุธรรมฝ่ายบาปอกุศลให้เป็นแต่ใจของธรรมกายล้วน ๆ ที่บริสุทธิ์ผ่องใสแล้วตกสูญเข้าอายตนนิพพาน มุ่งจะยึดหน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ และทำนิโรธ (ไม่ใช่นิโรธสมาบัติ) ดับหยาบไปหาละเอียดต่อไปจนถึง **"นิพพานเป็น" เมื่อทำนิโรธจนสุดละเอียดถึงนิพพานเป็นนั้น วิชชาชั้นสูงจะเกิดขึ้นมาก** ซึ่งเรื่องนี้จะแนะนำในภายหลัง ในส่วนของการพิจารณาสภาวธรรมก็จะค่อย ๆ แนะนำไป เมื่อแนะไปหน่อยก็เป็น เป็นแล้วจะรู้เรื่อง รู้เรื่องแล้วก็จะไม่ลำบากอะไร เหลือแต่การเจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงเพื่อช่วยตนเอง ช่วยผู้อื่นด้วย เป็นผลอย่างสูงของวิชชาธรรมกาย

สรุปความว่า **การเจริญฌานสมาบัติ เพื่อชำระกิเลสนิวรณ์เป็นวัตถุประสงค์สำคัญ ข้อที่ ๑** ส่วนข้อที่ ๒ คือ **เพื่อให้เป็นวสี ให้ธรรมกายชัดเจน** ให้เกิดความชำนาญในการเข้าการออกการพิจารณาอารมณ์ฌาน ทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลม ทำให้ธรรมกายไม่สูญหาย ถ้าขยันทำบ่อย ๆ ไม่ใช่ว่าเมื่อปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้ว เป็นธรรมกายอยู่ได้ตลอดไป **ตราบใดที่ยังไม่บรรลุมรรคผลนิพพาน ยังไม่ใช่พระอริยเจ้าแท้ ๆ นั้น ธรรมกายมีโอกาสถอยหน้าถอยหลังได้** เพราะใจของเรานั้นถ้าปล่อยให้เป็นไปตามอำนาจของกิเลสแล้วละก็ธรรมกายก็ดับเพราะเหตุนั้นจึงให้ทำบ่อย ๆ เพื่อรักษาไว้ ถ้าไม่รักษาไว้ก็หาย ที่ว่าหายหมายความว่า เมื่อมีกิเลสมาก ๆ ธรรมกายก็หาย หายเพราะว่า **ธรรมกายเกิดขึ้นด้วยความบริสุทธิ์** ส่วนผู้ที่เป็นพระอริยเจ้าแล้วนั้นท่านก็เป็นปกติของท่าน คือธรรมกายที่บรรลุมรรคผลนิพพานของท่านจะใสสว่างอยู่ตลอด ข้อนี้เราไม่ต้องพูดกัน เป็นเรื่องของท่านที่มีภูมิธรรมสูงแล้ว

เมื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์ได้แล้วยังมีผลอีกประการหนึ่ง นอกจากเราใช้พิจารณาสภาวธรรมแล้วยัง**เป็นพื้นฐานให้เกิดอภิญญา** และ**เพื่อให้เกิดวิชชา** ให้สามารถทำวิชชาเบื้องต้น เบื้องกลาง เบื้องสูงเพื่อช่วยตนเองและช่วยผู้อื่น ข้อนี้มีสมบูรณ์อยู่ในวิชชาธรรมกาย แต่ใครจะทำได้เท่าไรเป็นเรื่องของใครที่จะรักษาใจตนให้ได้บริสุทธิ์ผ่องใสแค่ไหน และรักษาใจของตนให้

ดำรงอยู่ในภูมิธรรมระดับไหนเท่านั้นเอง โปรดเข้าใจอย่างนี้

การทำฌานสมาบัติที่ละเอียดไปถึงอรูปให้มีเคล็ดลับว่าต้องหยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลาง ดับหยาบไปหาละเอียด คือให้สำเร็จด้วยใจของธรรมกาย แล้วการจะถอยกลับออกมานั้น โดยไม่ติดสุขอยู่ในอรูปฌานนั้นก็ทำได้สะดวก หาไม่แล้วจะติดสุขอยู่ในอรูปฌานได้โดยง่าย

อีกประการหนึ่ง ถ้าไม่กำหนดศูนย์กลาง หรือไม่เห็นศูนย์กลางและไม่ดับหยาบไปหาละเอียดอยู่เสมอแล้ว มีโอกาสหลงทางได้มาก เช่นบางคนทำละเอียดไปแล้วหาที่ตั้งของใจไม่พบ คือว่างไปเฉย ๆ จนอะไร ๆ ก็เห็นว่างไปหมด ตัวเองก็ไม่มี แม้กระทั่งบางคนนั่งอยู่ในรถ เมื่อเจริญภาวนาถึงอรูปก็เลยเห็น แม้รถก็ไม่มี นั่นอรูปฌานที่หลงอยู่ในอรูปภพ จิตหลงอยู่ในอรูปภพ แล้วไม่รู้ทางไป แต่ถ้าหยุดในหยุด กลางของหยุด และดับหยาบไปหาละเอียดแล้ว ก็จะอยู่ในธรรมกายนั้นเอง ศูนย์กลางธรรมกายอยู่ตรงกลางอายตนนิพพาน เพราะฉะนั้น เมื่อตั้งจิตอธิษฐานถอยกลับลดระดับสมาธิลงสู่รูปฌาน แล้วก็พิสดารกายออกจากรูปฌานแล้วก็ทำนิโรธให้หลุดพ้น แม้ชั่วคราว ธรรมกายก็จะตกศูนย์ถึงอายตนนิพพาน ได้พระนิพพานเป็นอารมณ์ และได้รู้เห็นสภาวะของวิสังขารคือพระนิพพานธาตุได้ เคล็ดลับเป็นอย่างนี้ ที่หลงกัน เหมือนท่าน **อาฬารดาบส อุทกดาบส** ที่พระมหาบุรุษของเราได้เคยไปเรียนฌานสมาบัติ หลงติดอยู่ กับอรูปอยู่นั่นแหละ หลงอยู่ในอรูป ท่าน**อาฬารดาบส**หลงติดอยู่ใน **"อากิญจัญญายตนฌาน"** ได้ฌานสมาบัติ ๗ ตายไปไม่เสื่อมจากฌานนี้เลยไปเกิดอยู่ในชั้นนี้ พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติเท่าไร ก็แช่อิ่มอยู่ในฌานนี้ ไม่ได้ไปไหน ส่วนท่าน**อุทกดาบส** หลงติดอยู่ในเนวสัญญานาสัญญายตนะ

ไม่ได้ออกไปไหน ยิ่งนานหนักเข้าไปแช่อิ่มอยู่นั่น นี่แหละเรื่องเคยมีมาแล้ว ในอดีตมาถึงปัจจุบัน

ได้เคยมีพระคุณเจ้ารูปหนึ่งเคยมาหาเมื่อเดือนธันวาคมที่แล้ว ได้เคยมาเรียนวิชชาธรรมกายรุ่นก่อน ๆ นั้นแหละ แต่ว่าเรียนแล้วก็ฟังไม่ได้ศัพท์ คือนำส่วนสำคัญไปได้ไม่หมด ก็รู้ในระดับขั้นต้นนั้นแหละ รู้แต่ว่าดับหยาบไปหาละเอียดหยุดในหยุดกลางของหยุด แค่นั้นแหละ มาฝึกเพียงระยะหนึ่งกลับไปก็ไม่ได้มาอีก ก็ไปสอนเพื่อนภิกษุ ความที่ไม่ได้มาอีกเคล็ดลับต่าง ๆ ก็คงจะลืมไป ก็ไปสอนผู้อื่น บอกให้เพื่อนพระภิกษุนั่งดูดวง พระภิกษุนั้นท่านก็ทำได้ดีเหลือหลายให้ดูดวงก็เห็นได้เร็วแต่ไม่ได้กำหนดศูนย์ เมื่อไม่กำหนดศูนย์ก็ว่างไป ๆ เหมือนเข้าอรูป แล้วก็เข้าอรูปฌานไปโดยไม่รู้ตัว แต่ยังปฏิบัติไม่ถึงธรรมกาย พอเห็นเป็นดวงใหญ่ไป ๆ ลงท้ายก็หาย หายหมดทั้งตัวเองก็ไม่เห็นอะไร ๆ ก็ไม่เห็น นั่งอยู่อย่างนั้นครึ่งคืนค่อนคืน นั่งเห็นแต่ว่าง ๆ อยู่อย่างนั้นตลอดทั้งพรรษา ทั้งพระผู้สอนและผู้เรียนก็ต้องกลับมาหามาพบกระผมที่ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ เหตุที่มาก็เพราะว่าท่านได้รับอาราธนาไปช่วยสอนธรรมะที่ประเทศญี่ปุ่น ท่านก็มากราบเรียนหารือกับเจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ ก็คงจะไปเล่าถวายท่านฟัง เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ จึงได้แนะนำให้รีบมาหาท่านเสริมชัยฯ เสียเร็ว ๆ เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ท่านบอกว่าอย่างนั้น ท่านรู้แล้วว่าชักจะหลงทางเสียแล้วรายนี้ เลยได้มาคุยกัน คนที่ทำเป็นแล้วแนะนิดเดียว ท่านก็สามารถก้าวหน้าไปได้เร็ว ท่านมีบุญบารมีเก่าขอให้ทำตามคำแนะนำเท่านั้น เป็นอันใช้ได้ แต่ก็ได้อยู่ด้วยกันเพียงน้อยนิด ยังนึกเป็นห่วงว่าต่อไป ถ้าท่านเจริญวิชชาชั้นสูงไปแล้ว เกิดมีปัญญาอาจจะไม่ได้ถามมาเห็นเงียบหายไป ไม่ได้ถามมา ซึ่งอาจจะมีอะไร ๆ หลงผิดไปได้ ถึงอย่างไรถ้าได้ไปปรึกษากันหน่อยก็ยังดี

กระผมเองสมัยเป็นฆราวาสยังไม่ได้บวชเป็นพระอยู่ที่วัดปากน้ำก็ต้องเข้าหาปรึกษากับครูบาอาจารย์อยู่พอสมควร เพราะว่าเคล็ดลับเล็กๆ น้อย ๆ ถ้าได้รับการแนะนำเหมือนสะกิดนิดเดียวก็รู้เรื่อง เคล็ดลับเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จริง แต่มีมากถ้าทำได้ตรงทางก็จะดี จะดีจริง ๆ ไม่ใช่ดีน้อย ๆ วิชชาธรรมกายถ้าใครเข้าถึงธรรมกายทำได้สุดละเอียดแล้ว จะดีมากเลยทีเดียว มีอานุภาพมาก สามารถช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขได้มาก.

■ ■ ■ ■

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์
ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
คุณสุทัศน์–คุณสุนีรัตน์–ด.ญ.สุชญา นิ่มกุลรัตน์
หจก.ประวัติยนต์
คุณนัทธมน เลิศมหโชค
คุณจินตนา รุจิรัชกร–ด.ญ.ทิพย์อำพัน งามเบญจวงศ์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร และครอบครัว
โรงเรียนอนุบาลสุนรา
บริษัท อ๊อกซิเดชั่น จำกัด
คุณจันทร์ศรี–คุณระเบียบ สิงห์น้อย และครอบครัว
คุณประภาส–คุณวาสนา เนตรกระจ่าง และครอบครัว
นพ.ธรรม์พงษ์–ดร.สาวิตรี รังสิภัทร์

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔–๗๔๗๕, ๒๒๕–๑๙๙๘

บ.บางกอกสลักภัณฑ์ และ บ.อิทธิผลอุตสาหกรรม 1993 จก. เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์ต้นเดือน ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๕,๐๐๐ บาท

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
ดร.อนุมงคล-คุณธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระราชวรเมธี วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
ดร.อนุมงคล-คุณธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระราชสิทธิมงคล วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
ดร.อนุมงคล-คุณธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระศรีวิสุทธิเมธี วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
ดร.อนุมงคล-คุณธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระสุวรรณเจติยาภิบาล วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ	ถวาย	พระมหาสัจจา จนฺทวํโส วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐
คุณภาวิดา ตรีนุชจรัสกุล	ถวาย	พระมหาสุจิตต สุจิตโต วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล	ถวาย	พระสันต์ ทิพฺพสันฺโต วัดปากน้ำ (ตึกวิเศษธรรมกาย) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
คุณจันทร์-คุณโต๊ะ นะตะ	ถวาย	พระครูปทุมวรกิจ วัดขวัญเมืองระบือธรรม ต.บรบือ อ.บรบือ จ.มหาสารคาม ๔๔๑๓๐
ด.ญ.ปกิตตา สังข์เงิน	ถวาย	พระมหาบุญชู กิตฺติโชติโก วัดปากน้ำ (ตึกมงคลเทพมุนี) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
ด.ญ.สุชญา นิ่มกุลรัตน์	ถวาย	พระอาจารย์มหาประสิทธิ์ สิทฺธิคฺโค วัดปากน้ำ (ตึกวิจิตรเนกขัมม์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
ด.ญ.ปุณิกา-ด.ญ.เวธกา ตรีนุชจรัสกุล	ถวาย	พระอาจารย์มหาสุบิน ธีรวํโส วัดปากน้ำ (ตึกมงคลเทพมุนี) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
ด.ช.สิริชัย-ด.ช.กฤตภาส ตรีนุชจรัสกุล	ถวาย	พระอาจารย์มหาเกลื่อน กิตฺติโก วัดปากน้ำ (คณะเนกขัมม์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม)

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

กฐินสามัคคีทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
วันอาทิตย์ ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๘

เจ้าภาพรายบุคคลตั้งแต่ ๗,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

คุณสมบัติ พานิชชีวะ	๕๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณจำนงค์-นงลักษณ์-นัฏฐชัย พัดเอี่ยม	๒๒,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณนฤมล เกิดแจ้ง	๒๐,๐๐๐.๐๐	บาท
ท่านผู้หญิงหม่อมเจ้า พันธุ์สวลี กิติยากร	๒๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวิชยา-หรรษา-ฉัตรชยา วัฒนานุกิจ	๑๕,๐๐๐.๐๐	บาท
ศ.นิคม จันทรวิทุร	๑๔,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวสันต์ เลิศธรรมเทวี	๑๒,๐๙๙.๐๐	บาท
คุณกอบบุญ (โลจายะ) พานิชพันธ์	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสุธาร สุขยางค์	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณอุไร พลพัฒนาฤทธิ์	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสุนิตย์ ศิริธรรมคู่เชวง-คุณวรีรัตน์ แซ่ตั้ง	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณนฤมล-พรพิมล อำพันการ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณพินิจ-กานดา จิระแพทย์	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณกิมเปา คงลาภเจริญยิ่ง	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณเซอิเมอิ-กฤษณา นิชิด้า	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวิรัตน์-ผุสดี ตรีรานุรัตน์	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท

คุณวีรวรรณ โรจนวานิช	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณอุดม-ทองเพียน ใจสมบุญ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณมิเอ็ง ใจสมบุญ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณพรศรี เลิศธรรมเทวี	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณธวัชชัย-อุไร พฤกษีสถาพร	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวลี ลียะวณิช	๑๐,๕๙๐.๐๐	บาท
คุณจีระพันธ์ ชัยวิวัธน์	๑๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณนพมงคล-ลัดดา เสนาจักร และครอบครัว	๑๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณไสว-เอมอร อรุณยงจิต	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสมศักดิ์-ถนอม-เสกสรรค์ เสียงใส	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณมุ่งเอง เอาเอี้ยง	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณมี่เปา แซ่โง้ว	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณลัดดา-วรรณี โรจนอุดมวุฒิกุล	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณอุดม อ่องตระการกูล	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณพิเชษฐ บูรณะประเสริฐ	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณชวนพิศ พัฒนโสภณ	๗,๐๐๐.๐๐	บาท

เจ้าภาพผู้นำบุญกองกฐินตั้งแต่ ๗,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร และคณะศิษย์	๕๓,๒๔๓.๐๐	บาท
คณะศิษย์หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล	๖๕,๑๕๗.๕๐	บาท
พระเอกศรุต ฐิเตโก (ลี้สมประสงค์) และคณะ	๓๙,๔๓๖.๐๐	บาท
แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์ และคณะ	๒๒,๑๒๔.๐๐	บาท
แม่ชีอุไร คงหมึก และคณะ	๑๒,๑๖๘.๐๐	บาท
คณะธนาคารสหธนาคาร จำกัด(มหาชน) และลูกค้าของธนาคาร	๑,๒๐๖,๖๔๕.๐๐	บาท
ศ.บัญญัติ-คุณหญิง สุมน สุชีวะ และคณะ	๑๔,๓๔๐.๐๐	บาท
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๗๓,๔๘๐.๐๐	บาท

คุณวิรุฬห์-โกสุม เกรอต และคณะ	๖๐,๘๐๐.๐๐	บาท
คุณจันทร์ศรี-ระเบียบ สิงห์น้อย และคณะ	๔๖,๑๗๐.๐๐	บาท
คุณฐานเทพ ลิ้มสว่างวงศ์ และคณะ	๔๕,๑๙๙.๐๐	บาท
คุณกวิน หิรัญโอภาสวงศ์ และคณะ	๔๔,๒๘๙.๐๐	บาท
คุณสง่า สัจพันโรจน์ และคณะ	๔๓,๒๔๐.๐๐	บาท
คุณสุทัศน์-สุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์ และคณะ	๓๗,๙๔๐.๐๐	บาท
คุณมาลี จุลวาที และคณะ	๓๔,๓๕๑.๐๐	บาท
MR.YEE CHIN SIN & CO	๓๒,๕๐๐.๐๐	บาท
คุณวันชัย มโนสุทธิ และคณะ	๓๐,๖๘๒.๐๐	บาท
นพ.โสภณ-สุขใจ พานิชพันธ์ และคณะ	๒๙,๗๕๐.๐๐	บาท
ตระกูลตั้งวงศ์ยอดยิ่ง และคณะ	๒๘,๖๔๐.๐๐	บาท
คุณชาย-มาริษา ศรหิรัญ และคณะ	๒๘,๑๖๓.๐๐	บาท
คุณพิม อย่างธารา และคณะ	๒๗,๖๓๐.๐๐	บาท
คุณสมบูรณ์ สรรพอุดม และผู้ทำบุญผ่านนิตยสารศรีมาตา	๒๗,๒๒๐.๐๐	บาท
คุณสมควร ยิ้มศรีเจริญกิจ และคณะ	๒๔,๙๒๕.๐๐	บาท
คุณสุชาติ ศุภผล และคณะ	๒๔,๘๐๐.๐๐	บาท
คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๒๓,๓๑๐.๐๐	บาท
อจ.อุดม ตรีชั้น และคณะ	๒๓,๓๐๔.๐๐	บาท
คุณแม่สุรีย์ เดชอุดม และคณะ	๒๓,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณสุวิชญ โรจนวานิช และคณะ	๒๒,๘๑๙.๐๐	บาท
หจก.ประวัติยนต์ และคณะ	๒๒,๐๒๐.๐๐	บาท
คณะบริษัท เวลอินเตอร์ซัพพลาย จำกัด	๒๒,๐๐๐.๐๐	บาท
ทุนสุทธิกิจพงศ์ และคณะ	๒๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสุรเกียรติ วรายน และคณะ	๒๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณอ้อยทิพย์ จตุเทวประสิทธิ์ และคณะ	๑๘,๘๒๐.๐๐	บาท
คุณพรชัย ดำรงอุตสาหกิจ และคณะ	๑๗,๓๒๐.๐๐	บาท
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ และคณะ	๑๖,๕๙๐.๐๐	บาท

คุณจุมพล-สุดใจ แสงประชาธนารักษ์ และคณะ	๑๖,๕๖๐.๐๐	บาท
คุณวีระ เนตยกุล-คุณสมจิตร์ อารีรอบ และคณะ	๑๖,๒๐๐.๐๐	บาท
คุณมงคล ศักดานุกูล และคณะ	๑๖,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณสมบูรณ์ รัตนพรสมปอง และคณะ	๑๖,๐๗๖.๐๐	บาท
คุณสมชัย เลิศโสภาภรณ์ และคณะ	๑๕,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณดำรง จรจวบโชค และคณะ	๑๔,๗๒๐.๐๐	บาท
คณะศิษย์ชัยมงคล	๑๔,๔๗๐.๐๐	บาท
พ.ต.ต.วิสิน-กัญญาภา สุขเกษม และคณะ	๑๔,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวิสุทธิ์ อิทธิธรรม และคณะ	๑๔,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณพ่อฮ่งเต็ก แซ่ลี้ และคณะ	๑๓,๗๐๐.๐๐	บาท
กลุ่มมงคลอภิธรรม	๑๓,๖๐๐.๐๐	บาท
คุณนิรันดร์ สินทวีเกียรติ และคณะ	๑๓,๔๐๐.๐๐	บาท
คุณอรวรรณ เวศอุไร และคณะ	๑๓,๒๙๔.๐๐	บาท
คุณทวีวัฒน์-ลักษมี เติมฤทธิ และคณะ	๑๒,๙๐๐.๐๐	บาท
คุณนิตยา แสวงทอง และคณะ	๑๒,๙๐๐:๐๐	บาท
พ.อ.(พิเศษ)สนิท-ประไพ สุกกรี และคณะ	๑๒,๕๗๐.๐๐	บาท
คุณประพันธ์ ตั้งพรสมาน และคณะ	๑๒,๓๐๐.๐๐	บาท
คุณแสงอรุณ ม้าแก้ว และคณะ	๑๒,๒๒๐.๐๐	บาท
คุณเจริญ-ทองสุข อาษา และคณะ	๑๒,๑๖๐.๐๐	บาท
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล และคณะ	๑๒,๑๒๐.๐๐	บาท
คุณรัตนาภรณ์ พิมมานนท์ และคณะ	๑๒,๐๕๐.๐๐	บาท
คุณสุนทร วรวรรณปรีชา และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
อจ.ไพโรจน์-จารุวรรณ ราชมณเฑียร และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
พญ.สุรางค์รัตน์-นพ.อดิศร วรรณธนะภูติ และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณบุญชัย เมธางกูร และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสุวรรณ สันติธรรมคต และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณชุติชัย-วันเพ็ญ ชนากร และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท

คุณยุพิน อรุณล้ำเลิศ และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสง่า แซ่จิว และคณะ	๑๐,๖๐๐.๐๐	บาท
คุณปัญจะ ปิติ และคณะ	๑๐,๕๐๐.๐๐	บาท
คุณมณฑลักษ์ ดีรักษา และคณะ	๑๐,๓๐๐.๐๐	บาท
คุณพวงพร บุญสอง และคณะ	๙,๐๑๐.๐๐	บาท
คุณมุยเซีย แซ่ลี้ และคณะ	๘,๕๓๙.๐๐	บาท
คุณจันทนา ตรีรัตน์ตระกูล และคณะ	๘,๓๑๐.๐๐	บาท
คุณดวงแก้ว รุ่งสว่าง และคณะ	๘,๑๑๐.๐๐	บาท
คุณสว่าง นฤมนัสกุล และคณะ	๘,๐๐๐.๐๐	บาท
คณะบริษัท เทคนิค เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด	๗,๙๐๐.๐๐	บาท
คุณแม่กิมฮวย เลิศธรรมเทวี และคณะ	๗,๘๐๐.๐๐	บาท
คุณวิเชียร แสงทองคำ และคณะ	๗,๖๐๓.๐๐	บาท
คุณมนัส-พัชนี แดงสุภา และคณะ	๗,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณขวัญยืน แสนยโยธิน และคณะ	๗,๐๑๐.๐๐	บาท
คุณอุดม-รัตนา เรืองสุรัตน์ และคณะ	๗,๐๐๐.๐๐	บาท
สาธุชนผู้มีจิตศรัทธารายย่อย	๒๓๙,๙๘๕.๐๐	บาท

• •

ในนามวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ขออนุโมทนาต่อท่านทานบดีทั้งหลาย ทั้งที่ได้ประกาศนามและไม่ได้ประกาศนามทุกท่าน.

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้างเสนาสนะถวายเป็นวิหารทาน

มูลค่าห้องละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ด้วย**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** จะได้จัดสร้างกุฏิที่พำนักสงฆ์ เป็นเรือน ๒ ชั้น ๆ ละ ๑๒ ห้อง รวมเป็น ๒๔ ห้อง (มีห้องน้ำ-ห้องสุขาเบ็ดเสร็จ) คิดเป็นมูลค่าห้องละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๒๐๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อภายในบริเวณห้อง
ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๑๐๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อร่วมกับเจ้าภาพรายอื่นอีก ๑ ชื่อ
ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๕๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อร่วมกับเจ้าภาพรายอื่นอีก ๓ ชื่อ

ขอเชิญติดต่อบริจาคและรับพระเป็นที่ระลึกได้ที่

๑. **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘
๒. ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก กม.ที่ ๑๔ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

(* ๒๐๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงรุ่น ๔ พิมพ์สี่เหลี่ยม ของวัดปากน้ำ เป็นที่ระลึก ๑ องค์
๑๐๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงรุ่น ๔ พิมพ์สามเหลี่ยม ของวัดปากน้ำ เป็นที่ระลึก ๑ องค์
๕๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงสมเด็จพระธรรมกายฝังเพชร เป็นที่ระลึก ๑ องค์)

• •

สาธุชนผู้สนใจพระตระกูลวัดปากน้ำ โปรดทราบ

พระตระกูลวัดปากน้ำ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำภาษีเจริญ และพระอาจารย์**มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สร้างขึ้นตามแนววิชชาธรรมกายที่รับถ่ายทอดมาจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจกแก่ผู้ทำบุญนั้น **ไม่มีขาย! แต่หาได้ไม่ยาก** เพราะผู้มาทำบุญที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี หรือที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. จะได้รับพระเป็นที่ระลึกตามที่กำหนดไว้ทุกท่าน

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น	๑๐.-
๒. นิพพานให้แจ้ง (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม)	๘๐.-
๓. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๔. นิตยสารธรรมกาย	๔๐.-
๕. อริยสัจ ๔	๕๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๒. สาราณียธรรม หลักธรรมมหาเสน่ห์	๓๐.-
๓. พรสี่ประการ	๓๐.-
๔. อย่าประมาทในธรรมทั้งปวง	๓๐.-
๕. มาปฏิบัติธรรมเพื่ออะไร	๓๐.-
๖. วิชชาธรรมกายที่ว่ามีดีเพราะอะไร	๓๐.-
๗. จงทำตนเป็นเกาะที่พึ่ง	๓๐.-
๘. อะไรคือแก่นสารชีวิต	๓๐.-
๙. อานิสงส์บวชเณร-บวชพระ	๓๐.-
๑๐. เกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนาเป็นของยาก	๓๐.-

.....

ขอเชิญร่วมสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมหนึ่งหลังเป็นวิหารทาน

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

อานิสงส์ คือ **ผลบุญ** เนื่องแต่การบริจาคเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย

๑) **ในการสร้างโรงเรียนปริยัติธรรม** และ เครื่องใช้ประจำโรงเรียน ให้เป็นสถานที่กำบังแดด ลม ฝน แด่พระภิกษุสามเณรที่มาจากทุกทิศ เพื่อการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และเพื่ออบรมพระกัมมัฏฐาน

๒) **ในการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ** ทั้งภายในและภายนอกวัด และ

๓) **ในการสร้างโรงภัตตาหารและโรงครัว**

โดยสรุปอานิสงส์รวบยอดที่สำคัญ คือ

๑) **ย่อมเป็นผู้เจริญด้วยปัญญา รู้ทางเจริญทางเสื่อม ตามที่เป็นจริง**

๒) **ย่อมเป็นผู้ไม่คลาดจากธรรมอันเป็นสัมมาทิฏฐิ จักเป็นธรรมทายาทของพระบรมศาสดา เป็นโอรสอันธรรมนิรมิต** กล่าวคือ จักถึงธรรมกายมรรค ผล นิพพาน อันเป็นบรมสุขและสิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

๓) ในระหว่างที่ยังไม่สิ้นอาสวะและยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารจักร **ก็จักไม่หลงทำกาละ (ตาย) และจะไม่ไปสู่ทุคติหรืออบายภูมิ**

๔) **จักเป็นผู้มีความสุขอยู่ในสุคติภพ อันสมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยปัจจัยสี่ และจักเป็นผู้มีอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ** และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งปวง มียานพาหนะ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ดี ที่เลิศ เป็นต้น

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช

ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวัน และได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** นี้ได้ทุกวัน **ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน** (ครั้งละ ๕๐๐ บาทขึ้นไป ตามระเบียบของธนาคาร)

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕ ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม**

หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.หลานหลวง** ในนาม

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางวัดได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางวัดจึงขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของวัดก็ได้ และช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้วัดพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรมหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณวัด เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณวัด

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับวัดทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๐๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) และ**พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

๒. ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน เวลา ๐๗.๓๐ น. มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับ

๔. ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุ

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ)** อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ เวลา ๒๒.๕๐ น.

ขอเชิญตั้งทุนนิธิเพื่อการศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ

ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้ (๑) ในกิจกรรมการศึกษาภาคปริยัติธรรม (๒) การอบรมภาวนาธรรมแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรมและเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ (๓) เป็นค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติแก่ประชาชนโดยทั่วไปทั้งทางสื่อมวลชน และการให้การอบรมภาวนาธรรมและจริยธรรมทั้งภายนอกวัดและ ณ ภายใน **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลอดไปนั้น โดยที่

๑. **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

๒. **ได้ดอกผลมาใช้จ่ายในการให้การศึกษาภาคปริยัติ แด่พระภิกษุ สามเณร ในการให้การอบรมธรรมปฏิบัติและเผยแพร่ธรรมเป็นธรรมทานอันเป็นบุญเขตอย่างกว้างขวางไม่มีประมาณเป็นบุญและบารมีที่หลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมและเจริญรุ่งเรืองสุขสมบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ และคุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัย ให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

๓. เมื่อนึกถึง**ธรรมทาน** อันมีอานิสงส์สูงส่งยิ่งและเป็น **"บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมมีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยสติปัญญาสามารถและเฉียบแหลม จึงไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา

๔. ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิการศึกษาฯ"** ได้ทุกวันด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน (ครั้งละไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท ตามระเบียบของธนาคาร) ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปที่

๑. สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ริมถนนบางแพ-ดำเนินสะดวก กม. ที่ ๑๔ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ หลานหลวง** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย **ขออนุโมทนา**

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

- ☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งวัด เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์
- ☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
  - ☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
  - ☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างโรงภัตตาหารและโรงครัว เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพ..... เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

อานิสงส์แห่งอุโบสถศีล

ญาณรัตนะ*

ในสมัยพุทธกาลมีดาบส (นักบวช) กลุ่มหนึ่งเดินทางมากลางป่าเพื่อจะไปเมืองโกสัมพี พบต้นไทรใหญ่จึงพากันพักที่โคนต้นไทร ดาบสเดินทางมาเหนื่อยมีความกระหายน้ำและอาหาร หัวหน้าดาบสคิดอยู่ในใจว่าต้นไทรใหญ่ร่มเย็นอย่างนี้น่าจะมีเทวดาสิงสถิตอยู่ จึงนึกอธิษฐานอยากจะได้น้ำดื่มแก่ตนเองและดาบสอื่นๆ ฝ่ายเทวดาประจำต้นไทรทราบวาระจิตก็เนรมิตน้ำดื่มถวายแก่ดาบสทั้งหลายที่กำลังกระหายน้ำ เมื่อดาบสคิดอยากจะอาบน้ำเทวดาก็ถวายน้ำให้อาบ เมื่อนึกอยากจะรับประทานอาหารเทวดาก็บันดาลอาหารมาถวายดาบสจนครบถ้วน หัวหน้าดาบสได้รับทั้งน้ำดื่มและอาหารจากเทวดา ก็ทราบว่าเทวดาองค์นี้ต้องมีอานุภาพและบุญฤทธิ์มาก จึงปรารถนาที่จะได้พบเห็นเทวดาด้วยตา เทวดาก็ปรากฏให้เห็น ดาบสทั้งหลายต่างชื่นชมในความอัศจรรย์และฤทธานุภาพแห่งเทวดาองค์นี้ จึงได้ถามว่าเมื่อชาติก่อนท่านทำบุญอะไร จึงได้เกิดเป็นเทวดาผู้มีบุญและบารมีมากปานนี้ ฝ่ายเทวดาเมื่อถูกถามถึงบุญก็พยายามบ่ายเบี่ยงที่จะไม่ตอบ ด้วยละอายว่าทำบุญมาเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อถูกรบเร้าหนักเข้าเทวดาจึงจำใจเล่าให้ฟังว่า

แต่เดิมเทวดาองค์นี้เป็นมนุษย์ชื่อว่า "ทุคคตมาณพ" เป็นผู้มีความลำบากขัดสน เร่ร่อนหางานทำตามที่ต่าง ๆ เพื่อเลี้ยงชีพตน จนกระทั่งวันหนึ่งได้เข้ามาทำงานในบ้านของเศรษฐีผู้ใจบุญชื่ออนาถบิณฑิกเศรษฐี ทุกคนจะเคร่งครัดในพุทธศาสนา รักษาศีลฟังธรรมในวันพระและรักษาอุโบสถศีลไม่กินอาหารเย็น นับแต่ท่านเศรษฐีจนถึงบริวารทุกคน แม้แต่เด็กเล็ก เมื่อถึงวันพระ มาณพได้ออกไปทำงานในป่าเป็นปกติ เศรษฐีได้ทราบว่าทุคคตมาณพออกไปทำงานโดยไม่รู้ว่าเป็นวันอุโบสถศีล จึงให้คนจัดเตรียมอาหารเย็นไว้ให้มาณพคนเดียว ส่วนมาณพเมื่อกลับมาถึงที่พักก็รู้สึกแปลกใจที่ไม่เห็นคนในบ้านมารับประทานอาหารเหมือนเช่นทุกวัน จึงได้สอบถามและได้ทราบว่าวันนี้

---

* *กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง**รองอัครราชทูตที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดี ซี***

เป็นวันอุโบสถทุกคนในบ้านรักษาอุโบสถศีล รวมทั้งเด็กเล็กด้วย ก็เกิดความศรัทธาต้องการที่ร่วมรักษาอุโบสถศีลด้วย แม้ว่าในขณะที่สมาทานอุโบสถศีลนั้นเป็นเวลาเย็นแล้ว จะได้รับอานิสงส์จากการรักษาอุโบสถศีลเพียงครึ่งหนึ่งก็ตาม มาณพก็ตั้งใจอธิษฐานสมาทานอุโบสถศีลเหมือนทุกคน หลังสวดมนต์ไหว้พระแล้ว มาณพก็เข้านอนด้วยการสำรวม แต่ด้วยร่างกายที่ตรากตรำงานหนักมาทั้งวัน ตกตอนกลางคืนลมกำเริบปั่นป่วนในท้องจนเสียดและปวดท้อง แม้จะมียาให้กินแต่มาณพก็ตั้งใจที่จะให้เหมือนบุคคลอื่น ๆ ที่รักษาศีลไม่ยอมกินยา จึงได้เสียชีวิตเมื่อใกล้รุ่งอรุณด้วยการตั้งใจรักษาศีล แม้เพียงข้ามคืนไม่ถึงวัน แต่ก็เป็นศีลที่อาจเรียกได้ว่าอธิศีล คือศีลอันยิ่ง เพราะได้รักษาศีลให้บริสุทธิ์ แม้ชีวิตก็ยอมสละได้ด้วยจิตที่เป็นกุศลและตั้งมั่น อานิสงส์จึงส่งให้มาเกิดเป็นเทวดามีวิมานอยู่ที่ต้นไทร มีรัศมีสว่างไสว สามารถบันดาลน้ำและอาหารแก่เหล่าดาบสได้ ดาบสเมื่อได้ฟังเรื่องราวของทุคคตมาณพ ต่างก็มีศรัทธาในการรักษาศีล ภายหลังได้เลื่อมใสเข้ามาบวชในพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผู้ที่รักษาศีลได้อย่างสม่ำเสมอและประพฤติจนเคยชินในการรักษาศีลจนเป็นปกติอยู่ตลอดเวลา แม้เวลาตื่นและหลับ หากเวลาหลับฝันไปว่าจะต้องล่วงละเมิดศีล จิตก็ยังยับยั้งใคร่ครวญด้วยเหตุและผลโดยอัตโนมัติ และเกิดความรู้สึกเสียใจที่ได้ล่วงละเมิดศีลไป

อานิสงส์ของศีลช่วยให้บุคคลผู้มีศีลเมื่อไปอยู่ในสังคมหรือชุมชนใด ย่อมไม่เก้อเขิน (มีบุคลิกภาพดี) เป็นที่น่าคบหาสมาคม เป็นที่ยกย่องสรรเสริญ มีชื่อเสียงแผ่กว้างเป็นที่ยอมรับ คนที่มีศีลย่อมรักษาทรัพย์ไว้ได้เนื่องจากห่างจากอบายมุขและสิ่งเสพติด ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น จึงมีโภคทรัพย์มากกว่าเดิม แม้เวลาตายก่อนจะตายก็จะมีสติไม่หลงไม่ฟั่นเฟือน และเมื่อตายไป แล้วย่อมมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป ดังตัวอย่างเรื่องราวของทุคคตมาณพนี้

จะเห็นว่าการรักษาอุโบสถศีลเพียงข้ามคืน แม้ตายไปในขณะยังรักษาอุโบสถศีลอยู่ ก็ยังได้รับอานิสงส์มาก เพราะจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ด้วยศีล ย่อมเป็นบาทและวิถีสู่สุคติ เราท่านทั้งหลายหากมีโอกาสจึงควรหมั่นรักษาศีล ๕ และศีล ๘ ให้มาก ศีลกุศลก็ย่อมจะเป็นเหมือนเสบียงหล่อเลี้ยงชีวิตให้มีความสุขความเจริญรุ่งเรืองทั้งในโลกนี้และสัมปรายภพเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว

■ ■ ■ ■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

นาม _____ บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____

ถนน _____ ตำบล/แขวง _____ อำเภอ/เขต _____

จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

(๑) ประสงค์จะ: ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่ _____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่ _____

ที่อยู่ _____

(๒) เป็นเวลา: ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๖๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๓๒๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๔๘๐ บาท

(ลงชื่อ) _____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

นาม _____ บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____

ถนน _____ ตำบล/แขวง _____ อำเภอ/เขต _____

จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์จะออกนาม

☐ อื่น ๆ _____ จำนวนเงิน _____ บาท

(ลงชื่อ) _____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ธรรมะในต่างแดน

• กำหนดรับการอบรมรุ่นละ ๓๐ คน ส่วนรุ่นนี้ปรากฏได้ผลดีถึงความสงบดีมาก คือ เข้าถึงธรรมกายจำนวน ๕ คน เข้าถึงกายละเอียดและดวงธรรม ๓ คน ที่เหลือถึงความสงบพอประมาณ

• มีการแบ่งกลุ่มย่อย ในการเจริญภาวนา

• ผู้เข้าถึงธรรมะ คือความสงบในใจต่างถ่ายภาพเป็นที่ระลึกบริเวณกลดที่พัก

• งานสมโภชรูปหล่อพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ซึ่งวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามได้ถวายรูปหล่อฯ นี้เพื่อประดิษฐาน ณ วัดวชิรธรรมปทีป นครนิวยอร์ค สหรัฐอเมริกา

ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๒ เมษายน ๒๕๓๘ คณะพระสงฆ์จากวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม นำโดย**พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** พร้อมด้วย**พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ พระจิราพันธ์ วรเกตุ พระมณฑล อตฺตทนฺโต** เดินทางไปอบรมพระกัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายแก่ชาวมาเลเซีย ที่วัดพุทธไทยเชตวัน กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

พิธีบำเพ็ญกุศลถวาย พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่อ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ ตรงกับวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม โดย หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาส พร้อมด้วยสาธุชนผู้ปฏิบัติธรรมได้ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลถวายพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) เนื่องในโอกาสคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อ

• *หลวงพ่อพระครูศรีเมธาภรณ์ วัดโคกบำรุงราษฎร์ เจ้าคณะตำบลท่านัด ประธานสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์แล้ว หลวงพ่อเจ้าอาวาสและพระ สังฆาธิการ ตลอดจนญาติโยมผู้ใหญ่ ร่วมกันถวายเครื่องไทยธรรม และ ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ทั้งวัด*

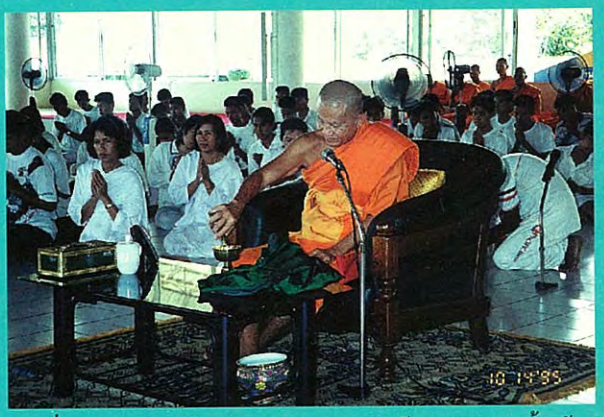

• *เมื่อพระสงฆ์กระทำอนุโมทนา หลวงพ่อเจ้าอาวาสกรวดน้ำพร้อมญาติโยม อุทิศกุศลถวายพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ*

การอบรมศีลธรรม จริยธรรม และภาวนาธรรม แก่นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๓๘

• ในช่วงเดือนตุลาคมนี้ ได้มีคณะอาจารย์และนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มาเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และภาวนาธรรม ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ซึ่งตลอดเวลามีทั้งการอบรมรวมและการแบ่งกลุ่มย่อยโดยมีพระวิทยากรควบคุมแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้เข้าใจแนวและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างแท้จริง โดยมีนักศึกษาจากที่ต่าง ๆ ดังนี้ จากวิทยาลัยเทคนิค จ.กาญจนบุรี วิทยาลัยอาชีวะ จ.กาญจนบุรี และวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จ.สงขลา เข้าร่วมการบรอม